

München? NEE!

Politieke argumentatie over de Nederlandse
deelname aan de Korea-Oorlog, 1950-1955

Universiteit Leiden

F.S. van der Linden

F.S. van der Linden
Geschiedenis-MA Politiek Debat
Onder begeleiding van Prof. dr. Henk te Velde

Den Haag, Leiden & Sint-Petersburg 2011

De Hr. Ms. Van Galen meert af naast de Hr. Ms. Evertsen in de haven van Hong Kong

Для Веры

Inhoud

Voorwoord	1
Inleiding	2
Wat feiten op een rij	4
1) Een internationale coalitie naar Korea	5
- <i>De Koude Oorlog wordt heet in Korea</i>	5
- <i>Verzoek aan Nederland tot militaire ondersteuning van Korea</i>	7
- <i>Politieke controverse</i>	10
- <i>Historiografische balans</i>	13
2) Parlementair debat: De zending van de <i>Hr. Ms. Evertsen</i> naar Korea	16
- <i>Partijstandpunten</i>	17
- <i>Reactie van de minister-president namens de regering</i>	33
- <i>Reacties van de partijen op de minister-president</i>	35
- <i>Resumerend & concluderend</i>	41
3) Parlementair debat: De zending van het NDVN naar Korea	43
- <i>Partijstandpunten – Parlementair debat 18 juli 1950</i>	44
- <i>Partijstandpunten – Parlementair debat 15 september 1950</i>	46
- <i>Resumerend & concluderend</i>	48
4) Ministeriële besluitvorming: de ministerraad vergadert	51
- <i>De zending van de Hr. Ms. Evertsen naar Korea</i>	51
- <i>De zending van het NDVN naar Korea</i>	53
- <i>Resumerend & concluderend</i>	60
Conclusies	63
Dankwoord	67
Bijlages	68
Literatuur	69
Illustraties	73

Voorwoord

Voor u ligt het eindproduct van de Leidse masterstudie *Politiek Debat*, een unieke kruisbestuiving van de secties Nederlands en geschiedenis van de Universiteit Leiden. Het jaar 2010-2011 stond in het teken van bijzonder interessante en spannende ontwikkelingen in de Nederlandse politiek, met in het bijzonder de val van het kabinet-Balkenende IV – vanwege de militaire missie naar Uruzgan – en de vorming van het eerste Nederlandse minderheidskabinet onder VVD-premier Rutte. De debatstijl van verschillende Kamerleden, met name van PPV-leider Geert Wilders, was onderwerp van discussie in de media. Genoeg om eens over te praten met politieke oudgedienden als Willem Aantjes en Frans Weisglas, mannen met een enorme staat van dienst in de Nederlandse politiek en een vrijwel onuitputbare bron van verhalen en prachtige anekdotes. Maar verhalen alleen zijn niet voldoende om een goede blik te kunnen werpen op het Nederlandse politieke systeem. Wat maakt een politicus goed? Wat zorgt ervoor dat zijn boodschap overkomt? Hoe belangrijk is tegenwoordig de presentatie in verhouding tot de inhoud? Om al deze vragen van een antwoord te voorzien konden we niet van een afstand blijven toekijken. Daarom reisden wij meermalen af naar de Tweede Kamer in Den Haag voor het bijwonen van de Algemene Politieke Beschouwingen van 2010 en voor gesprekken met Kamerleden en senatoren over de werking van het politieke systeem. Al met al een – voor een historicus – erg op de praktijk en actualiteit gerichte invulling!

Het combineren van de studies geschiedenis en Nederlands lijkt op het eerste gezicht misschien vreemd, maar is dat bij nader inzien toch niet. Het talige kader is het alles-overkoepelende kader van ons menselijk bestaan. Alles is in taal gevat en niets staat daarbuiten. De politiek is binnen dit kader een prachtig speelveld om te analyseren. De taal als wapen om mensen over te halen en dingen gedaan te krijgen komt sterk naar voren in de politieke arena. Het politieke debat kenmerkt zich door het gebruik van spelregels – geschreven en ongeschreven – binnen de historisch bepaalde kaders van de Eerste en Tweede Kamer. Deze politieke instituties geven vorm aan de regels door het gebruik daarvan in de politieke praktijk en de regels geven op hun beurt vorm aan de politieke instituties. De regels van het debat zijn taalkundig onderbouwd, maar hebben een historische achtergrond. De politieke instituties zijn door de geschiedenis gevormd, maar werken binnen een kader van taalbeheersing en taalkundige regels. De combinatie van Nederlands en geschiedenis blijkt zo ineens minder vreemd te zijn dan wellicht gedacht. Zoals Henk te Velde schreef in *Het theater van de politiek* is het in het parlement nooit wat het lijkt. Het is een plaats voor ritueel en theaterspel waar de politiek zich afspeelt. Onderzoek naar besluitvorming en argumentatie rondom een politiek gevoelige zaak als een militaire missie leek mij binnen dit ‘theater van de politiek’ dan ook zeer uitdagend en dat is het ook gebleken. Hopelijk kan dit onderzoek een licht(je) schijnen op het *hoe* en *waarom* van de Nederlandse bijdrage aan de Korea Oorlog en de politieke argumentatie daarachter.

Leiden, 4 december 2011

Frank van der Linden

Inleiding

Begin 2010 viel kabinet-Balkenende IV na – op twee dagen na – drie jaar te hebben geregeerd. Coalitiepartner Partij van de Arbeid (PvdA) trok haar bewindslieden terug uit de regering en er restte premier Jan Peter Balkenende niets anders dan het ontslag van zijn kabinet bij Hare Majesteit de Koningin aan te bieden. De PvdA besloot tot het stopzetten van de samenwerking met het CDA en de Christenunie na vruchteloos overleg aangaande de militaire missie in Uruzgan, Afghanistan. Nederland ondersteunde daar met *Task Force Uruzgan* de internationale troepenmacht ISAF. Over de verlenging van deze missie bestond grote onenigheid binnen de regering. De PvdA was een fel tegenstander van de missie, maar het CDA bleef vasthouden aan voortzetting daarvan mede door grote Amerikaanse diplomatieke druk. De PvdA besloot daarop de regering te laten vallen, wat ten koste ging van de Nederlandse internationale positie en haar aanzien.

De Nederlandse missie in Afghanistan was niet de eerste missie waaraan Nederland deelnam in internationaal verband en zal waarschijnlijk ook niet de laatste zijn. De redenen daarvoor lopen flink uiteen, maar zijn in veel gevallen terug te brengen tot de Nederlandse invloed in de internationale politiek en het belang van haar goede economische contacten. Ondanks dat Nederland de zestiende economie van de wereld was in 2010 werd zij niet per definitie uitgenodigd voor de bijeenkomsten van de G20, de groep van de twintig grootste economieën ter wereld.¹ Nederland werd daar slechts welkom geheten als één van de permanente leden dit noodzakelijk of wenselijk achtte. Voor een land als Nederland, zo afhankelijk van de wereldeconomie en goede internationale betrekkingen voor haar welvaart, is meepraten op de G20 van zeer grote waarde. Dit soort gunsten vragen echter ook offers en dus staat hier tegenover het aangaan van verplichtingen op andere gebieden. De missie in Afghanistan was daar een goed voorbeeld van. Op het eerste gezicht leek dit een missie die het verbeteren van vrede en veiligheid in de wereld moest bevorderen, maar als dit al lukte dan was dit voor een land als Nederland niet meer dan een mooie bijkomstigheid naast het nastreven en verwezenlijken van het dieper gelegen eigenbelang.

Het moge duidelijk zijn dat dit complexe politieke uitdagingen opleverde. Het nut van de internationale missie mag voor de meeste politici dan wel duidelijk zijn geweest, maar hoe verkocht men zoiets aan het grote publiek? Het grote publiek zag niet de winst die behaald werd op internationale toppen en de contracten die men tekende in de centra van de politieke macht in de wereld, ver van het eigen bed af. Het grote publiek zag echter wel op de korte termijn de financiële en bovenal de menselijke kosten ervan. Bovendien meende men niet of nauwelijks een positief effect waar te nemen op de vrede en veiligheid in de gebieden waar Nederland actief was. Waar deden we het dan allemaal voor? Het inzetten op de morele waarde van de missie werkte wellicht voor een paar jaar, maar naarmate de tijd vorderde, de kosten opliepen en het aantal doden en gewonden toenamen, nam ook de steun voor deze – wellicht weldegelijk moreel juiste – missie af. Waarom zou men immers veel geld investeren in een afgelegen gebied, terwijl wij zelf thuis de broekriem dienden aan te halen vanwege economisch tegenvallende resultaten en de gevolgen van een financiële crisis? De ‘verkooptruc’ gebaseerd op het morele aspect van de missie was dus maar beperkt

---

¹ http://www.economywatch.com/world_economy/netherlands/

houdbaar, maar was weldegelijk een beproefd recept. Het ging niet zozeer om de waarheid achter bepaalde aannames en besluiten, als wel om het gewin daarbij. Politici waren daarnaast ook naar elkaar toe niet altijd even open en eerlijk. De strijd tussen het kabinet en de Kamer ging in dit geval zo ver dat de regering de Kamer niet of slechts gedeeltelijk informeerde, al dan niet met goede bedoelingen, om zo besluiten erdoor te krijgen.

In dit licht – en met de recente debatten over invulling van een nieuwe Nederlandse bijdrage aan de internationale missie in Afghanistan vers in het geheugen – is het interessant om te onderzoeken hoe de eerste Nederlandse missie in internationaal verband eruit zag en hoe deze vorm werd gegeven. Nu is hier al vaker aandacht aan besteed in andere onderzoeken, maar nimmer is er gekeken naar de gebruikte argumentatie in deze politieke processen. Toch is dit een onmisbare bouwsteen in het opzetten van een internationale missie zoals Korea of Afghanistan. De werving van steun kon plaatsvinden op basis van argumenten die raakten aan de ratio, maar minstens net zo belangrijk was het inspelen op het gevoel. Het ontrafelen van de besluitvorming en de argumentatie achter de Nederlandse deelname aan de Korea Oorlog kan gezien worden als het aantonen van het *hoe* en *waarom* van het oudste precedent voor Nederlands jongste bijdrage aan een militaire missie in internationaal verband.

Om dit uit de doeken te kunnen doen diende er gekeken te worden naar de politieke situatie in de tijd van de Koude Oorlog. De Tweede Wereldoorlog had de machtsbalans in de wereld overhoop gegooid en de mondiale strijd tussen de twee dominante ideologieën stond op het punt van uitbreken. Nederland diende na de oorlog op zoek te gaan naar een nieuwe invulling van haar rol in de wereld. De oorlog in Korea bevond zich op het snijpunt van beide beschreven naoorlogse situaties. De Koude Oorlog werd goed zichtbaar – en zelfs heet – in de Korea Oorlog en tevens was dit het moment waarop Nederland voor het eerst getest werd in haar nieuw gekozen buitenlandse politiek en de daarbinnen aangegane allianties en bondgenootschappen. Aan de hand van de Kamerdebatten viel veel te zeggen over de partijstandpunten met betrekking tot Korea en de polarisatie in de wereld, maar bovenal met betrekking tot de ideeën over de rol die Nederland in die wereld moest gaan spelen. Aan de hand van de Handelingen der Tweede Kamer der Staten Generaal en in ietwat mindere mate de notulen van de ministerraad ten tijde van het kabinet-Drees-Van Schaik kon een dieper inzicht worden gekregen in de besluitvorming en de gebruikte argumentatie ten aanzien van Korea. De verhoudingen tussen de partijen, maar ook tussen het kabinet enerzijds en de Kamer anderzijds kwamen goed aan het licht en vormden een interessante basis voor het nader analyseren van ‘Korea’.

Wat feiten op een rij

Ten aanzien van de Korea Oorlog de volgende feiten:²

- De oorlog heeft aan 4.000.000 mensen het leven gekost
- Seoul en Pyongyang werden vrijwel van de aardbodem geveegd
- Ruim veertig procent van de Koreaanse industrie werd vernietigd
- Een derde van alle huizen in Noord- en Zuid-Korea werden verwoest
- Noord-Korea verloor 500.000 manschappen, China 900.000, de Verenigde Staten en zijn bondgenoten verloren respectievelijk 33.000 en 3.000 manschappen

De Nederlandse missie in cijfers:³

- De missie duurde van 16 juli 1950 tot 24 januari 1955
- Er werden 4748 manschappen ingezet
- Er vielen 122 dodelijke slachtoffers en er zijn 3 vermisten

De belangrijkste actoren binnen het kabinet Drees – Van Schaik:

- Minister-president W. Drees (PvdA)
- Minister zonder portefeuille J.R.H. van Schaik (KVP)
- Minister van Buitenlandse Zaken D.U. Stikker (VVD)
- Minister van Justitie J.H. van Maarseveen (KVP) (Minister van 15 mei 1950 tot 10 juli 1950)
- Minister van Justitie A.A.M. Struycken (KVP) (Minister van 10 juli 1950 tot 15 maart 1951)
- Minister van Financiën P. Lieftinck (PvdA)
- Minister van Oorlog en Marine W.F. Schokking (CHU) (Minister van 7 augustus 1948 tot 16 oktober 1950)
- Minister van Oorlog en Marine H.L. 's Jacobs (Partijloos) (Minister van 16 oktober 1950 tot 15 maart 1951)
- Minister van Economische Zaken J.R.M. van den Brink (KVP)
- Minister zonder portefeuille L. Götzen (Partijloos)

Tezamen vormden zij de Rooms-rode regering van katholieken en sociaaldemocraten. Deze coalitie bestond uit PvdA, KVP, VVD en CHU, inclusief een aantal partijloze functionarissen.

---

² Moor, J.A. de, 'Aan de Amerikanen overgeleverd'

³ Ministerie van Defensie,

Een internationale coalitie naar Korea

*'In plaats van druppels begint het bij het eerste licht, om precies vier uur in de ochtend, granaten te regenen. De moessontijd is net begonnen en de Zuid-Koreanen van het Zeventiende Regiment op het schiereiland Ongjin, Korea, hebben zich ingesteld op een natte nacht, niet op een bombardement. Duizenden en nog eens duizenden granaten spatten in sissend hete scherven uiteen tussen de kansloze Zuid-Koreanen. De militairen drukken hun gezicht in de vochtige aarde, de oren doof door explosies en knetterende mitrailleurs. Kluiten aarde ploffen tegen het metaal van hun helmen. Een half uur liggen ze daar. Dan kijken de overlevenden op en zien hoe een overmacht van Noord-Koreanen de grens met Zuid-Korea over stormt. Recht op hen af.'*⁴

De Koude Oorlog wordt heet in Korea

De wereld schrok van de aanval op Zuid-Korea, 25 juni 1950. Het leek erop dat de onvermijdelijke oorlog tussen communistisch Oost en kapitalistisch West al zo snel na het einde van de Tweede Wereldoorlog uit zou breken. De Nederlanders zagen tevens in eerste instantie de Noord-Koreaanse aanval op Zuid-Korea als het mogelijke begin van een derde wereldoorlog.⁵ Meer dan de helft van de Nederlanders meende al in 1948 dat de derde wereldoorlog binnen tien jaar zou uitbreken. De Nederlandse premier Willem Drees zag in de aanval een aanleiding tot een mogelijke wereldbrand. Voor de meerderheid van de Nederlanders spraken de gebeurtenissen in Korea voor zich, daar immers duidelijk was dat Sovjetleider Stalin achter de Noord-Koreaanse aanval op Zuid-Korea zat. In welke context dit dan gezien moest worden, daar bestonden verschillende meningen over; was het een op zichzelf staand conflict of was het een afleidingsmanoeuvre voor de verwachte Sovjetaanval op West-Europa? De Amerikaanse interventie werd dan ook door velen – behalve logischerwijs door de communisten – toegejuicht.⁶ Nederland had in 1949 partij gekozen voor de Amerikaanse zijde in het conflict tussen Oost en West door lid te worden van de NAVO en dat was nog even wennen de eerste jaren.⁷ Nederland kende immers al decennia lang een traditie van neutraliteit. Daarnaast zag Nederland zich graag als een 'volkenrechtelijk baken te midden van de Europese grote mogendheden', als een plek voor rustige overwegingen in een chaotische wereld vol tegenstellingen.⁸ Of, zoals Mao Zedong het uitdrukte; *'two separate markets, two world-economies, two alternative world systems in globe-ranging competition.'*⁹

Op de eerste vergadering van de ministerraad na de Noord-Koreaanse aanval was Korea geen prominent agendapunt. Premier Drees meende dat het een test was en dat snel duidelijk zou worden of de Amerikanen woord zouden houden en hun belofte na zouden komen landen te beschermen tegen Sovjet-agressie. Hun antwoord op de agressie in Korea zou veelzeggend zijn. Ook Nederland was immers afhankelijk van de Amerikaanse bescherming van Europa. Amerika had op dat moment echter al besloten Zuid-Korea te helpen. Men ging er in Nederland vanuit niet deel te nemen aan het conflict, maar dit zou al snel een illusie

⁴ Een beschrijving van de ervaringen van een Zuid-Koreaanse soldaat van het moment dat de Noord-Koreanen Zuid-Korea binnenvielen, uit: Stiphout, R., *De bloedigste oorlog – Het vergeten bataljon Nederlandse militairen in Korea* (Amsterdam 2009) pp. 17.

⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *De Koreaanse Oorlog en de Verenigde Naties*, pp. 8.

⁶ Kester, B. & H. Roozenbeek & O. Groot, *Focus op Korea*, pp. 36.

⁷ Schuurisma, R., *Vergeefs onzijdig*, pp. 25.

⁸ Ibidem, pp. 19.

⁹ Cumings, B., *The origins of the Korean War – Volume II*, pp. 36.

blijken. Al binnen enkele uren na de inval kwam er een oproep van de Verenigde Naties aan alle lidstaten om te helpen de orde in Korea te herstellen. Men poogde via deze weg een geallieerde strijdmacht samen te stellen aan de hand van de VN-resoluties van 25 en 27 juni 1950, waarvoor ook Nederland verzocht werd een bijdrage te leveren. Het verzoek daartoe werd onderbouwd door George Kennan, de grondlegger van de containment-politiek. *'Een zwakke reactie van de vrije wereld op de Koreaanse gebeurtenissen zou zeer serieuze consequenties hebben.'*¹⁰ Korea werd één van de plaatsen waar deze politiek van 'containment' werd uitgevoerd.¹¹

Uit de snelle aannames van resoluties door de Veiligheidsraad bleek dat de Amerikanen snel een daad wilden stellen en daarbij gretig gebruik maakten van de nieuw opgerichte Verenigde Naties. Dit had twee redenen. Ten eerste zou het gebruik van de Verenigde Naties aantonen dat het een nuttig instrument was en zou het de VN bestaansrecht geven. Ten tweede zou het de Amerikanen voorzien van een mandaat met steun van andere landen, wat de internationale positie van de VS zou versterken. Dat de Amerikanen meenden het niet al te moeilijk te krijgen bleek wel uit de mededeling dat deze politionele actie (police measure) *'cheap, decisive, and swift'* zou worden. De enorme snelheid waarmee de Veiligheidsraad de resoluties wist te behandelen waren mogelijk doordat de Sovjet Unie de Veiligheidsraad boycotte in verband met de uitsluiting van communistisch China. De Verenigde Naties voerden echter een bijzonder terughoudende politiek ten aanzien van Korea, aangezien men wilde voorkomen dat Moskou of Peking geprovoceerd werd. Dit leidde tot een politiek van kleine stapjes, waardoor een duidelijke richtlijn voor de lange termijn aan de legercommandanten van de VN onthouden werd. Dit

bemoelijkte hun taak aanzienlijk.¹² De Verenigde Naties vroegen president Truman een United Nations Commander (UNCmdr) aan te stellen, een opperbevelhebber over de gezamenlijke strijdkrachten.¹³ Truman koos voor generaal Douglas MacArthur, die in zijn functie van *Commander in Chief Far East* al ruime ervaring had met het gebied. Het grootscheepse militaire optreden van de Verenigde Staten was bedoeld om Noord-Korea alsmede China te intimideren. Beide landen werden door de Verenigde Staten beschouwd als willoze instrumenten in de handen van Josef Stalin. De Koude Oorlog deed met de Koreaanse Oorlog werkelijk van zich spreken en werd het eerste 'hete' treffen tussen Oost en West. De strijd verliep in het begin inderdaad *'decisive and swift'*, maar niet voor de Amerikanen. De Noord-Koreanen liepen de Zuid-Koreanen en de weinige Amerikaanse strijdkrachten in rap tempo onder de voet. Hoe meer de Amerikanen in Korea in het nauw

¹⁰ Stiphout, R., *De bloedigste oorlog*, pp. 20.

¹¹ Halliday J. & B. Cumings, *Korea. The unknown war*, pp. 29-30.

¹² Schaafsma, Lt. M.D., *Het Nederlands Detachement Verenigde Naties in Korea*, pp. 37.

¹³ Veiligheidsraad der Verenigde Naties – Resolutie 84 van 7 juli 1950.

kwamen te zitten, hoe hoger de spanning in de Verenigde Staten op liep. Dit leidde vervolgens tot meer druk op de bondgenoten om mee te helpen bij de bestrijding van het communisme. De Britse regering was de eerste die Amerika militair te hulp kwam, waarmee men een precedent schiep voor verdere militaire ondersteuning door andere bondgenoten.¹⁴

Opvallend is dat de eerste vredesmissie van de Verenigde Naties niet gebaseerd was op de aspecten die daarvoor in het oprichtingscharter stonden.¹⁵ De basis voor de VN-missie in Korea lag in 1945 toen Korea geen onderdeel meer vormde van het Japanse keizerrijk. Hier speelde de politieke invloed van de Verenigde Naties een duidelijke rol. De VN begon zich in 1945 te bemoeien met de gang van zaken in Korea, maar pas vanaf 1950 – met de Noord-Koreaanse aanval – begon haar daadwerkelijke vredesmissie op het schiereiland.¹⁶ Korea was tijdens de Tweede Wereldoorlog vijandelijk gebied geweest, daar het bezet was door de Japanners. Na de Japanse capitulatie in 1945 besloten de geallieerden dat Korea een vrije en onafhankelijke staat diende te worden. De Amerikanen en Russen kwamen er samen echter niet uit hoe dit moest gebeuren en dus legde men de kwestie voor aan de Algemene Vergadering van de VN op 17 september 1947. Hier werd besloten dat er een Tijdelijke Commissie moest komen, welke met dit vraagstuk aan de slag ging. De resolutie die hieraan gekoppeld was stelde het volgende: *'[The Korean question] is primarily a matter for the Korean people itself and concerns of its freedom and independence'*¹⁷ Hiermee begon de feitelijke betrokkenheid van de VN in het Koreaanse vraagstuk, echter nog niet zozeer als vredesmissie op de manier waar wij mee bekend zijn.¹⁸

Verzoek aan Nederland tot militaire ondersteuning van Korea

De Nederlandse permanente vertegenwoordiger bij de Verenigde Naties, Daniël von Balluseck, kreeg op het moment dat de VN officieel vroeg om ondersteuning in Korea het verzoek van een Amerikaanse diplomaat om de Nederlandse regering te polsen voor een mogelijke bijdrage aan de militaire operatie. Op het moment van het verzoek werd nog toegevoegd dat dit ook symbolisch mocht zijn, zolang het de Amerikaanse positie maar zou versterken. De Amerikaanse diplomaat benadrukte daarbij tegenover Von Balluseck dat er in Korea geen sprake was van een oorlog, maar dat het slechts te bezien viel als een politionele actie. Den Haag reageerde echter negatief op het verzoek, aangezien deelname negatieve gevolgen zou kunnen hebben voor de Nederlandse buitenlandse politiek in Azië. De Nederlandse politionele acties in Indonesië tegen de onafhankelijkheidsstrijders aldaar had de Nederlands-Aziatische relaties geen goed gedaan, wat men onder andere met de vroege erkenning van de Volksrepubliek China wilde doen veranderen. Om op dit moment actief hulp te gaan verlenen aan de Amerikanen in Korea paste niet in dit beleid.¹⁹

Uiteindelijk deed Nederland weldegelijk een duit in het zakje, maar het kostte de Nederlandse regering wel aanzienlijk veel tijd om het Britse voorbeeld tot steun aan de Amerikanen te volgen. Het kabinet-Drees-Van Schaik stelde in een reactie op 29 juni dat men tevreden was met de snelle handelswijze van de VN en dat het de plicht van de regering was *'deel te nemen aan de collectieve verdediging tegen agressie zoals dat in het*

---

¹⁴ Moor, J.A. de, 'Aan de Amerikanen overgeleverd', pp. 165.

¹⁵ Charter of the United Nations, Chapter I, Article I, The purposes of the United Nations.

¹⁶ Park, Choon-Ho, 'East Asia and the United Nations', pp. 188-190.

¹⁷ Algemene Vergadering der Verenigde Naties – Resolutie A/RES/112(II) van 14 november 1947.

¹⁸ Park, Choon-Ho, 'East Asia and the United Nations', pp. 192.

¹⁹ Stiphout, R., *De bloedigste oorlog*, pp. 21.

*Handvest der Verenigde Naties wordt bedoeld.*²⁰ Op 3 juli stelde Nederland dan ook de torpedobootjager *Hr. Ms. Evertsen* ter beschikking, welke zich op dat moment al in Aziatische wateren bevond. Veel meer dan symbolisch was deze bijdrage natuurlijk niet, maar meer was ook niet aan Nederland verzocht op dat moment. Dit veranderde toen de Noord-Koreanen na een aantal weken de volledige overwinning leken op te strijken in Korea. De roep om serieuze bijdrages, in de vorm van grondtroepen, klonk steeds luider en indringender. Ook Den Haag kon zich hier niet aan onttrekken aangezien een torpedobootjager in deze omstandigheden absoluut onvoldoende was. Op 14 juli bereikte Nederland dan ook officieel het verzoek van de VN om een bataljon infanterie naar Korea te sturen. Premier Drees was niet gecharmeerd van dit verzoek en wees het in eerste instantie af.²¹ De Amerikanen gingen hier echter niet mee akkoord en voerden de druk op. Dit diplomatieke spel geschiedde via Von Balluseck en de Nederlandse ambassadeur in Washington, J.H. van Roijen. Onder deze druk begon het Nederlandse standpunt te wankelen en op 2 augustus 1950 besloot het kabinet dan toch vrijwilligers naar Korea te sturen.²² Pas op 7 september deed Von Balluseck de VN officieel het aanbod van twee compagnieën vrijwilligers voor Korea. Het besluit werd publiekelijk onderbouwd met het argument dat tevens andere landen militairen stuurden. Dit was echter maar een deel van de waarheid. Nederland had de publieke opinie in de Verenigde Staten gunstig te stemmen, *'anders zal men zich in Amerika kunnen afvragen waarom men West-Europa bij gevaar zal steunen'*, zoals minister van Buitenlandse Zaken J.H. van Maarseveen stelde tijdens de laatste ministerraad voor de bekendmaking van het besluit tot zending.²³ De Nederlandse loyaliteit aan de Verenigde Staten werd op de proef gesteld. Voor de gemoedsrust van de Nederlandse regering zal het ongetwijfeld geholpen hebben dat de inlichtingendienst de minister-president kon vertellen dat – volgens hun informatie – de Sovjets niet zouden ingrijpen in Korea, hoewel zij elke Amerikaanse schending van de 38^e parallel zouden zien als een casus belli.²⁴

Hoewel Nederland niet mee wilde doen aan de strijd in Korea, bezweek het onder druk van de Amerikaanse diplomatie. Waarom was de Nederlandse regering hier zo ontvankelijk voor? Vele NAVO-bondgenoten en VN-lidstaten hadden immers geen troepen naar Korea gezonden. Er vielen hierin vier mogelijke factoren te onderscheiden. Ten eerste stelde de besluitvorming omtrent Korea de geloofwaardigheid van Nederland als traditioneel pleitbezorger van het internationaal recht op de proef.²⁵ Daarnaast diende Nederland na het debacle in Indië zijn imago op te poetsen. Ten tweede onderkende de Nederlandse regering het belang de Verenigde Staten blijvend aan de wederopbouw en verdediging van West-Europa te binden. De Marshallhulp was hierin illustratief voor de West-Europese afhankelijkheid. Ten derde was er het belang van de bondgenootschappelijke solidariteit. Wat is een bondgenootschap immers waard, zonder solidariteit in tijden van nood? De Nederlandse betrouwbaarheid zou geschaad worden als Nederland niets deed en dat kon het zich niet veroorloven. Ten vierde was er voor Nederland veel aan gelegen om de Nederlandse belangen in Azië te beschermen. Dit argument werd ook door tegenstanders van de Nederlandse deelname gebruikt, daar het de relaties met China en Indonesië zou aantasten. Nederland was voor haar Aziatische belangen en het behoud

---

²⁰ Schaafsma, Lt. M.D., *Het Nederlands Detachement Verenigde Naties in Korea*, pp. 17.

²¹ Stiphout, R., *De bloedigste oorlog*, pp. 22.

²² Notulen van de Ministerraad, 2 augustus 1950, pp. 13.

²³ Stiphout, R., *De bloedigste oorlog*, pp. 24/25.

²⁴ Inlichtingenrapport van 16 september 1950, U 27108b – C 46 – PL/PS 6, Nationaal Archief 2.03.01/3406.

²⁵ Dit wordt verder gestaafd door R. Schuurmsma in zijn boek 'Vergeefs Onzijdig'.

van Nederlands-Nieuw-Guinea afhankelijk van Amerikaanse steun. Naar goed Hollands gebruik kwam men derhalve met een compromis, namelijk een zo klein mogelijke bijdrage in Korea, want voldoende om de Amerikanen tevreden te stellen en hopelijk klein genoeg om de banden met Indonesië en China niet al te veel aan te tasten. De zending van vrijwilligers naar Korea was voornamelijk door politiek pragmatisme ingegeven.²⁶

De vraag die restte was hoeveel vrijwilligers zich zouden aanmelden voor de dienst in Korea. Daar werd vrij weinig van verwacht, zeker gezien de geringe mate van steun onder de Nederlandse bevolking voor het sturen van eigen troepen. Echter, al na de eerste oproepen in kranten en op de radio meldden zich 1670 vrijwilligers. Dit leek in eerste instantie een mooi aantal, maar bij de keuring bleek dit wat voorbarig te zijn. Een derde van de aanmeldingen voldeed niet aan de voorwaarden voor deelname. Zo moest de vrijwilliger tussen de negentien en 35 jaar zijn, minimaal twaalf maanden in dienst hebben gezeten en bij voorkeur de beschikking hebben over enige ervaring in de tropen. Naast de groep die niet aan deze eisen voldeed kwam een grote groep ook niet meer opdagen voor de lichamelijke keuring en inschrijving. Wellicht had men zich bij nader inzien toch bedacht.²⁷ Uiteindelijk bleven iets meer dan 600 man over. Op basis van dit aantal besloot het kabinet alsnog een bataljon te zenden, in plaats van een tweetal compagnieën. De hoeveelheid troepen was feitelijk minder dan een bataljon, maar volgens de Nederlanders toch een bataljon. Het bataljon bestond grotendeels uit echte veteranen, vaak met een achtergrond in Indië en veelal gehard in de strijd. Op 15

oktober werd uiteindelijk het Nederlands Detachement Verenigde Naties (NDVN) opgericht.²⁸

Negen dagen later nam premier Drees de inspectie van het NDVN op het Binnenhof in Den Haag voor zijn rekening en op 26 oktober kwamen de 636 mannen van het NDVN naar de haven van Rotterdam, om aldaar ingescheept te worden op de *Zuiderkruis*, welke hen naar het Koreaanse schiereiland zou brengen. De Chef van het Militaire

Huis van H.M. de Koningin nam namens H.M. de Koningin en Z.K.H. de Prins der Nederlanden afscheid van het detachement: *'Zorgt dat gij Uw taak met ernst en toewijding uitvoert; bevestigt de goede naam die de Nederlandse soldaat heeft; bedenkt steeds dat daar in den vreemde Uw optreden de naam van Uw land hoog moet houden. Toont de beste eigenschappen van ons volk: arbeidzaamheid, kalmte en geloof, ook in de moeilijkste omstandigheden.'*²⁹

Politieke controverse

De Nederlandse besluitvorming was bijzonder traag geweest, wat te maken had met grote onenigheid over Korea binnen het Ministerie van Buitenlandse Zaken.³⁰ Speerpunt van kritiek was vooral de Nederlandse positie

²⁶ Elands, M., 'Meer dan een symbolische bijdrage?', pp. 12.

²⁷ Stiphout, R., *De bloedigste oorlog*, pp. 28.

²⁸ Schaafsma, Lt. M.D., *Het Nederlands Detachement Verenigde Naties in Korea*, pp. 19.

²⁹ Ibidem, pp. 31.

³⁰ Moor, J.A. de, 'Aan de Amerikanen overgeleverd', pp. 166.

in Azië. Minister van Buitenlandse Zaken Dirk Stikker was bezorgd over het Amerikaanse beleid ten aanzien van China. Nederland en Groot-Brittannië waren in het voorjaar van 1950 de eerste, en lange tijd de enige, van de Westerse machten die communistisch China hadden erkend. De Verenigde Staten hadden dit nog niet gedaan en bleven Formosa (het huidige Taiwan) nog vele jaren steunen, wat in Azië tot grote woede jegens de Verenigde Staten leidde. Nederland had China dus erkend en wilde een communistische delegatie voor China in de VN-Veiligheidsraad toelaten. Voor Nederland stond de toelating van de Volksregering van China los van het optreden van de Verenigde Naties in Korea. Deze visie werd echter niet door de andere lidstaten gedeeld en het zou dan ook nog lang duren vooraleer communistisch China plaats kon nemen in de Veiligheidsraad. Nederland stond echter zeer pragmatisch in deze kwestie. Waar de meerderheid van staten de communistische gezindheid van de Volksregering reden vonden deze buiten de Veiligheidsraad te houden, was Nederland van mening dat het tegenhouden van de regering, welke de facto het bewind voerde over China, tegen de geest van de VN inging. Toelating verschaffen tot de Verenigde Naties zou geen uiting zijn van appreciatie van de politieke doeleinden van Peking, maar zou juist van groot belang zijn om de Volksregering te betrekken in het circuit van internationale contacten tussen staten.³¹

Minister Stikker was, zoals hierboven beschreven, bang dat steun aan de Verenigde Staten de Nederlandse en Europese relaties met Azië ernstig zou verstoren. Het ging zelfs zo ver dat binnen het departement van de directie Oosten van Buitenlandse Zaken gesproken werd over de acceptatie van het idee van een door Zuid-Korea geïnitieerde Nood-Koreaanse aanval. Hiermee zou wellicht de angst uit China's woede gehaald kunnen worden. Hoewel men uiteindelijk wel militaire middelen ter beschikking stelde aan de Verenigde Naties, bleef Den Haag moeilijk doen over de door de Amerikanen gevolgde en te voeren koers. Een belangrijke speler in de besluitvorming voor Nederland op het gebied van de buitenlandse politiek was de Nederlandse vertegenwoordiger in Indonesië, Hans Hirschfeld. Hirschfeld zag de Nederlandse bemoeienis met Korea als een grote bedreiging voor de Nederlandse relaties met Indonesië. De Nederlandse regering had al kwaad bloed gezet bij de Indonesiërs door de *Hr. Ms. Evertsen* vanuit een Indonesische havenstad (Soerabaja) naar Korea te sturen en werving van voormalig militairen in Indonesië en Nieuw-Guinea zou politiek moeilijk te verteren zijn. Opvallend was dan ook dat het rapport van het Ministerie van Buitenlandse Zaken over de eerste maanden van de Nederlandse deelname aan de Koreaanse Oorlog vermeldt dat Indonesië er, krachtens de overeenkomsten van de R.T.C. (Ronde Tafel Conferentie), geen problemen mee had de *Hr. Ms. Evertsen* af te staan voor VN-doeleinden.³² Twijfel bij minister Stikker over de inzet van Nederlandse militairen werd verder gevoed door een rapport van de Nederlandse ambassadeur in Tokyo (Japan). Hij stelde daarin dat de Amerikanen spraken van een 'goed moreel' en 'terugtrekking volgens plan' in Korea, waar dit in werkelijkheid een smadelijke aftocht zou zijn.³³ Was het immers niet al een verloren zaak in Korea?

Na de Amerikaanse landing bij Inchon op 15 september 1950 keerden de kansen in Korea echter. Begin oktober bereikte het front de 38^e breedtegraad. De Amerikanen hadden hun doelstellingen voor de oorlog aangepast en de totale nederlaag van Noord-Korea werd het uiteindelijke doel. De politiek van *containment* werd vervangen door die van de zogenaamde *roll-back*. Op 9 oktober stak generaal MacArthur de

---

³¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *De Koreaanse Oorlog en de Verenigde Naties*, pp. 10.

³² *Ibidem*, pp. 28.

³³ Moor, J.A. de, 'Aan de Amerikanen overgeleverd', pp. 167.

38^e breedtegraad over en op 20 oktober beval hij zijn troepen door te stoten tot aan de grens met China. Dit laatste schoot bij veel bondgenoten in het verkeerde keelgat, zo ook bij de Nederlanders. Men zag het als een schending van de VN-resoluties van 25 en 27 juni en men was bang voor een provocatie van China, wat mogelijk zou leiden tot een Chinese interventie in Korea.³⁴ De Nederlandse vertegenwoordiger in China, N.A.J. de Voogd, waarschuwde hier al voor, hoewel hij een openlijke Chinese deelname niet erg waarschijnlijk achtte. Hij meende echter wel dat het mogelijk was dat vele duizenden Chinese guerrillastrijders zich in het conflict zouden mengen, wat ervoor zou zorgen dat de machtsbalans in Korea door zou slaan in het voordeel van de communisten.³⁵ Minister Stikker van Buitenlandse Zaken drong in oktober van dat jaar bij de Amerikanen aan om te matigen in Korea met oog op een mogelijke Chinese inmenging. Ook de Britse premier Attlee had dit gedaan en Nederland overwoog een amendement op de VN-resolutie van 7 oktober in te dienen, welke de overschrijding van de demarcatielijn door coalitietroepen zou uitstellen. De demarcatielijn – door Dean Rusk en Charles Bonesteel in minder dan 30 minuten uitgekozen om de Japanse capitulatie in de Tweede Wereldoorlog af te handelen – werd inzet van een politiek spel tussen Amerika en de bondgenoten.³⁶ De Amerikanen reageerden furieus op de plannen voor een amendement en de Nederlandse voorstellen verdwenen snel weer van tafel. Toen in november echter de eerste Chinese soldaten aan het front verschenen leefde de hoop op dat de Verenigde Staten konden worden weerhouden hun *roll-back* politiek uit te voeren. Een escalatie met Chinese inmenging werd nu wat al te riskant, als het al niet zover gekomen was. MacArthur trok zich hier echter niets van aan en vervolgde zijn opmars in de richting van de Chinese grens, waar de VN-soldaten zich niet mochten vertonen.³⁷ De Verenigde Staten hadden het gevoel dat de overwinning hen niet meer kon ontglippen en ook de Britten hadden hun verzet gestaakt. Dit was echter slechts van korte duur, want eind november vielen grote legers Chinese ‘vrijwilligers’ de Amerikanen aan en joegen ze op de terugtocht. Het zou een van de grootste nederlagen worden uit de Amerikaanse krijgsgeschiedenis. Opvallend was dat minister Stikker, waar hij eerst pleitte voor het beperken van de strijd tot aan de demarcatielijn om Chinese inmenging te voorkomen, steun betuigde aan – en zelfs één van de initiators was van – de VN-resolutie van 7 oktober, waarmee feitelijk het overschrijden van de 38e breedtegraad werd toegestaan. Ook toen de Chinezen inderdaad intervenieerden in Korea, bleek Stikker standvastig in zijn besluit: *‘De VN zijn op geen moment getreden buiten de doeleinden, die zij zich duidelijk en voor ieder kenbaar hadden gesteld. Aan deze doeleinden is steeds elk spoor van agressie of imperialisme vreemd geweest.’*³⁸ De Amerikaanse druk op Nederland – of anders gezegd de omslag in het denken van de minister – kwam op deze manier duidelijk naar voren.

Een deel van het Europese ongenoegen jegens de Verenigde Staten en hun politiek werd geprojecteerd op generaal MacArthur, die ervan beschuldigd werd Europa in gevaar te brengen met zijn roekeloze militaire beleid. *‘Europa laat hem koud’* werd gezegd over de generaal. In zekere zin was dat ook zo. Ten tijde van de Tweede Wereldoorlog was MacArthur de Amerikaanse opperbevelhebber in Azië en hij voelde zich constant achtergesteld bij generaal Eisenhower, de opperbevelhebber in Europa. Het is goed mogelijk dat

---

³⁴ De schending betrof dan de passage uit de resolutie van 25 juni, die stelt dat Noord-Korea zijn troepen moet terugtrekken tot aan de 38^e breedtegraad. Het bevel van generaal MacArthur om over deze grens de strijd door te zetten ging dus de aangegeven richtlijnen van deze resolutie te buiten. Hetzelfde geldt voor de resolutie van 27 juni, waarin hetzelfde staat genoteerd.

³⁵ Moor, J.A. de, ‘Aan de Amerikanen overgeleverd’, pp. 168.

³⁶ Cumings, B., *The Korean war*, pp. 103-104.

³⁷ Wederom op basis van de eisen gesteld aan Noord-Korea in de VN-resoluties van 25 en 27 juni 1950.

³⁸ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *De Koreaanse Oorlog en de Verenigde Naties*, pp. 9.

dit oud zeer een rol speelde in zijn gevoelens en houding tegenover Europa, maar het gaat te ver om dit een rol van enige betekenis toe te kennen in de keuzes die MacArthur maakte in Korea. Wat een belangrijker rol speelde was de houding van de generaal tegenover zijn politieke bazen. Waar Truman een beperkte oorlog voor ogen had, sprak MacArthur over een totale oorlog en stelde hij zelfs voor om een oorlog op het vasteland van China te beginnen, daar hij verwachtte dat de Russen zich er wel buiten zouden houden. Op 11 april 1951 ontsloeg president Truman generaal MacArthur echter uit zijn functie, waarmee de president hoopte de angel uit het conflict met Europa te halen. *'He asked for it, and I had to give it to him'* verklaarde Truman later.³⁹ De afzetting van MacArthur leidde in de Verenigde Staten tot grote opschudding, waar de generaal uitzonderlijk populair was, men sprak zelfs van een 'super-München' ten aanzien van de politiek van Truman en het ontslag van MacArthur. Van de kant van Truman was veel moed nodig geweest om MacArthur te ontslaan, zeker met de in deze periode steeds verder optrekkende kruistocht tegen het communisme van senator McCarthy. Er was Truman dus veel aan gelegen de Europese bondgenoten te kalmeren⁴⁰. De crisis tussen Europa en de Verenigde Staten toonde onder andere aan dat de Amerikaanse media een geduchte tegenstander konden vormen voor de Europese bondgenoten en zich fel over hen uitlieten, wat een politieke machtsfactor kon vormen. Ambassadeur Van Roijen drong om die reden dan ook bij minister Stikker aan hier ernstig rekening mee te houden, daar de publieke opinie in de Verenigde Staten een grote invloed kon hebben op de besluitvorming aldaar. Stikker nam dit advies zeer ter harte en meende dat het Amerikaanse beleid, zeker in het openbaar, gesteund moest worden door Nederland. Zonder deze steun zou de Amerikaanse verdediging van Europa, en in het bijzonder van Nederland, tegen de dreiging van de Sovjet Unie wel eens snel kunnen verdwijnen. De drang de Nederlands-Aziatische belangen te beschermen werd dan ook steeds minder sterk naarmate Nederland zich steeds meer aan haar nieuwe internationale positie conformeerde. Het was duidelijk geworden dat voor Nederland alsmede voor andere West-Europese landen weinig tot geen ruimte meer was voor een zelfstandige buitenlandse politiek.⁴¹

Binnen het kader van de Nederlandse politiek werd niet alleen het buitenlandse beleid gedicteerd door de Verenigde Staten, maar ook het nationale defensiebeleid. De Amerikanen raakten hierbij de Nederlandse gevoeligheid ten aanzien van Indonesië. Nederland was binnen de Westerse samenwerking verplicht tot het opbouwen van een leger en een daarbij horende kaderopleiding. De Nederlandse regering hield dit halverwege 1949 nog voor onmogelijk en wilde in datzelfde jaar de defensie-uitgaven voor de komende twee jaren aan banden leggen. De vraag bleef waar de prioriteiten op militair vlak dienden te liggen. Was dat in Azië, met een Nederlandse militaire aanwezigheid na de soevereiniteitsoverdracht in Indonesië, of alleen bij de Westerse samenwerking? De Amerikanen hadden duidelijk lak aan de Nederlandse sentimenten over Indonesië en legden grote druk op de Nederlandse regering om het leger snel uit te breiden voor de defensie van Europa. Nederland antwoordde daarop door te stellen dat de economische, financiële en militaire problemen de realisatie van deze plannen in de weg stonden. De Amerikanen reageerden door te stellen dat Nederland enkele jaren daarvoor in een veel moeilijker economische situatie wel in staat was 125.000 militairen naar Indonesië te sturen. Het was duidelijk: Amerika verlangde een Nederlandse inspanning en daar

---

³⁹ Moor, J.A. de, 'Aan de Amerikanen overgeleverd', pp. 173.

⁴⁰ Schaper, B.W., *Het trauma van München* (Amsterdam 1976) pp. 193.

⁴¹ Moor, J.A. de, 'Aan de Amerikanen overgeleverd', pp. 174.

viel niet onderuit te komen. Nederland diende in 1950 weldegelijk in staat te zijn mee te betalen aan de defensie van Europa tegen een mogelijke inval van de Sovjet Unie. De Amerikaans-Nederlandse betrekkingen hadden in deze periode echter wel een historisch dieptepunt bereikt. Volgens de Amerikanen en bovenal volgens Eisenhower bleef Nederland zich te weinig inspannen om de defensie op orde te krijgen. Dit kreeg de toenmalige minister van Oorlog – W.F. Schokking – dan ook fijntjes te horen van Eisenhower toen deze op bezoek was in Nederland. Nederland moest zich, in plaats van op bureaucratisch en beleidstechnisch niveau, op de daadwerkelijke aanschaf van materieel en de uitbreiding van het leger zelf richten. Weg met haalbaarheidsonderzoeken en de vele commissies, *'geen commissies, maar commandanten!'* Het nieuwe kabinet-Drees II dat aantrad in maart 1951 kon niet anders dan deze maatregelen doorvoeren om *'in de critieke situatie de Amerikanen tevreden te stellen.'*⁴²

Nederland bleek een kritische en onwillige bondgenoot. Deze bondgenoot zou in de daaropvolgende periode echter ook zeer pragmatisch blijken en na het afwegen van de voor- en nadelen in de debatten over Korea uiteindelijk eieren voor zijn geld kiezen en steun leveren aan de Amerikanen. Juist die debatten zullen in de volgende hoofdstukken onder de loep worden genomen, want hoe kwam het

Haagse besluit tot deelname aan de Korea-Oorlog nu precies tot stand?

Historiografische balans

Hoewel de Koreaanse Oorlog een vrij onbekende oorlog is bij het grote publiek is er weldegelijk veel aandacht aan besteed in de geschiedschrijving. Het onderwerp is wellicht niet zo populair als de Vietnam Oorlog, maar is nog steeds bijzonder relevant. Al in de vijftiger en zestiger jaren kreeg de oorlog in Korea redelijk wat aandacht onder historici. Deze periode laat zich op het gebied van de Koreaanse Oorlog voornamelijk kenmerken door de zeer traditionalistische geschiedschrijving. Men liet geen moment twijfel bestaan wie de schuldigen waren in het conflict. Voor de tijdgenoten was het duidelijk hoe de verhoudingen in het Koreaanse conflict lagen. Het leek bijzonder vanzelfsprekend dat Sovjetleider Stalin achter de Noord-Koreaanse aanval op Zuid-Korea zat. Daarbij diende men zich af te vragen of dit een doel op zich was of een afleidingsmanoeuvre voor de door velen verwachte aanval op West-Europa. Objectiviteit en kritische zin ontbraken over het algemeen nog als het Korea betrof. Voorbeelden van historische werken binnen de traditionalistische geschiedschrijving zijn onder andere Wim Dussels *Tjot. Nederlanders in Korea* (Amsterdam 1952) en Alfred van Sprangs *Hevve no. Nederlandse oorlogscorrespondent Alfred van Sprang* ('s-Gravenhage & Bandung 1951). Dit zijn prachtige ooggetuige-verslagen die de persoonlijke ervaringen van deze twee journalisten vertellen. Zeker ook het vermelden waard zijn de boeken van luitenant Schaafsma en van C.J.M. Kretschmer de Wilde, respectievelijk

---

⁴² Moor, J.A. de, 'Aan de Amerikanen overgeleverd', pp. 174-175.

Het Nederlands Detachement Verenigde Naties in Korea ('s-Gravenhage 1960) en *Lichtflitsen onder de kim* (Utrecht 1955). In de zeventiger en tachtiger jaren werd deze visie aan verandering onderhevig en werden de werd er meer wetenschappelijk onderzoek gedaan. De katalysator in deze was het debat over de Vietnamoorlog wat zorgde voor een herwaardering van het Amerikaanse optreden in de Koude Oorlog en daarmee ook in de Koreaanse Oorlog. Onder historici ontstond de idee dat men niet als vanzelfsprekend de Sovjet Unie als schuldige moest aanwijzen. Dit in tegenstelling tot de gedachte die onder veel historici leefde dat Stalin een 'grand Korean design' zou hebben gehad. Zo merkte de historicus Adam Ulam op dat 'no sane person could doubt the ultimate Soviet responsibility for the attack'. De tot dan toe heersende zwart-witte overtuiging – waarbij de Sovjets eigenlijk per definitie fout waren en de Amerikanen goed – werd in twijfel getrokken. Dit werd ook wel de revisionistische stroming genoemd. Eén van de belangrijkste werken die deze stroming typeerden was het boek van de historicus Bruce Cumings, *Origins of the Korean War*.⁴³ Hij stelde dat de oorzaken voor de Koreaanse Oorlog niet alleen gevonden moesten worden in de periode tussen 1945 en 1950 – het einde van de Tweede Wereldoorlog en het begin van de Koreaanse Oorlog – maar daarnaast ook bij krachten die actief waren in de periode van Japanse koloniale overheersing van Korea.⁴⁴ Een ander voorbeeld van een historicus die tegen de traditionele stroming inging was W.H. van der Linden. Met zijn artikel uit 1973, getiteld *de poging tot liquidatie van de Noord-Koreaanse staat in de herfst van 1950*, liet hij weinig aan de verbeelding over. Het was een goed voorbeeld van een andere opinie met betrekking tot de aanzet van de oorlog. Op moment van publicatie was het artikel bijzonder controversieel, daar het de beschuldigende vinger uitstak richting Washington, in plaats van richting Moskou.⁴⁵ Het artikel schoot daarin echter door, waardoor het niet al te serieus werd genomen, terwijl het toch een bepaalde kern van waarheid bezat. Het gaf daarentegen wel aanleiding tot nuancering van de overheersende zwart-witte kijk op het conflict.

Met het einde van de Koude oorlog kreeg het revisionisme in de geschiedschrijving een nieuwe impuls, daar archiefmateriaal uit de voormalige Sovjet Unie en China beschikbaar kwam. De nieuwe ideeën die een impuls gaven aan het historische debat over de Koreaanse Oorlog werden gevat in het post-revisionisme. De archiefstukken uit het voormalige communistische blok gaven historici de kans het conflict ook van communistische kant te bezien. Als dit al niet het geval was, moest men de idee van de agressieve Sovjet Unie en een volkomen onbaatzuchtige vrijheidsvechter in de vorm van de Verenigde Staten wel loslaten. Het revisionistische beeld van een uit de hand gelopen burgeroorlog bleef echter bestaan en werd met bronnen gestaafd. Het eerste boek wat gebruik maakte van deze nieuwe archiefstukken was *Uncertain partners. Stalin, Mao, and the Korean War* van S.N. Goncharov, J.W. Lewis en Xue Litai uit 1993. Een ander goed voorbeeld van historisch werk in de revisionistische stroming is het *Cold War International History Project* dat zich bezighoudt met het aanvullen en herzien van de huidige kennis over het conflict op basis van de nieuw vrijgekomen archiefstukken.⁴⁶ De idee dat de Sovjets de initiator waren geweest van de oorlog kon echter definitief de prullenbak in. Het initiatief kwam van de Noord-Koreaanse sterke man Kim Il-Sung, die met militaire middelen

---

⁴³ Kester, B. & H. Roozenbeek & O. Groot, *Focus op Korea*, pp. 39-40.

⁴⁴ Cumings, B., *The origins of the Korean War – Volume I*, pp. XX.

⁴⁵ Linden, van der, W.H., 'De poging tot liquidatie van de Noord-Koreaanse staat', pp. 51-83.

⁴⁶ Voor meer informatie over dit project met betrekking tot de Koreaanse Oorlog: 'New evidence on the Korean War', in: *Cold War International History Project Bulletin*, 6-7 (1995-1996) pp. 30-125 & 'More new evidence on the Cold War in Asia', in: *Cold War International History Project Bulletin*, 8-9 (1996-1997) pp. 220-269.

de beide Korea's wilde herenigen. Aanvankelijk was Stalin niet bereid Noord-Korea in deze opzet te steunen, daar hij vreesde dat de Verenigde Staten zich niet afzijdig zouden houden. Voor een directe confrontatie met de Verenigde Staten voelde Stalin zich nog niet sterk genoeg. Wat hij wel deed, was Noord-Korea voorzien van wapenleveranties. Daarnaast was het waarschijnlijk dat Stalin ervoor gezorgd heeft dat China, toen net communistisch, Noord-Korea militair zou steunen als de oorlog ongunstig zou verlopen. De Sovjet Unie wilde zich buiten de oorlog houden, maar het communisme mocht geen slag toegebracht worden in Korea. Paradoxaal genoeg diende Stalin Mao toezeggingen te doen over het sturen van Sovjeteenheden naar Korea, om daarmee de door hem gewenste Chinese steun te verkrijgen. Het meest opvallend aan deze toezegging was de inzet van Russische luchtmachteenheden, hoewel gebonden aan allerlei restricties om te voorkomen dat de Amerikanen achter de inzet van Sovjetpersoneel zouden komen. De Amerikanen waren echter al snel op de hoogte hiervan, maar hielden dit geheim. De reden daarvoor was dat het Amerikaanse publiek dan zou kunnen eisen dat er een openlijke oorlogsverklaring zou komen aan de Sovjet Unie. Ook de Verenigde Staten durfden de confrontatie niet aan op dat moment. Toch vochten de Amerikanen een bittere strijd uit met de Chinezen en Koreanen. Stalin regisseerde ondertussen vanuit de coulissen zijn beperkte aandeel. Het was immers niet zijn oorlog.⁴⁷ Het bredere blikveld dat ontstond na het einde van de Koude Oorlog, mede door het wegvallen van de Sovjet Unie als eeuwige rivaal en vijand en het openstellen van de archieven in het voormalige communistische blok, zorgden voor nuance en relativering in de strijd tussen goed en kwaad. Mede hierdoor hebben historici zoals Cumings hun werken moeten vernieuwen en hebben zij hun beeld bij kunnen stellen. Gezien het feit dat de oorlog in Korea officieel nog altijd voortduurt, en er nog altijd nieuwe VN-missies worden begonnen, is bestudering van de Korea Oorlog en de betrokkenheid van de VN van grote waarde.

---

⁴⁷ Kester, B. & H. Roozenbeek & O. Groot, *Focus op Korea*, pp. 42.

Parlementair debat: De zending van de *Hr.Ms. Evertsen* naar Korea

*'Korea, waar de oorlog woedde in al zijn hevigheid. Waar we zouden moeten vechten met onszelf en met anderen. Maar waar we daarnaast al datgene terug zouden vinden, waar we zo naar verlangd hadden. De geest en de sfeer van een troep te velde. Vriendschap en begrijpen. Een hard maar gezond leven. Geen kleinburgerlijke zorgen, geen bureaucratie. [...] Niet die vaste baan waarin alles volgens een vast omljnd plan volgens een vastgestelde tijd verloopt. Liever strijd en ontbering ginds, dan al het zogenaamde 'goede' hier. Liever de rottigheid dan het zoete als u wilt. En daarom zijn we maar wéér gegaan.'*⁴⁸

De eerste parlementaire zitting na de Noord-Koreaanse inval in Zuid-Korea vond plaats op 27 juni 1950. Tijdens deze zitting verzocht Paul de Groot, namens de Communistische Partij Nederland, de regering om de Kamer in te lichten over de pas uitgebroken crisis in Korea.⁴⁹ De regering bleek nog niet van zins de Kamer hierover bij te praten, waarop het verzoek werd ingediend dit alsnog te doen. Op 28 juni kwam de Kamer

opnieuw bijeen en werd duidelijk dat de regering wederom niet van plan was de Kamer mededelingen te doen met betrekking tot het conflict in Korea. Deze weigering werd met teleurstelling ontvangen, met name door De Groot. Hij stelde dat het mogelijk was dat *'wij aan de vooravond van een derde wereldoorlog staan'*.⁵⁰ Om deze reden achtte hij het zeer gewenst dat de regering met een verklaring kwam omtrent de situatie in Korea.

Bij de zitting van de Tweede Kamer van een dag later, op 29 juni 1950, bleek de Voorzitter een brief te hebben ontvangen van de vicepremier, de heer Van Schaik (Katholieke Volkspartij). Bijgevoegd bleek de zo gewenste verklaring van de Nederlandse regering inzake Korea. De brief vermeldde tevens dat de regering bereid was om een dag later, op 30 juni, met de Kamer te spreken over deze kwestie.⁵¹ De verklaring van de regering spreekt in vrij harde termen over het conflict in Korea. Zo sprak de brief van *'de aanranding van de vrede'* door de inval van Noord-Korea in Zuid-Korea. De Kamer kreeg in de regeringsverklaring te horen dat de regering het advies van de Verenigde Naties, uitgesproken in de VN-resolutie van 27 juni 1950, opvolgde en dat Nederland Zuid-Korea zou ondersteunen in haar verdediging tegen de Noord-Koreaanse agressie. Men vermeldde in de verklaring dat de regering overwoog zeestrijdkrachten vrij te maken voor inzet in Koreaanse wateren. Dit alles zou in nauw overleg met de Republiek Indonesië en de Benelux-landen geschieden.⁵²

⁴⁸ Dussel, W., *Tjot*, pp. 13-14.

⁴⁹ Handelingen 27 juni 1950, pp. 2032.

⁵⁰ Handelingen 28 juni 1950, pp. 2070.

⁵¹ Zie voor de Regeringsverklaring inzake Korea bijlage i.

⁵² Handelingen 29 juni 1950, pp. 2099.

Partijstandpunten

De beraadslaging van de regering en de Kamer inzake de oorlog in Korea ving aan met het bepalen van de spreektijd door de Voorzitter, dertig minuten spreektijd per fractie binnen de eerste termijn en tien minuten spreektijd binnen de tweede termijn. Het Kamerlid Gortzak van de Communistische Partij Nederland (CPN) stelde deze spreektijd ter discussie, daar hij dit te kort achtte voor een zo gewichtige zaak als de oorlog in Korea. De Voorzitter hield echter vast aan de eerdergenoemde termijnen en bracht zijn voorstel in stemming. Dit werd door alle partijen aangenomen, met uitzondering van de CPN. Hieronder volgt een verslag van de ingenomen stellingen door de verschillende partijen (in volgorde van spreken: KVP, PvdA, VVD, CPN, KNP, CHU, ARP, SGP) en de manier waarop deze stellingen beargumenteerd werden door de betreffende Kamerleden in de eerste termijn van het debat. Daarbij vormden de partijen PvdA, KVP, VVD en CHU de regeringscoalitie en de partijen CPN, APR, KNP en SGP de oppositie.

KVP

Mevrouw Klompé was Kamerlid voor de Katholieke Volkspartij sinds 1948 en vanaf 1949 lid van de Raadgevende Vergadering van de Raad van Europa. Voordat ze het lidmaatschap van de Tweede Kamer verwierf was ze de Nederlandse afgevaardigde bij de Verenigde Naties geweest. De periode dat Klompé de Assemblee Generale van de Verenigde Naties bijwoonde stond in het teken van de Koude Oorlog. Tekenend voor Klompé was dat ze altijd het naadje van de kous wilde weten. Daarom wilde ze met zo veel mogelijk mensen praten, inclusief de Russen. Dit werd opgemerkt door Eleanor Roosevelt, de weduwe van Franklin Roosevelt. *‘Eleanor bezwoer haar geen woord meer met de Russen te wisselen; deed ze dat wel dan zou dit ernstig afbreuk doen aan haar reputatie en geloofwaardigheid.’*⁵³ Mede hierdoor was ze voor de KVP bij uitstek de specialist voor buitenlandse zaken.⁵⁴ Klompé zou in 1956 de eerste vrouwelijke minister van Nederland worden.⁵⁵ Ze was een zeer bevlogen politica en over haar gedrevenheid gingen vele verhalen de ronde. *‘Uit de kring van toenmalige ministers komt het verhaal dat Klompé ’s avonds in het laatste nieuwsbulletin op de radio gehoord had over een staatsgreep, ergens ter wereld en meteen Luns (toenmalig minister van Buitenlandse Zaken) opbelde: ‘Wat doet de Regering?’ ‘De Regering slaapt’, zei Luns en hing op.’*⁵⁶ Het zegt veel over de gedrevenheid en werklust van deze dame. Niets ontging haar, soms tot ergernis van haar collega-Kamerleden. In het debat over de Koreaanse kwestie stelde Klompé dat de KVP blij was met de verklaring van de regering en dat de *‘aanranding van de vrede’* in internationaal perspectief gezien diende te worden. Ze was dan ook verheugd dat de regering had besloten in gesprek te gaan met de Kamer, zeker daar men overwoog zeestrijdkrachten naar Korea te sturen. De KVP zag de situatie in Korea als een test voor de democratische wereld, omdat de gehele communistische wereld zich blijkbaar afvroeg ‘hoe ver kunnen wij

⁵³ Mostert, G., *Marga Klompé*, pp. 123-124.

⁵⁴ Jungschleger, I. en A. Bierlaagh, *Marga Klompé – Een gedreven politica*, pp. 12.

⁵⁵ Mostert, G., *Marga Klompé*, pp. 13.

⁵⁶ Jungschleger, I. en A. Bierlaagh, *Marga Klompé – Een gedreven politica*, pp. 13.

gaan?⁵⁷ Klompé pleitte er dan ook voor de communisten tegen te houden, niet alleen in het belang van de internationale strijd tegen het communisme, maar ook in het belang van Korea. Ze vergeleek daarbij Korea met Duitsland in de Tweede Wereldoorlog, *'de 38e breedtegraad'* met *'het ijzeren gordijn'*. Daarbij merkte ze op dat we moesten oppassen dat de communisten niet ergens anders hun kans schoon zagen. *'In veel opzichten doet de huidige situatie ons denken aan die van de jaren 1937-1939, toen Hitler met zijn nazies het ene land na het andere binnenviel.'*⁵⁸ De link met de Tweede Wereldoorlog werd zo dus al snel gelegd in dit debat, op zich niet zo vreemd, gezien de korte tijd die sinds de oorlog was gepasseerd en de impact die het heeft gehad op de mensen in het land. Dat werd nog duidelijker toen Klompé stelde *'Er mag geen tweede München komen [...] De fouten, die toen zijn gemaakt, mogen niet worden herhaald'*. Hiermee verwees ze naar het Verdrag van München (1938), waar de grote mogendheden in Europa de Duitse annexatie van het Tsjechisch-Slowaakse Sudetenland accepteerden, en daarmee feitelijk de deur open zetten voor Hitler om ongestraft landen binnen te vallen. Het 'München-argument' nam een zeer prominente plek in het debat in. Klompé stelde dan ook, in de geest van München, dat we de morele plicht hadden onze broeder, Korea, te hulp te schieten. Daarbij haalde Klompé een oude christelijke stelregel aan *'Wie, schoon daartoe in staat, een naaste treffend onrecht niet afwendt, staat evenzeer schuldig als de onrechtpleger zelf'*. Daarmee kwam de christelijke grondslag van haar partij deels naar boven, maar nog niet op het niveau dat het zichtbaar invloed had op de gebruikte argumentatie, voor het standpunt in te grijpen in Korea. Klompé vervolgde door deels terug te komen op de eerder door haar gemaakte vergelijking van de huidige situatie in Korea met die van Europa in de aanloop naar de Tweede Wereldoorlog: *'In 1940 hadden wij van doen met een staat, die aanviel; dit ligt hier anders'*. Ze maakte hiermee duidelijk dat het communisme niet was gebonden aan landsgrenzen, dat het niet aan een bepaald land gekoppeld was, en dat het daardoor zelfs een stuk gevaarlijker kon zijn dan een agressieve staat. In haar bewoordingen was het niet Noord-Korea dat aanviel, maar het communisme. *'Ik heb zo juist gesproken over het communisme, dat een steekproef waagde, maar heb dat communisme niet aan een bepaald land gekoppeld. Noord-Korea is in juridische zin niet een Staat.'*⁵⁹

Na deze stevige waarschuwing haalde Klompé de rechten van de Veiligheidsraad aan, die bevoegd was te bepalen of er ergens sprake was van *'een verbreking van den vrede of eene daad van agressie.'*⁶⁰ Daarmee stond de Veiligheidsraad in haar recht om haar lidstaten te verzoeken tot bijstand aan Korea. Klompé vroeg zich echter wel af wat dit verzoek nu precies moest voorstellen; een oorlogstoestand, een impliciete oorlogsverklaring, of een sanctie? Volgens Klompé was het geen van deze drie. Het was een verzoek van een land en haar soevereine regering, in dit geval dus van de Republiek Korea, om op basis van artikel 2 lid 7 van het Handvest van de Verenigde Naties, steun te krijgen bij interne moeilijkheden, welke een gevaar opleverden voor de wereldvrede. Dit alles pleitte in de ogen van de KVP voor een Nederlandse deelname. Zoals gezegd was de KVP een warm voorstander van Nederlandse steun aan Korea. Dit zou dan wel moeten gebeuren in gesprek met de Benelux-partners en de Unie-partners (en dan met name Indonesië), maar ook diende een dialoog te worden onderhouden met de regering van de Verenigde Staten en de andere landen die deelname hadden

---

⁵⁷ Handelingen 30 juni 1950, pp. 2115.

⁵⁸ Ibidem, pp. 2115.

⁵⁹ Handelingen 30 juni 1950, pp. 2116.

⁶⁰ Ibidem, pp. 2116.

toegezegd. Op deze manier zou duidelijk moeten blijken of de Nederlandse deelname wel effectief zou zijn. Dit was opvallend daar het hier slechts een symbolische bijdrage bedroeg, slechts één oorlogsschip. Dit viel echter het gehele debat op. Het was volgens Klompé wel een compliment aan de regering waard dat men had gekozen voor een maritieme bijdrage. De argumenten die zij hiervoor aandroeg refereerden voornamelijk aan de Nederlandse maritieme traditie en geschiedenis. *'Als zeevarend volk, met een historie, waarin onze marine een grote rol speelde, beschouwen wij [de KVP] deze hulp als het beste, dat wij te bieden hebben, vandaag in Oost-Azië, morgen in het kader van de Atlantische samenwerking.'*⁶¹ Om haar argumenten te versterken stelde Klompé dat *'wat heden in Oost-Azië geschiedt [morgen] het lot van Europa [kan] worden.'* Deze waarschuwing zouden de regering en de andere partijen volgens haar ter harte moeten nemen. Desondanks vond ze het verheugend *'dat de vrije democratische wereld zo prompt heeft gereageerd op deze kreet om hulp en daarmee haar gevoel van saamhorigheid zo duidelijk heeft gedemonstreerd.'*⁶² Dit zou de veiligheid van Europa ten goede komen, mits men maar daadkrachtig en eensgezind op zou blijven treden. Overigens geloofde Klompé niet in de herbewapening van West-Europa om het communisme buiten te houden. *'Ik zie ook wel in, dat een sterk maken van het Westen een eventuele aanval kan voorkomen. Ik zeg "kan", want ik geloof er niet aan in de situatie van het moment (1950). Immers, wat er aan bewapening bovenop gaat, zal onttrokken worden aan de sociaal-economische sector en zodoende komt het communistische gevaar via de achterdeur toch binnen, misschien minder bloedig, maar even gevaarlijk.'*⁶³

PvdA I

Namens de Partij van de Arbeid voerde jonkheer Marinus van der Goes van Naters het woord in de eerste termijn. Van der Goes van Naters was een man met een wetenschappelijke achtergrond en hij was sinds 1936 Kamerlid namens de PvdA. Vanaf 1945 was hij de fractievoorzitter en vanaf 1946 maakt hij onderdeel uit van het partijbestuur van de PvdA.⁶⁴ Al direct aan het begin van zijn betoog haalde Van der Goes van Naters München aan. *'Wij staan hier voor een schokkend drama: de dreiging, dat weer een volk ten onder zou gaan, met het gevaar, één ogenblik, dat de wereld voor een tweede München, en dus voor een onherroepelijke ondergang later, zou worden geplaatst.'*⁶⁵ Door direct over München te beginnen zette Van der Goes van Naters de toon van zijn

korte maar heldere betoog neer. Het argument München maakte duidelijk dat we ons niet ten tweede male in de luren moesten laten leggen en een volk aan de duivel zouden verkopen. Ook hier werd het *frame* van de Tweede Wereldoorlog gebruikt om op de emoties van de toehoorders in te spelen, iets waar Van der Goes van Naters en Klompé niet de enigen mee zouden zijn. München bleek daarbinnen een uitermate sterk *frame* te zijn, wat de angst opriep 'het kwaad' niet nogmaals vrijelijk zijn gang te laten gaan. De Noord-Koreaanse aanval

⁶¹ Handelingen 30 juni 1950, pp. 2116.

⁶² Ibidem, pp. 2116.

⁶³ Jungschleger, I. en A. Bierlaagh, *Marga Klompé – Een gedreven politica*, pp. 74.

⁶⁴ Goes van Naters, van der, M., *Met en tegen de tijd*, pp. 9, 28.

⁶⁵ Handelingen 30 juni 1950, pp. 2117.

maakte indruk bij de PvdA, maar het zorgde niet voor paniek in sociaaldemocratische gelederen.⁶⁶ Men koos voor een sobere instemming met de regeringsverklaring. Van der Goes van Naters verdedigde daarnaast de rechtsgeldigheid van de VN-resolutie van 27 juni 1950 waarin de VN-lidstaten verzocht werden de Republiek Korea te assisteren in haar nood. Hiermee sloot hij zich aan bij het standpunt van Klompé van de KVP. Geen tweede München leek hij daarmee te willen zeggen. De assistentie aan Zuid-Korea was volgens Van der Goes van Naters een verlening van assistentie aan de Verenigde Naties, welke de uitvoering van de juridisch volkenrechtelijke assistentie ten aanzien van de Republiek Korea in handen had. Dit zou betekenen dat de regeringsverklaring hiermee *'nauwkeurig in overeenstemming'* zou zijn.⁶⁷ Toch was Van der Goes van Naters niet altijd een groot voorstander van de van de Verenigde Naties. Vooral de vorm van de organisatie sprak hem niet aan. *'De Verenigde Naties – hoe noodzakelijk ook – leden, net als vroeger de Volkenbond, aan een volledig gebrek aan organische samenhang. Die samenhang moest van onderen worden opgebouwd: eerst de Benelux; de Benelux in een Verenigd Europa; dit Europa ingebracht in de – nieuwe – Nato, en dat Atlantische geheel dan als integrerend deel in de Verenigde Naties.'*⁶⁸ Hoewel hij zijn twijfels had over de Verenigde Naties als organisatie, was hij wel voorstander van een actie onder de vlag van de Verenigde Naties in Korea. Van der Goes van Naters achtte de rechtsgeldigheid van de VN-resolutie van 27 juni bewezen, echter sprak hij wel van politiedwang: *'Indien ik spreek van politie en in dit geval van politiedwang, is het duidelijk, dat dit niet is een oorlog, voor geen enkel der betrokken landen.'*⁶⁹ Voor hem maakte juiste dit aspect de deelname van Nederland, zowel volkenrechtelijk en constitutioneel als moreel, een juist beslissing. De neutraliteitspolitiek die Nederland zo lang had omarmd kon volgens hem geen stand meer houden. Hij baseerde zijn betoog, en dus ook de juridische juistheid van de Nederlandse deelname, op de idee dat het hier een politionele actie zou betreffen, en niet zozeer een oorlog. Het zou echter niet lang duren voordat duidelijk werd dat het weldegelijk een oorlog betrof, en geen politionele actie. Wederom zou men hier op kunnen merken dat de krachtige bewoordingen waarmee de Noord-Koreaanse aanval werd veroordeeld, en de daaraan gerelateerde waarschuwingen voor het grote gevaar dat daarvan uitging voor de wereldvrede, zich tegengesteld verhouden tot de omarming van Van der Goes van Naters van de idee van een politionele actie. De geschetste ernst van de situatie en de door de spreker juist geachte reactie daarop zijn dus volledig uit balans. Een mogelijke reden hiervoor kan zijn het 'verkopen' van de beslissing aan de achterban van de partij en daarnaast de vers in het geheugen liggende Tweede Wereldoorlog.

VVD

Tweede Kamerlid voor de VVD Henk Korthals voerde voor zijn partij het woord tijdens de eerste termijn van het debat. Hij was een zeer vooraanstaand lid van de partij en werd door velen gezien als de 'kroonprins' voor het leiderschap. Korthals was echter geen politiek zwaargewicht. Hoewel hij een deftig man was met een goed stemgeluid, miste hij enige hardheid in het bedrijven van politiek. Hij was daarentegen ijverig en integer wat hem weldegelijk een vorm van invloed verschafte. Hij noemde zichzelf een *'idealistische liberaal'* en een

---

⁶⁶ Rovers, F., *Voor recht en vrijheid*, pp. 99.

⁶⁷ Handelingen 30 juni 1950, pp. 2117.

⁶⁸ Van der Goes van Naters, M., *Met en tegen de tijd*, pp. 137.

⁶⁹ Handelingen 30 juni 1950, pp. 2117.

*‘voorzitter van een sociaal vooruitstrevende politiek.’*⁷⁰ Korthals was degene die buitenlandse zaken en defensie voor zijn rekening nam binnen de VVD-fractie. In zijn betoog wees hij allereerst op de passage uit de regeringsverklaring, waarin de regering zei te hebben besloten *‘gevolg te geven aan de aanbeveling, welke in de resolutie van 27 juni tot de leden van de Verenigde Naties is gericht, om bijstand aan de Republiek Korea te verlenen met het doel, aan de gewapende aanval door de strijdkrachten van Noord-Korea het hoofd te bieden en bij te dragen tot herstel van vrede en veiligheid in het betrokken gebied.’*⁷¹ Korthals was van mening dat de regering hiermee medeverantwoordelijkheid aanvaardde voor *‘hetgeen verder zal gaan geschieden.’*⁷² Hij deed hiermee een waarschuwing uitgaan naar iedereen die een voorzitter was van het regeringsbeleid aangaande Korea. Hoewel de regeringsverklaring volgens Korthals geheel in de geest van de Verenigde Naties was, diende de regering wel te beseffen dat Nederland een mogelijk *‘bitter zware beproeving’* aan was gegaan. Het was volgens Korthals nooit een lichte beslissing mensenlevens op het spel te zetten. Hij prees echter de daadkracht van de VN-Veiligheidsraad, die volgens hem noodzakelijk was om de onrust in de wereld te beantwoorden. Dat deze onrust bestreden diende te worden stond echter buiten kijf. Het regeringsbesluit was volgens hem dan ook het enige juiste om te doen, maar hij stelde wel voorop dat de bezorgdheid over de situatie in Korea bleef bestaan, *‘een lont bij het kruitvat is nu eenmaal gevaarlijk.’*⁷³ Hij wees er nogmaals op dat de actie van de Verenigde Naties de enige juiste was, ook als signaal naar toekomstige daden van agressie, welke geen vrij spel gegeven mocht worden. Zonder het met naam te noemen werd dus ook door Korthals het idee achter *‘München’* aangestipt en stelde hij dat dit nooit meer mocht gebeuren. *‘Naar het oordeel van mijn fractiegenoten en mij, moet dan ook steun worden gegeven aan de resolutie van de Veiligheidsraad en wij achten het ook van zeer grote praktische betekenis, dat snel gehandeld wordt. Wij stemmen dan ook in met het in de verklaring uiteen gezette beleid der Regering.’*⁷⁴ Belangrijk in de argumentatie van Korthals voor steun aan de regeringsverklaring was ook het deelnemen van andere landen, met name Groot-Brittannië, aan de acties in Korea. Zoals vaker zou blijken was Groot-Brittannië voor sommige politici een meetlat waarlangs de eigen buitenlandpolitiek gelegd kon worden. Brits beleid op het internationale vlak zou precedentes vormen die de Nederlandse acties voor een gedeelte legitimeerden, naast de legitimatie gegeven door het besluit van de Verenigde Naties. Dat Korthals hier belang aan hechtte was niet zo vreemd, daar Nederland het zich niet kon veroorloven wederom op de vingers getikt te worden door de internationale mogelijkheden met de politieke controverses rondom Indië nog vers in het geheugen. Groot-Brittannië bleek in dit geval wederom een toonaangevende natie te zijn voor de Nederlandse politici.

CPN

Namens de Communistische Partij Nederland nam de politiek secretaris Paul de Groot het woord. De Groot stond bekend als een dwarsligger in de Kamer en stond vaak garant voor opmerkelijke uitspraken. *‘Ik wil niet verzuimen [...] deze Kamer en het Nederlandse volk onder het oog te brengen, wat de consequenties, de ijzeren*

---

⁷⁰ Heldring, J.L., ‘Korthals, Hendrik Albertus (1911-1976)’.

⁷¹ Handelingen 30 juni 1950, pp. 2117.

⁷² Ibidem, pp. 2117.

⁷³ Ibidem, pp. 2118.

⁷⁴ Ibidem, pp. 2118.

en onontkoombare consequenties, zullen zijn van de daad, die heden door de regering is gesteld.⁷⁵ De Groot maakte op deze manier al direct zijn afkeer van de regeringsverklaring duidelijk. Hij wees erop dat mogelijk gevaar voor Nederland lag in de deelname aan het conflict in Korea en hij liet geen mogelijkheid voorbij gaan de Amerikanen in een negatief daglicht te stellen. De Groot was nooit een voorstander van de Amerikanen geweest en meende een *'Amerikaanse bezetting van Nederland, zo geen militaire dan toch een politieke en culturele'* te ontwaren. Het kabinet-Drees was volgens hem het *'filiaal van Wallstreet'*.⁷⁶ Dat de regering haar strijdkrachten voor Korea onder bevel van de Amerikanen stelde, dezelfde Amerikanen die over waren gegaan

tot *'gewapend optreden tegen de Chinese Volksrepubliek, [...] tot gewapende interventie in Indo-China'* vond hij onbegrijpelijk.⁷⁷ *'Deze besluiten heeft de Amerikaanse regering genomen reeds vóór de zitting van de Veiligheidsraad en vóórdat daar bedoelde besluiten waren genomen.'*⁷⁸ Hiermee wees De Groot erop dat de Verenigde Staten op eigen houtje handelden en zich niets aantrokken van de besluiten van de Verenigde Naties. Het deed volgens hem af aan de betrouwbaarheid van de Verenigde Staten. Hij stelde dat Nederland zich op deze manier zomaar overgaf aan de Amerikanen, die zonder juridische basis hun acties in Korea uitvoerden, dit in tegenstelling tot wat beweerd werd door Klompé en Van der Goes van Naters die stelden dat de acties een gedegen juridische grond bezaten. Dit alles terwijl de Amerikaanse regering

haar strijdkrachten al vóór de VN-resolutie van 27 juni opdracht had gegeven om tot acties over te gaan in de Koreaanse wateren.⁷⁹ De Groot stelde dan ook dat Nederland zich hiermee niet alleen begaf in een oorlog – en géén politionele actie! – tegen de Koreaanse Volksrepubliek, maar ook in een oorlog tegen China. VVD-er Korthals moest het daarbij ontgelden toen De Groot opmerkte dat Korthals kortzichtig was als hij dacht dat het conflict gelokaliseerd kon blijven op het Koreaanse schiereiland. *'Er is maar één middel om het conflict te localiseren, wanneer men dat tenminste wenst, nl. door er als Nederlandse staat niet aan deel te nemen. Wanneer Nederland of andere staten aan dit conflict deelnemen, breidt het zich automatisch uit, ook naar Europa.'*⁸⁰ Kortom, als Nederland wilde dat het conflict niet verder escaleerde, als Nederland wilde dat het hen niet verder beïnvloedde, dan moest Nederland er verre van blijven. Dat zonder Nederlandse deelname het conflict net zo goed een wereldwijde kwestie werd door het botsen van de twee dominante ideologieën in de wereld, liet De Groot voor het gemak maar even onbesproken. Hij wees erop dat Nederland als onderdeel van *'de Amerikaanse weermacht, zoals generaal Seyffardt dat indertijd voor de Duitse weermacht heeft gedaan'*, vocht tegen de Chinese Volksrepubliek aan de kant van de regering van Tsjang Kai Tsjek, terwijl zij in een vriendschappelijke betrekking wenste te staan met de door haar zo vroeg erkende regering van de Chinese Volksrepubliek. De Groot stelde de vraag of men dit niet vreemd vond. Hij wees op de totale

⁷⁵ Handelingen 30 juni 1950, pp. 2118.

⁷⁶ Stutje, J.W., *De man die de weg wees*, pp. 318.

⁷⁷ Handelingen 30 juni 1950, pp. 2118.

⁷⁸ Ibidem, pp. 2119.

⁷⁹ In zijn toespraak van 27 juni 1950 geeft president Harry S. Truman aan dat hij de 7^e Vloot de opdracht heeft gegeven voor acties in Azië, met name gericht op de verdediging van Formosa. Zie hiervoor het 'Statement by the president on the situation in Korea' in bijlage ii.

⁸⁰ Handelingen 30 juni 1950, pp. 2119.

onverantwoordelijkheid van de regering in deze, zeker nu Nederland zich op het oorlogspad zou begeven. Opvallend aan zijn argumentatie was het verband dat ook De Groot legde tussen de situatie in Korea en de Tweede Wereldoorlog. Hij legde in harde bewoordingen een direct verband tussen de Amerikanen in Korea en de Duitsers in de Tweede Wereldoorlog, waarbij hij de collaborateur Seyffardt aanhaalde, de Nederlandse generaal die met het Nederlandsch Legioen onder de Waffen-SS vocht aan het Oostfront.⁸¹ Hij ging hierin echter erg ver en schoot wellicht zijn doel voorbij daar het vrij absurd scheen om het Amerikaanse leger met dat van de Duitsers ten tijde van de Tweede Wereldoorlog te vergelijken. Hoewel De Groot wellicht een goed punt voor discussie had weten aan te snijden miste zijn extreme bewoordingen hun beoogde effect, waardoor zijn woorden niet al te serieus konden worden genomen.

Naast VVD-er Korthals kreeg ook PvdA-er Van der Goes van Naters een veeg uit de pan voor zijn rechtvaardigingen van de oorlog aan de hand van de door hem gebruikte juridische formuleringen. *'Welke politiek met ijzeren logica ons land op noodlottige wijze in de oorlog brengt ter verdediging van de laatste resten van het verdwijnende wereldkapitalisme en van de Amerikaanse koloniale geldzakken.'*⁸² Het was duidelijk dat De Groot zich totaal niet kon vinden in de eerder genoemde juridische juistheid van de resolutie, hoewel hij niet met echte argumenten kwam om zijn visie daarin te ondersteunen. Veel verder dan te wijzen op de gebrekkige bewijslast voor de vermeende Noord-Koreaanse aanval op Zuid-Korea kwam hij niet. Hoewel dit een bekende strategie was in een strafzaak, alwaar men allereerst de beschuldigingen als onzinnig en onwaar van de hand doet, kwam het hier nogal zwak over. In een poging zijn argumentatie alsnog te redden probeerde De Groot het belang van de rapportage van de Tijdelijke Commissie voor Korea van de Verenigde Naties onderuit te halen. Hij wees erop dat de Kamerleden in het verleden zeer afkeurend waren over het werk van deze VN-commissie toen het enkele jaren eerder Indonesië betrof. *'Het is meten met twee maten.'*⁸³ Inhoudelijke aanvallen op het rapport bleven echter achterwege.

De Groot vervolgde zijn betoog, door te beargumenteren dat Zuid-Korea de Noord-Koreaanse agressie zelf had uitgelokt. Hij wees erop dat de Zuid-Koreaanse president Syngman Rhee als leider van een absolute minderheidspartij toch de verkiezingen had weten te winnen door middel van manipulatie van de VN-Commissie voor Korea, de UNTCOK. Democratisch waren deze verkiezingen dan ook absoluut niet te noemen. Rhee gaf geen gehoor aan de uitslag van de verkiezingen en bleef gewoon zitten als president.⁸⁴ *'[...] het motief voor een agressie is daar!'* stelde De Groot dan ook met enig genoegen. Dit was volgens hem precies zoals de Amerikanen het gewild hadden. Een ander gevaar voor de Nederlandse deelname aan het conflict was de mogelijke verstoring van de relatie tussen Nederland en Indonesië, *'want ook in Indonesië zal men onze regering deze daad heel kwalijk nemen. Het is duidelijk dat hier de vrede is aangerand door Amerika en door een bankroet regime in Zuid-Korea.'* Het zou hier tevens geen politionele actie betreffen, zoals velen wel meenden te denken. *'Hoe iemand dit woord in Nederland nog in de mond durft te nemen, is mij een raadsel.'*⁸⁵ Hij verwees hiermee naar de twee politionele acties van Nederland in het toenmalige Nederlands-Indië en de nadelige gevolgen die deze acties hebben gehad voor Nederland, met name in internationaal perspectief. Paul

---

⁸¹ Handelingen 30 juni 1950, pp. 2119.

⁸² Ibidem, pp. 2119.

⁸³ Ibidem, pp. 2119.

⁸⁴ Cumings, B., *The origins of the Korean War – Volume II*, pp. 72-76.

⁸⁵ Handelingen 30 juni 1950, pp. 2119.

de Groot was altijd een groot voorstander geweest van een onafhankelijk Indonesië, geheel in lijn met de communistische leer.⁸⁶ De Indië-argumentatie kwam hier dus wederom aan bod, zij het op een waarschuwend manier en niet zozeer met de focus op de pijn van het verlies van Indië voor Nederland. De Groot probeerde vooral duidelijk te maken dat de Kamer niet zo naïef moest zijn te denken dat Nederland zijn steun verleende aan iets anders dan een oorlog. Daarnaast wees hij nogmaals op de juridische – en voornamelijk morele – onjuistheid van de resolutie van de Veiligheidsraad. *‘De aanbeveling van de Veiligheidsraad is voor ons niet bindend. In de eerste plaats is dit besluit van de Veiligheidsraad volkomen onwettig, want nog de Sovjet Unie, noch China hebben aan de totstandkoming ervan deelgenomen.’* Hier viel wel het één en ander voor te zeggen, maar feitelijk gezien was het besluit – althans volgens het Handvest en de werkwijze van de Verenigde Naties – rechtsgeldig. De vraag of het moreel gezien juist was, daar zowel de Sovjet Unie als China betrokken waren bij het conflict, is weer een geheel andere. Daarnaast, zo vroeg De Groot zich af, *‘waarom is de regering plotseling zo gebonden aan een besluit van de Veiligheidsraad? Er zijn ook besluiten van de Veiligheidsraad geweest, recommendations en clarifications, waarin Nederland door de Veiligheidsraad als agressor werd betiteld, terwijl de Nederlandse regering al die recommendations rustig naast zich neer heeft gelegd.’*⁸⁷ Hier sneed hij weldegelijk een terecht punt aan. Het was kortom wederom meten met twee maten. De boodschap was duidelijk namens de Communistische Partij Nederland, geen interventie door Nederland!

KNP

Namens de Katholieke Nationale Partij (KNP) sprak fractievoorzitter Charles Welter. Welter was voordat hij Kamerlid werd namens de KVP bestuursambtenaar in Nederlands-Indië geweest. Daarnaast heeft hij voor de oorlog tot tweemaal toe de post van minister van Koloniën vervuld namens de Rooms-Katholieke Staatspartij (R.K.S., na de oorlog KVP). Het was dus een man met een grote staat van dienst en ruime ervaring met internationale kwesties. In 1948 brak hij echter met de KVP na een verschil van mening over de kwestie-Indonesië met KVP-leider Romme.⁸⁸ Met betrekking tot Korea was hij van mening dat het land van grote strategische waarde kon zijn in de mondiale machtsstrijd tussen de Verenigde Staten en de Sovjet Unie. Hij

geloofde dat het in dit geval de Sovjets waren geweest die als eerste het grote belang van het Koreaanse schiereiland hadden ingezien en daarmee de Amerikanen voor een dilemma stelden. Welter maakte hiermee duidelijk dat voor hem geen discussie mogelijk was over de aanstichter van het geweld, namelijk de Sovjet Unie.⁸⁹ Deze aanname kwam vreemd genoeg vaker terug in het debat. Men vergat zichzelf de vraag te stellen waarom de Sovjet Unie – uit eigenbelang! – aan zou sturen op een communistische aanval op Zuid-Korea, om dan vervolgens niet aanwezig te willen zijn op de bijeenkomst van de VN-Veiligheidsraad, alwaar de Sovjets hun

⁸⁶ Stutje, J.W., *De man die de weg wees*, pp. 316.

⁸⁷ Handelingen 30 juni 1950, pp. 2120.

⁸⁸ Otten, F.J.M., 'Welter, Charles Joseph Ignace Marie (1880-1972)'.

⁸⁹ Handelingen 30 juni 1950, pp. 2120.

veto hadden kunnen doen gelden. Het lag vanuit het beperkte blikveld op het wereldtoneel van de politiek die de Nederlandse politicus nu eenmaal had, wat al te zeer voor de hand om de Sovjets de schuld in de schoenen te schuiven zodra iets aan het communisme gelieerd kon worden. De zwart-witte beeldvorming van goed en kwaad in de wereld kwam het gemakkelijkste tot uiting in de tegenstelling tussen de Verenigde Staten en de Sovjet Unie. Welter was geen uitzondering op deze regel, maar sprak wel van een Amerikaans falen in Korea daar men het conflict volgens hem al twee jaar eerder aan had kunnen zien komen. *‘Dat de Veiligheidsraad in deze twee jaar niets heeft gedaan, beschouw ik als een buitengewoon ernstige tekortkoming van dat college, dat stellig niet berekend is vertrouwen te wekken in de gesties van dat college. Ik heb het hier reeds meermalen gezegd: de gestie van het college is overigens een voortdurend échec alom de wereld, in Palestina, in India, in Pakistan, in Kashmir, waar u maar wilt, behalve ten aanzien van Nederlands-Indië!’*⁹⁰ Aan deze passage vielen op het eerste gezicht twee zaken op. Ten eerste stelde Welter hier de Amerikanen gelijk aan de Verenigde Naties, al waren het twee namen voor één en dezelfde instantie. Hij benadrukte daarmee dat de Verenigde Naties in zijn ogen niet meer was dan een marionet van de Verenigde Staten, zeker nu de Sovjet Unie en de Volksrepubliek China geen vertegenwoordiging hadden in het machtigste orgaan ervan, de Veiligheidsraad. Ten tweede viel Welter hier terug op het argument ‘Nederlands-Indië’, waarmee hij in dit geval negatieve gevoelens jegens de Verenigde Naties hoopte te versterken. Wederom bleek dit argument zeer veelzijdig in gebruik, zowel door voor- als tegenstanders van de Nederlandse deelname. Welter formuleerde zijn argumentatie dusdanig dat het erop leek dat de Verenigde Naties slechts Nederland stevig aanpakte daar het in andere conflicten uiterst zwak reageerde. Waarom zou Nederland de Verenigde Naties moeten ondersteunen na de ‘oneerlijke’ behandeling die Nederland kreeg van de VN ten aanzien van de politionele acties in Indië? Ook voor Welter speelde de pijn van Indië dus een belangrijke rol in zijn betoog.

*‘Terwijl die Commissie van de Verenigde Naties en de Veiligheidsraad werkeloos toezagen op wat er in Noord-Korea gebeurde, hielden de Verenigde Staten van Noord-Amerika en de Veiligheidsraad zich ijverig bezig om met alle mogelijke middelen, zelfs valse rapporten niet uitgesloten, Nederland weg te werken uit de Zuidelijke pool van het Pacificgebied. Nederland, volkomen betrouwbare, loyale macht, de enige, die in staat zou zijn geweest Indonesië te maken tot een bolwerk tegen het communisme, werd met alle mogelijke middelen gedwongen zijn positie daar op te geven, uiteraard met de meest hartelijke medewerking en de meest intense steun van de U.S.S.R. en zijn satellieten.’*⁹¹ Deze redenatie ging ver, maar maakte duidelijk wat de gevoelens van Welter waren inzake het conflict in Korea en de houding van de Verenigde Naties. Het was geen zaak meer voor Nederland en dat hadden we te danken aan de Verenigde Staten en de leden van de Veiligheidsraad. Het deed aan alsof we te maken hadden met één grote samenzwering van de gehele wereld tegen Nederland en om in de stijl van Welters redenatie te blijven, het levensgeluk van Nederland met de kolonie in Indonesië. Eigenlijk was de rest van de wereld gewoon jaloers, zo deed Welter het voelen. Vervolgens maakte hij onomwonden duidelijk dat Korea nu geen Nederlandse aangelegenheid meer was, *‘Wij hebben dus thans geen specifieke Pacific-taak meer’*, waarmee voor hem de kous af was.⁹² Interessant was dat Welter op dit punt geïnterrupteerd werd door de heer Vorrink van de PvdA die de vraag stelde of Welter misschien *‘München*

---

⁹⁰ Handelingen 30 juni 1950, pp. 2121.

⁹¹ Ibidem, pp. 2121.

⁹² Ibidem, pp. 2121.

vergeten was. Onverwachts mag deze vraag niet genoemd worden, daar 'München' duidelijk een zwaarwegend argument was inzake het wel of niet ingrijpen van Nederland in Korea. Welter antwoordde daarop dat het ging om wat daarna gebeurd was. *'Gij [de Verenigde Staten] hebt onze morele steun in de afweer van de communistische agressie in Noord-Korea, maar gij hebt ons uit de Pacific weggewerkt en wij achtten ons niet meer geroepen, noch verplicht, u onder deze omstandigheden materiële steun te verlenen.'*⁹³ Het antwoord maakte duidelijk dat in ieder geval voor Welter en zijn KNP het Indische argument zwaarder woog dan het argument dat er geen tweede 'München' mocht komen. Het is mogelijk ook een indicatie dat de KNP meende dat het zo'n vaart niet zou lopen in Korea en dat een vergelijking met München te ver gezocht was. Voor Nederland zou geen direct gevaar voortkomen uit het conflict in Korea, zeker daar Seoul een stuk verder van huis lag dan München. Dit kwam verder tot uiting in het vervolg van zijn betoog waar Welter nogmaals herhaalde dat het conflict in Korea een aangelegenheid was van de Pacific-landen waaronder dus ook de nieuwe Republiek der Verenigde Staten van Indonesië. Hij vroeg zich af of de regering de Republiek Indonesië op haar verantwoordelijkheid in deze had gewezen. Hij was van mening dat hiermee de plicht van Nederland inzake Korea afdoende vervuld zou kunnen worden, zo er al een Nederlandse plicht bestond in deze kwestie. Mocht Indonesië zelf niet in staat zijn om deelname uit te voeren dan zou de Nederlandse regering, uiteraard na verzoek van de regering van Indonesië, materieel kunnen sturen. De boodschap van Welter was duidelijk, het was geen Nederlandse aangelegenheid, maar een Indonesische. Binnen het Unie-verband zou Nederland echter wel een ondersteunende rol kunnen spelen mocht de jonge Republiek deze ondersteuning nodig hebben en erom zou verzoeken. Maar let wel, *'onzerzijds geheel zelfstandig, buiten samenwerking met de R.I.S. [De Republiek Indonesië], verlenen van materiële steun in het Korea-conflict, acht ik voor Nederland door geen enkele omstandigheid gemotiveerd en daarom in hoge mate onwenselijk.'*⁹⁴

CHU

Namens de Christelijk-Historische Unie voerde fractievoorzitter en partijvoorzitter Hendrik Tilanus het woord. Tilanus was al vanaf 1922 onderdeel van de CHU-fractie en vanaf 1939 was hij zowel voorzitter van de fractie als van de partij.⁹⁵ Hij begon zijn betoog met een korte waarschuwing. *'De beslissing van de President der Verenigde Staten was vèrstrekkend, maar m.i. onvermijdelijk. Deze beslissing werd in zéér ruime zin genomen, doordat Formosa, de Philippijnen en Indo-China in de verklaring van President Truman werden betrokken.'*⁹⁶ Tilanus wees erop dat het besluit tot actie onvermijdelijk was, maar dat wel wat vraagtekens geplaatst konden worden bij de inhoud van de actie en de grootte daarvan. Zo vond hij het opmerkelijk en onjuist dat door president Truman verwijzingen werden gemaakt naar onder andere Formosa, dat los stond van het conflict in Korea.⁹⁷ Een mogelijke bijdrage van Nederland diende zich dan ook te beperken tot Korea en kon dus niet óók betrekking hebben op Formosa of Malakka, want Nederland mocht niet betrokken worden bij de overige twistpunten van de Amerikaanse buitenlandse politiek. Over de VN-resolutie was hij een stuk positiever, daar

---

⁹³ Handelingen 30 juni 1950, pp. 2121.

⁹⁴ Ibidem, pp. 2121-2122.

⁹⁵ Puchinger, G., 'Tilanus, Hendrik Willem (1884-1966)'.

⁹⁶ Handelingen 30 juni 1950, pp. 2122.

⁹⁷ Zie voor de verwijzingen naar Filippijnen, Indochina en Formosa het 'Statement by the president on the situation in Korea' van Harry S. Truman in bijlage ii.

hij zich aansloot bij mevrouw Klompé ten aanzien van de juridische status van de resolutie. Voor Tilanus was de juridische onderbouwing van de resolutie echter niet het belangrijkste. Snel handelen was dat wel: *'wanneer ergens brand uitbreekt, grijpt men niet primair naar een wetboek, maar roept men de brandweer of grijpt naar de waterstraal en begint zelf de brand te blussen.'*⁹⁸ Door de nadruk zo sterk te leggen op het snelle ingrijpen stelde Tilanus impliciet dat het conflict in Korea een potentieel gevaarlijk conflict was, een bedreiging voor de wereldvrede en daarmee mogelijkwerwijs ook een bedreiging voor de vrede in Nederland. Het voornemen van de regering om gehoor te geven aan de oproep van de Verenigde Naties kon dan ook rekenen op de algehele instemming van de Christelijk-Historische Tweede Kamerfractie. In zijn verdere onderbouwing wees Tilanus op het Nederlandse gevoel voor internationaal recht en de positie van voorvechter die ons land daarin innam. Dit argument voor deelname aan het conflict in Korea zagen we vaker voorbij komen, daar het kenmerkend geacht kon worden voor het Nederlandse politiek denken. Zoals Schuursma stelde in zijn werk over de Nederlandse vooroorlogse buitenland politiek kende Nederland al decennia lang een traditie waarin men het gevoel had leidinggevend te zijn op het gebied van internationaal recht en vrede & veiligheid.⁹⁹ Opvallend in de bijdrage van Tilanus was de absentie van argumentatie op basis van of gerelateerd aan religie, iets wat toch in de lijn der verwachting zou kunnen liggen daar het hier een confessionele partij betrof. Het is tevens opvallend dat de heer Tilanus slechts een klein gedeelte van zijn spreektijd benutte in tegenstelling tot de meeste van zijn collega's die eerder al het woord voerden.

ARP

Sieuwert Bruins Slot was vanaf 1936 actief als Kamerlid voor de ARP en hield zich met name bezig met de kwestie-Indonesië en de algemene buitenlandse politiek. Hij was een groot voorstander van de West-Europese en Atlantische samenwerking en hij pleitte dan ook graag voor politieke integratie in een moreel internationaal bondgenootschap. Als politicus is hij altijd controversieel geweest, altijd beschouwend en rechtlijnig en soms grillig.¹⁰⁰ Bruins Slot voerde namens de Antirevolutionaire Partij het woord in de eerste termijn. Hij wees er allereerst in zijn betoog op dat het conflict in Korea de lokale betekenis te boven ging. Het was volgens hem *'een formele breuk van de internationale vrede'*, waarin *'het streven van het staatkundig georganiseerde internationale communisme'* duidelijk zichtbaar zou zijn.¹⁰¹ Hij wees al direct met een beschuldigende vinger naar de Sovjet Unie als aanstichter van het conflict, waarmee Bruins Slot zich aansloot bij veel van zijn collega's die hem inmiddels voor waren gegaan in het debat. *'De ontwikkeling in Oost- en Midden-Europa, de politiek van Rusland ten aanzien van de atoombewapening, de frustrering van een behoorlijk werking van de Organisatie der Verenigde Volken, de systematische agitatie van de communistische partijen in West-Europa,*

⁹⁸ Handelingen 30 juni 1950, pp. 2122.

⁹⁹ Schuursma, R., *Vergeefs onzijdig*, pp. 19.

¹⁰⁰ Bosscher, D.F.J., 'Bruins Slot, Jan Albertus Hendrik Johan Sieuwert (1906-1972)'.

¹⁰¹ Handelingen 30 juni 1950, pp. 2123.

de gang van zaken in China en de subversieve acties in Zuid-Oost-Azië wijzen alle in een en dezelfde richting: wij hebben hier te maken met een streven om door list en geweld de wereld te beheersen en de vrije volkeren te onderwerpen aan een totalitaire Staatsmacht, gedirigeerd van Moskou uit.¹⁰² Deze toch al zeer sterke en harde formulering was echter nog niet voldoende krachtig voor Bruins Slot, daar hij nodig achtte te stellen dat *'wij ons tegen dit streven met al wat in ons is, met hand en tand, zullen verzetten. Gelijk wij de gruwel van het nationaal-socialisme en de tyrannie van Hitler-Duitsland niet wilden hebben, zo wensen wij ook de gruwel van het communisme en de tyrannie van Moskou niet.'*¹⁰³ Hier deed ook bij Bruins Slot het *frame* van de Tweede Wereldoorlog zijn intrede. Net als Van der Goes van Naters gebruikte Bruins Slot dit *frame* om angst op te roepen voor de tegenstander, in dit geval de communistische ideologie en de aanhangers daarvan. Door het regime van de Sovjets te vergelijken met het zo gevreesde regime van Hitler in nazi-Duitsland riep hij de gevoelens van afkeer en angst op die voor de toehoorders verbonden waren aan de tijd van de nazi-bezetting van Nederland. Hiermee kon hij sterke gevoelens koppelen aan de idee van een mogelijke Sovjet overheersing. Zo trok hij het Korea-conflict dusdanig uit elkaar dat het leek alsof de Koreaanse Oorlog een directe dreiging

vormde voor het Nederlandse volk, van gelijke proporties als die van nazi-Duitsland tijdens de Tweede Wereldoorlog. *'Wij hebben er rekening mede te houden, dat het communisme op precies dezelfde wijze en met precies dezelfde middelen werkt als indertijd het nationaal-socialisme.'*¹⁰⁴ Tot dan toe had Bruins Slot zijn bijdrage in hoge mate gebruikt om het gevaar van het internationale communisme voor Nederland te benadrukken en niet zozeer om zijn standpunt ten aanzien van de regeringsverklaring over Korea toe te lichten. Dit paste in de lijn van de ARP in deze periode, die zich ten allen tijde zeer krachtig probeerde af te zetten tegen de communisten en hun ideologie. Bruins Slot wees erop dat het Westen niet anders kon dan verzet plegen tegen de Sovjets en hun communisme. *'Wij hebben dus maar één keus en dat is verzet plegen, waar zich zulk een aanslag voordoet, en gezamenlijk verzet plegen, een voor allen en allen voor een.'*¹⁰⁵ Hier sneed Bruins Slot voor het eerst in directe zin het Korea-conflict aan en wees erop dat actie moest worden ondernomen. Dat de Verenigde Staten in deze hun leidende rol hadden opgepakt in de bestrijding van het *Rode Gevaar* deed hem deugd. Bruins Slot heeft later ook opgemerkt dat het oorlogsvraagstuk wat hem betrof het beste bij internationale organisaties terecht kon komen. In zijn artikel *Over een politieke ordening van de vrede* in de bundel *Christendom en oorlog* schreef hij *'Het vraagstuk van de oorlog is in wezen een rechtsvraagstuk. Het hoort thuis in het volkenrecht en het spreekt dus vanzelf dat men dan ook steeds getracht heeft het oorlogsvraagstuk in internationale rechtsorganisaties en in internationale overeenkomsten te regelen.'*¹⁰⁶ Dat het verzoek aan Nederland om bij te dragen aan de strijd in Korea vanuit de Verenigde Naties kwam zal Bruins Slot dan ook goed hebben gedaan. Bruins Slot' beroep op de toen heersende angst voor het communisme zette zijn stelling over Korea kracht bij, zeker gezien het feit dat angst een krachtig

¹⁰² Handelingen 30 juni 1950, pp. 2123.

¹⁰³ Ibidem, pp. 2123.

¹⁰⁴ Ibidem, pp. 2123.

¹⁰⁵ Ibidem, pp. 2123.

¹⁰⁶ Bruins Slot, J.A.H.J.S., 'Over een politieke ordening van de vrede', pp. 158.

frame is om mee te overtuigen. Dit kwam nogmaals sterk naar voren in zijn slotverklaring. *'Geen risico is echter groter, duisterder, onaanvaardbaarder dan de onderwerping aan de communistische totalitaire macht. Daarom, Mijnheer de Voorzitter, stemmen wij, de antirevolutionaire fractie, in met de door de Regering afgelegde verklaring. De door de Regering op het voetspoor der Verenigde Naties ingeslagen weg is de juiste weg, want het is de enige weg en het is de weg van het recht.'*¹⁰⁷ Opvallend was dat Bruins Slot in zijn betoog met geen woord repte over mogelijke terughoudendheid van Nederlandse zijde met betrekking tot de samenwerking met de Verenigde Naties. Het was duidelijk dat de Verenigde Naties voor de ARP een betrouwbare partner waren op het internationale vlak waar geen vraagtekens bij dienen te worden geplaatst en zeker niet in een periode van crisis. Het veelgehoorde Indië-argument kwam dan ook niet terug in zijn betoog. Daarnaast woog het voor de ARP blijkbaar zwaarder om te benadrukken welk gevaar Nederland liep als het niets deed. Angst heeft altijd al een zeer sterke overtuigingskracht gehad en Bruins Slot probeerde dit ten volle te benutten.

SGP

Namens de Staatkundig Gereformeerde Partij sprak fractievoorzitter Pieter Zandt. De Delftse predikant ds. Zandt was partijleider en voorzitter van de tweekoppige SGP-fractie. Zijn redevoeringen stonden veelal in het teken van het terugroepen van zowel overheid als onderdaan tot Gods wil en getuigenis. Hij was mede hierom compromisloos.¹⁰⁸ De SGP-er Zandt toonde zich een criticus van de Verenigde Naties en haalde hard uit naar de houding van de Verenigde Naties en de Verenigde Staten, met name gericht op de periode van de communistische machtsovername in China alwaar de Verenigde Naties en de Verenigde Staten in de ogen van Zandt maar *'al te zeer de rol van [...] toeschouwers hadden vervuld.'*¹⁰⁹ Daarbij moesten de Verenigde Naties het

zwaar ontgelden, daar volgens Zandt het *'Handvest van de Organisatie der Verenigde Naties met voeten getreden werd.'*¹¹⁰ Zandt maakte daarmee duidelijk dat in zijn ogen de Verenigde Naties als organisatie *'èn als zodanig èn als vredesinstituut een volkomen mislukking is.'*¹¹¹ Ook de Verenigde Staten liet hij niet onberoerd in het vurige begin van zijn betoog; *'Daarbij is tevens het bankroet van de Amerikaanse politiek aan de dag gekomen.'*¹¹² Hij was van mening dat de wereld het conflict in Korea te danken had aan de nalatigheid van de Westerse landen. De focus van zijn argumentatie lag daarbij op de door Amerikaanse hand bedwongen teloorgang van Europese (lees: Nederlandse) invloed in Indië wat *'nogal rijper voor het communisme werd gemaakt.'*¹¹³ In tegenstelling tot Bruins Slot haalde Zandt de kwestie Indonesië dus wel weer aan in zijn argumentatie, evenals zijn collega Kamerleden Welter, De Groot en Korthals eerder al hadden gedaan. Zandt stelde dat de Verenigde Staten en de Verenigde Naties de problemen volkomen aan zichzelf te danken hadden.

¹⁰⁷ Handelingen 30 juni 1950, pp. 2123-2124.

¹⁰⁸ Hille, H., *Als een vogel uit een boom geschoten*, pp. 213.

¹⁰⁹ Handelingen 30 juni 1950, pp. 2124.

¹¹⁰ Ibidem, pp. 2124.

¹¹¹ Ibidem, pp. 2124.

¹¹² Ibidem, pp. 2124.

¹¹³ Ibidem, pp. 2124.

Daarnaast hadden ze de positie van hun eigen bondgenoten ondergraven en verzwakt en nu de nood aan de man was verwachtte men plotseling van deze zelfde bondgenoten hulp om de gemaakte fouten – fouten gemaakt door de Verenigde Naties en de Verenigde Staten – te helpen oplossen. Hij wees er dan ook op dat Nederland in de Tweede Wereldoorlog veel voor de geallieerden had gedaan in Azië, in de strijd tegen de Japanners, maar dat niets van dankbaarheid daarvoor te merken was. Dit was voor hem reden genoeg om enige terughoudendheid te betrekken, welke dus gefundeerd was op een gevoel van misgenoegen, voornamelijk met betrekking op de geschiedenis in Indië. Waarom zou Nederland voor dit soort machtsblokken haar best moeten doen en voorop willen lopen, als elke vorm van waardering voor onze inzet uitbleef? Hieruit bleek ook de achtergrond van de heer Zandt die als predikant morele vraagstukken een groot belang toekende.¹¹⁴

Pas aan het slot van zijn betoog sneed Zandt het communistische aspect van het Korea-conflict aan. Hij zei dat deze communistische agressie niet goed viel te praten en dat het een juiste zaak was dat de Amerikanen hiertegen actie wilden ondernemen. *‘Wij zijn van gevoelen, dat zij dit reeds veel eerder had moeten doen en niet had mogen dulden, dat geheel China onder communistisch bewind gekomen is.’*¹¹⁵ Zandt stelde dus in feite dat het Amerikaanse optreden in Korea juist was, maar *‘dit houdt echter niet in, dat wij het kunnen toejuichen – gezien de opgedane ervaringen, ook met de Organisatie van de Verenigde Naties en de Veiligheidsraad – dat Nederland zich weer als een van de eerste Mogendheden daarbij aansluit.’*¹¹⁶ Hij stelde dat Nederland door de VN-organisatie *‘met verkrachting van recht en gerechtigheid het kind van de rekening [is] geworden.’* *‘De vrees bevangt ons, dat dit in de toekomst ook maar al te zeer het geval zal zijn en dat Nederland ook nu weer er goed genoeg voor zal zijn om hulp te bieden, waarbij tal van Nederlanders het leven kunnen laten, maar dat, als het straks voor zijn rechten opkomt – hierbij denken wij aan Nieuw-Guinea – [zich] òf aan dovemans oren bij de Organisatie van de Verenigde Naties en de Grote Mogendheden – zoals Ambon dat nu ondervindt – zal [richten] òf dat hem ten tweede male een gruwelijk onrecht aangedaan zal worden.’*¹¹⁷ Zandt trok de juistheid van een Nederlandse deelname aan het Korea-conflict daarom sterk in twijfel, voornamelijk op basis van eerdere ervaringen met de Verenigde Naties. Dat ingegrepen moest worden in Korea was geen discussiepunt voor hem. Nederland had echter al te vaak zijn best gedaan voor de rest van de wereld en kreeg daar nooit de erkenning voor die Zandt zo wenste. Het argument op basis van Nederlands-Indië kwam ook hier terug, waar het gebruikt werd om de Verenigde Naties in een kwaad daglicht te stellen en te wijzen op de slechte voorgeschiedenis die Nederland had met deze organisatie. De formulering van zijn argumenten was krachtig, daar hij zijn stelling dat Nederland in het verleden vaak genoeg benadeeld is door de Verenigde Naties ook ondersteunde met voorbeelden. Het werd zodanig gebracht dat het niet meer dan logisch leek om enige reserves te koesteren in deze. Opvallend was dat Zandt de eerste van de confessionele sprekers was die religie betrok in zijn daadwerkelijke argumentatie: *‘hierbij komt nog, dat wij in een organisatie als die van de Verenigde Naties, waarin God en Zijn Woord contrabande zijn, volstrekt geen vertrouwen hebben.’*¹¹⁸ Voor de SGP was dit een zwaarwegend argument om zich niet (al te veel) in te laten met de organisatie Verenigde Naties, alwaar hun

---

¹¹⁴ Slagter, W., ‘Zandt, Pieter (1880-1961)’.

¹¹⁵ Handelingen 30 juni 1950, pp. 2124.

¹¹⁶ Ibidem, pp. 2124.

¹¹⁷ Ibidem, pp. 2124.

¹¹⁸ Ibidem, pp. 2124.

kernwaarden geen weerspiegeling vonden. Dit was niet voor het eerst dat Zandt een internationale organisatie aanviel op de afwezigheid van God. Al in 1931 kwam hij in opspraak in de Tweede Kamer over een soortgelijk onderwerp. Terwijl hij daar sprak over de begroting van Buitenlandse Zaken kwam hij in verzet tegen het Nederlandse lidmaatschap van de Volkenbond, omdat *'het grondbeginsel [...] niet ontleend [is] aan het eeuwig blijvend Woord van God, maar aan het gezag van de menselijke rede.'*¹¹⁹ Zijn kritiek op de Volkenbond en de Verenigde Naties (de opvolger daarvan) was dus al decennia lang gestoeld op dezelfde principes. Het was niet voor niets dat Zandt ook al door zijn tijdgenoten werd gezien als iemand die in het verleden leefde.¹²⁰ De andere confessionele partijen noemden de naam van God wel in hun betoog, maar Zandt was de eerste en de enige die hem inzette als daadwerkelijk argument in het debat over militaire deelname van Nederland in Korea. Opmerkelijker is dat Zandt zich niet expliciet uitliet over het standpunt van de SGP in de kwestie Korea. Een definitief statement van de partij over het wel of niet steunen van de regeringsverklaring bleef achterwege, daar waar andere partijen zich expliciet voor of tegen uitspraken. De balans bij de SGP lag tussen enerzijds de uitspraak dat ingrijpen noodzakelijk was en anderzijds dat het op zijn minst negatief was dat dit via de – goddeloze – Verenigde Naties geschiedde. De vraag of het doel hier de middelen heiligt beef dan ook onbeantwoord.

PvdA II

PvdA-Kamerlid Jacques de Kadt was binnen de eerste termijn van het debat de tweede spreker die namens de Partij van de Arbeid het woord nam, waarmee de eerste termijn werd afgesloten door een coalitiepartij. De Kadt was binnen de PvdA een volstrekte Einzelgänger en week niet terug om het gevecht aan te gaan. Hij kon in dat opzicht getypeerd worden als een type-straatvechter in de politieke arena. Binnen de

partij had hij zich ontpopt tot de Koude-Oorlog ideoloog bij uitstek en daarbij was hij een zeer uitgesproken anticommunist.¹²¹ De Kadt begon dan ook mee te stellen dat zijn voorzitter in de PvdA-fractie (Van der Goes van Naters) al had aangetoond dat de besluiten van de Verenigde Naties volkomen rechtsgeldig waren en dat het de plicht van Nederland was om op te treden in Korea. Het feit dat De Kadt begon met een opmerking over de rechtsgeldigheid van de resoluties was op zich niet vreemd gezien de al eerder aangestipte Nederlandse drang tot het strikt naleven van juridische regelgeving en de Nederlandse positie als voorvechter van internationaal recht in de wereld. Daarnaast was door een aantal sprekers die na Van der Goes van Naters het woord hadden genomen de rechtsgeldigheid van de resoluties in twijfel getrokken. Waarschijnlijk vond hij het daarom noodzakelijk hier nog aandacht aan te besteden.

¹¹⁹ Slagter, W., 'Zandt, Pieter (1880-1961)'.

¹²⁰ Hille, H., *Als een vogel uit een boom geschoten*, pp. 213-214.

¹²¹ Rovers, F., *Voor recht en vrijheid*, pp. 110.

De Kadt wees erop dat iedereen gediend was bij een verenigd en democratisch Korea, maar dat door toedoen van de totalitaire machten een gewapende minderheid zijn dictatuur had weten op te leggen aan de gehele Koreaanse bevolking. Dit zou gebeurd zijn, omdat dit de wens was van de *'Noordelijke machthebbers'*, waarmee hij indirect doelde op Noord-Korea, China en de Sovjet Unie.¹²² Ook voor hem was het overduidelijk een communistische samenzwering om Korea tot eenheid te brengen, maar dan wel op communistische grondslag en voorwaarden. Naar mening van De Kadt was de Noord-Koreaanse aanval op Zuid-Korea dan ook rechtstreeks gestimuleerd door het Russische marxisme-leninisme, een *'kernleer die in het geheel niet geheim is, maar die in al haar openbaarheid toch alleen begrijpelijk is voor degenen die het marxisme en het Russo-marxisme doorleefd hebben.'*¹²³ Zo sloot ook De Kadt zich aan in een steeds verder uitdijend rijtje Kamerleden die er terstond vanuit waren gegaan dat de Sovjet Unie achter de aanval op Zuid-Korea zat. Na vaststelling van de agressor, in de woorden van De Kadt de *'Noordelijke machthebbers'*, typeerde de PvdA-er het Noord-Koreaanse regime wat volgens hem *'een met het totalitarisme samengaande en dus militaire en militaristische staat was.'*¹²⁴ Dit soort staten kon een bedreiging vormen voor de wereldvrede en dus diende ernstig rekening met hen te worden gehouden. De Kadt stelde dat de Amerikanen in hun buitenlandse politiek inderdaad fouten hadden gemaakt, maar *'dat nu het ogenblik is aangebroken, waarop duidelijk blijkt, dat een politiek van goedgelovigheid, een politiek van hopen, dat het met de agressie niet zo ver zal gaan, is vervangen door een realistische politiek.'*¹²⁵ Hij stelde dat de Amerikanen nu – in tegenstelling tot eerder – wel op een juiste koers zaten en dat ingrijpen daarom de juiste beslissing was. Later zou De Kadt Truman prijzen voor zijn *'onvergankelijke verdienste'* door het zenden van troepen naar Korea, om zo Stalin duidelijk te maken dat er een grens was bereikt.¹²⁶ Bijzonder was dat De Kadt zijn collega-parlementariërs aanviel op het gebruik van het Indië-argument. Dit argument had al meerdere malen de revue gepasseerd, maar steeds in verschillende vormen en met verschillende doeleinden. In zijn ogen moesten mensen die kritiek hadden op de houding van de Verenigde Staten en de Verenigde Naties en dan met name op hun houding ten aanzien van Nederland in de Indonesische kwestie ook inzien dat de Verenigde Staten een nieuwe realistische politiek waren gaan voeren. Fouten uit het verleden deden er niet meer toe, want wat telde was slechts het hier en nu. Het was opvallende argumentatie en daarmee ook een nieuw geluid. De Kadt probeerde hier het sentiment te scheiden van de ratio, waarmee hij zich afzette tegen de heer Welter van de KNP. *'Wanneer men op het ogenblik, waarop het duidelijk wordt, dat de krachten van de vrijheid zich samentrekken om de strijd te voeren, het nodig vindt, dit soort kritiek naar voren te brengen en van dit debat eigenlijk een Indonesisch debat te maken, dan bewijst dit een Staatsmaninzicht, waardoor het isolement van de heer Welter in het Nederlandse volk buitengewoon goed is te verklaren.'*¹²⁷ Hiermee zette hij het Indonesië-argument definitief weg hoewel naast de heer Welter van de KNP nog meer sprekers zijn geweest die Indië als argument te berde brachten. De Kadt was erg duidelijk in zijn conclusie, *'Wij weten, dat wèl handelen riskant is, maar wij weten ook, dat niet*

---

¹²² Handelingen 30 juni 1950, pp. 2125.

¹²³ De Kadt, J., *De consequenties van Korea*, pp. 9.

¹²⁴ Handelingen 30 juni 1950, pp. 2125.

¹²⁵ Handelingen 30 juni 1950, pp. 2125.

¹²⁶ Havenaar, R., *De tocht naar het onbekende*, pp. 178.

¹²⁷ Handelingen 30 juni 1950, pp. 2125.

*handelen dodelijk is, en bij de keuze tussen de zekere ondergang en het zekere afwenden van de ondergang door het nemen van risico's aarzelt geen zinnig mens en geen zinnig volk.'*¹²⁸

De Kadts aandeel in het debat was in meerdere opzichten opmerkelijk geweest. Hij verwierp het Indië-argument zo vaak gebruikt door anderen en trok fel van leer tegen de *'communistische samenzwering'* die hij meende waar te nemen. Hij haalde daarnaast argumenten gebaseerd op het negatieve verleden van Nederland met de Verenigde Naties en de Verenigde Staten onderuit door te stellen dat we moesten kijken naar het hier en nu. Het was opvallende en onderscheidende taal in het debat tot dusverre.

Reactie van de minister-president namens de regering

Willem Drees begon zijn rede door grote vreugde uit te spreken over de instemming van een *'grote meerderheid der Kamer'* met het regeringsbeleid.¹²⁹ Dat de communisten niet achter dit beleid stonden verraste hem niet. Hij wees op het belang van de collectieve veiligheid en het feit dat Nederland geen neutraliteitspolitiek meer kon voeren. Het buitenlandse beleid zou daarom anders moeten. De historicus Hellema vermeldde daarover in zijn boek *Nederland in de wereld. De buitenlandse politiek van Nederland* dat de Nederlandse buitenlandpolitiek dan ook bepalend veranderde in de periode na de Tweede Wereldoorlog, met name tussen 1948 en 1952, waaronder dus de periode van het kabinet-Drees-Van

Schaik. Nieuwe machtsstructuren in Europa, zoals de oprichting van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) en de Organisatie voor Europese Economische Samenwerking (OEES), vormden de eerste schreden op het pad naar Europese integratie, zowel economisch als militair. Dit bood voordelen, maar schiep ook verplichtingen.¹³⁰ Drees besepte dat de beslissing van de Veiligheidsraad om militaire bijstand te verlenen aan Korea verstrekkende gevolgen kon hebben, maar hij besepte ook dat de belangen groot waren. De Tweede Wereldoorlog had duidelijk gemaakt dat in situaties als deze ook voor Nederland de gevolgen zwaarwegend konden zijn. Drees gaf toe dat Korea niet naast de deur lag – daar waar Duitsland wel naast de deur lag – maar *'wij herinneren ons andere dreigingen.'* *'Griekenland en Berlijn liggen dichterbij ons dan Korea, maar hetzelfde probleem ligt erachter, dat zich hier buitengewoon duidelijk heeft afgetekend door een militaire aanval, een grote, stelselmatig opgezette, over een grens gevoerde agressie. Het is van het uiterste belang, dat daartegenover onmiddellijk de collectieve verdediging staat, die het Handvest van de Verenigde Naties voorziet en bedoelt.'*¹³¹

Drees opende na het benoemen van de dreiging de aanval op de heer De Groot, voornamelijk op het door hem gebruikte argument dat Zuid-Korea de oorlog zou hebben uitgelokt. Hij verwees daarvoor naar de enorme krachtsverschillen tussen het sterke Noord-Koreaanse leger en het zwakke leger van de zuiderburen. Hiermee probeerde hij aannemelijk te maken dat het niet logisch was voor Zuid-Korea om een oorlog te

¹²⁸ Handelingen 30 juni 1950, pp. 2125.

¹²⁹ Ibidem, pp. 2126.

¹³⁰ Hellema, D., *Nederland in de wereld*, pp. 147.

¹³¹ Handelingen 30 juni 1950, pp. 2126.

beginnen. Wellicht dat dit niet de meest verstandige keuze was van Drees, daar hij door te reageren op dit argument van De Groot, het argument voor vol aannam. Beter zou het zijn geweest om het argument in het geheel niet serieus te hebben genomen en er dan ook geen woorden aan vuil te maken. Daarnaast was het ook voor Drees duidelijk waar de agressie vandaan kwam. *'Naar mijn mening is voor elk normaal denkend mens duidelijk van wie de aanval is uitgegaan en door wie die aanval is voorbereid.'*¹³² De argumenten dat Nederland niets meer te zoeken had in de Pacific en dat Nederland de helpende hand niet uit hoefde te steken richting de Verenigde Naties deden er volgens hem niet toe. *'De vraag is niet, hoe wij het verleden zien. De vraag is, hoe wij de toekomst zien en hoe wij in verband daarmee in het heden moeten handelen.'*¹³³ Wederom keerde 'München' terug in de argumentatie, op het moment dat Drees erop wees dat sommige Kamerleden citeerden uit Franse kranten met argumenten tegen een Nederlandse deelname. Hij zei dat hij zich nog kon herinneren dat de Fransen zich in die kranten afvroegen of Fransen moesten sneuvelen voor Praag en Danzig. Later zou blijken dat het lot van deze steden verbonden zou zijn met Parijs en de Tweede Wereldoorlog. Drees wilde er zo op wijzen dat we ons niet mochten onttrekken aan *'de gemeenschappelijke verplichting om veiligheid, vrijheid en zelfstandigheid te garanderen.'*¹³⁴

Dat de Nederlandse bijdrage een bescheiden bijdrage zou zijn, meer een symbolische dan een materiële, stond buiten kijf. Drees zorgde in zijn betoog dat dit meermalen de revue passeerde, zodat daar geen onduidelijkheid over zou bestaan. Daarnaast wees hij erop dat de strijd zich voornamelijk op het land afspeelde, terwijl Nederland een maritieme bijdrage zou leveren. Hij verzekerde de Kamer ervan dat een Nederlands schip onder Nederlands commando zou vallen en niet onder commando van de zogenoemde geallieerde strijdkrachten. Dit was van belang, omdat de geallieerde strijdkrachten ook elders – buiten Korea – ingezet zouden worden.¹³⁵ De acties van de Nederlandse marine in Koreaanse wateren zouden echter wel gecoördineerd worden in samenspraak met de daar aanwezige strijdkrachten van de Verenigde Naties. Op de door mevrouw Klompé en de heer Van der Goes van Naters gestelde vraag over het karakter van de hulpverlening antwoordde Drees dat het hier hulpverlening betrof op grond van het bevoegde gezag van de Verenigde Naties. Het betrof aldus geen deelname aan een oorlogssituatie *'waarbij wij onzerzijds van een oorlogsverklaring volgens de Grondwet zouden hebben te spreken.'*¹³⁶ Waarom was het volgens Drees dan geen oorlog, waaraan Nederland deel zou gaan nemen? Noord-Korea had geweigerd onder controle van de Verenigde Naties vrije verkiezingen te houden die volgens Drees zouden hebben geleid tot de hereniging van Korea. Daarom werd Noord-Korea door veel staten, waaronder Nederland, niet erkend *'zodat wij hier niet tegenover staan als tegenover een staat.'*¹³⁷ Op deze manier kon ook geen sprake zijn van een oorlogsverklaring en dus ook niet van een oorlog. Over de vele vragen rondom de positie van Indonesië in deze situatie, antwoordde Drees dat hij daar geen uitspraak over kon doen. Er was contact geweest tussen de Nederlandse en Indonesische regering, maar deze moest zelf met een uitspraak komen over deze situatie. Daarnaast was Indonesië, in tegenstelling tot Nederland, geen lid van de Verenigde Naties en hoefde het dus

---

¹³² Handelingen 30 juni 1950, pp. 2126.

¹³³ Ibidem, pp. 2126.

¹³⁴ Ibidem, pp. 2126.

¹³⁵ Ibidem, pp. 2127.

¹³⁶ Ibidem, pp. 2127.

¹³⁷ Ibidem, pp. 2127.

geen gehoor te geven aan de resoluties van dit orgaan. Over de opmerking van de heer Welter van de KNP, dat Indonesië maar hulp moest sturen desnoods met Nederlandse schepen vanuit het Unie-verband, was hij kort en bondig. Indonesië was geen VN-lidstaat en dopte geen Nederlandse VN-boontjes.¹³⁸ Over de opmerking van de heer De Groot dat de stemming over de resolutie in de Veiligheidsraad ongeldig zou zijn geweest door de afwezigheid van de Sovjet Unie en in feite ook van China, zei Drees dat voortdurend als jurisprudentie was aanvaard *'dat een besluit geldig is, mits zeven stemmen vóór zijn en geen stem van de grote vijf tegen is.'*¹³⁹ Daar had de aanneming van de resolutie aan voldaan, en dus was de resolutie geldig.

Drees haalde vervolgens de opmerking van De Groot aan dat als Nederland de oorlog wilde lokaliseren het er niet aan mee moest doen. Hij wees erop dat men van communistische zijde wel iets anders had gehoord in de periode voor de Tweede Wereldoorlog *'de tijd van München.'*¹⁴⁰ Hij was van mening dat het argument van de heer De Groot – namelijk dat het beter was niets te doen en af te wachten – in de tijd voor de Tweede Wereldoorlog gevoerd werd door al te veel verschillende landen. *'Nu is men zich bewust geworden, dat dat juist nieuwe oorlogen voorbereidt en dat een werkelijk lokaliseren alleen bereikbaar is, doordat de agressor ondervindt, dat, al kiest hij het zwakste punt en meent hij een afzonderlijk land te kunnen overvallen, hij toch de vrije wereld tegenover zich vindt, de vrije wereld, die zich bewust moet zijn, dat de landen thans alle samen staan of één voor één zullen vallen.'*¹⁴¹ Met deze waarschuwing beëindigde Drees zijn toespraak. In het vervolg van het debat kwamen diverse sprekers namens de partijen aan het woord, om een korte reactie te geven op de toespraak van de minister-president.

Reacties van de partijen op de minister-president

Opvallend was dat de spreekvolgorde van de eerste termijn niet aangehouden werd voor de tweede termijn. In de eerste termijn waren de coalitiepartijen KVP, PvdA en VVD als eerste aan het woord, voordat de CPN als eerste oppositiepartij aan het woord kwam. In de tweede termijn verving de bijdrage van de minister-president de stellingname van de coalitiepartijen en mocht de CPN als eerste van de oppositiepartijen het woord nemen.

CPN

In zijn reactie op de toespraak van Drees bracht De Groot naar voren dat Drees *'politieke en militaire nonsens'* uitkraamde als hij stelde dat Nederland slechts beperkt gewapend op zou treden, dat wil zeggen alleen in Koreaans gebied en wel onder eigen commando.¹⁴² Hij meende dat Drees in moest zien dat het neer zou komen op oorlog en niets anders dan oorlog. Hij stipte nogmaals aan dat in zijn ogen Amerika de oorlog was begonnen. Beperkt of niet beperkt, symbolisch of niet symbolisch, volgens de Groot kwam het erop neer dat Nederland deel ging nemen aan de oorlog in Azië. Om deze reden besloot De Groot een motie van orde in te dienen die bij de regering aandrang af te zien van elke wijze van deelname of inmenging in het Koreaanse conflict. De motie werd uiteindelijk met 63 stemmen tegen en 6 stemmen voor verworpen.¹⁴³ De Groot haalde

---

¹³⁸ Handelingen 30 juni 1950, pp. 2127.

¹³⁹ Ibidem, pp. 2127.

¹⁴⁰ Ibidem, pp. 2128.

¹⁴¹ Ibidem, pp. 2128.

¹⁴² Ibidem, pp. 2128.

¹⁴³ Ibidem, pp. 2131.

de opmerking van Drees aan over München. Hij was van mening dat dit absoluut geen hout sneed. In zijn beleving was München *'de samenwerking met Hitler van de zijde van de Westerse imperialistische Mogendheden en niet om het conflict te localiseren, maar om het uit te breiden, om Hitler tegen de Sovjet Unie in oorlog te brengen en te ondersteunen.'*¹⁴⁴ Echter vergat De Groot dat hij 'München' zelf in eerste instantie ook verkeerd had geïnterpreteerd. Hij schreef daar in 1938 in *Het Volksdagblad* over: *'Hitler is teruggeweken, en dit is een groot succes voor de vredeskrachten, die in de laatste weken in snel tempo zijn versterkt en uitgebreid.'* Toen Moskou een dag later meldde dat de oorlogskrachten een gruwelijke overwinning hadden behaald, wist De Groot echter niet hoe snel hij van standpunt moest veranderen met betrekking tot München. Na deze opmerking volgde een opmerkelijke uitspraak van De Groot. *'Tot op het laatste ogenblik van de Tweede Wereldoorlog hebben de z.g. Vertrouwensmannen deze München-politiek van samenwerking met Seyss-Inquart voortgezet tegen de eigen Regering in. De heer Drees weet hiervan ongetwijfeld mee te praten.'*¹⁴⁵ Hiermee werd duidelijk dat De Groot een geheel andere interpretatie had van 'München' dan de minister-president. Wat volgde waren een aantal korte opmerkingen aan het adres van andere Kamerleden.

Over de harde anticommunistische lijn van de heer Bruins Slot zei De Groot dat *'wanneer men een collega ziet, die op een dergelijke onbesuisde wijze bezig is met zijn hoofd tegen de muur te lopen en daarbij ons gehele volk in de waagschaal te stellen, dan kan men als mens daarover weleens kwaad worden. Als politicus moet men echter erom lachen.'*¹⁴⁶ De Groot deed Bruins Slot duidelijk af als niet goed snik, daar hij meende de wapenen op te moeten pakken en tegen het communisme op te trekken. Veel meer woorden maakte hij er dan ook niet over vuil. Over De Kadet zei De Groot dat hij zijn boekje ruimschoots te buiten was gegaan met zijn *'opgewonden en provocerende bedreigingen'*¹⁴⁷ aan communistische zijde. Over de PvdA meende De Groot te weten dat *'plannen worden gekoesterd om in deze dagen door middel van terroristische acties tegen de leiders van de communistische partij en tegen gebouwen en instellingen van de communistische partij te gaan optreden.'*¹⁴⁸ Dat De Groot in dit geval niet onrealistisch was, werd wel duidelijk in het boek van De Kadet ten aanzien van Korea – *Consequenties van Korea. Een pleidooi voor vrede door kracht* – enkele weken later. Hierin stelde hij dat Nederland zich moest bewapenen en tegenstand moest bieden aan het communisme. Daarvoor diende de industriële productie van Nederland wel eerst flink opgevoerd te worden en om dit te bereiken stelde hij stevige – draconische – maatregelen voor, met name gericht tegen de communistische partij en haar leiders. *'In een land als Nederland zou het voldoende zijn om 5 á 10.000 communisten in arbeidskampen onder te brengen om de bedrijfsrust te verzekeren en de nationale productie op te voeren.'*¹⁴⁹ Dit waren ongehoorde uitspraken, zeker zo kort na de Tweede Wereldoorlog. Deze felle anticommunistische houding was echter niet slechts voorbehouden aan De Kadet, maar was tekenend voor de PvdA in deze periode.

---

¹⁴⁴ Handelingen 30 juni 1950, pp. 2128.

¹⁴⁵ Ibidem, pp. 2128.

¹⁴⁶ Ibidem, pp. 2128.

¹⁴⁷ Ibidem, pp. 2128.

¹⁴⁸ Ibidem, pp. 2128.

¹⁴⁹ De Kadet, J., *Consequenties van Korea*, pp. 244.

KNP

Charles Welter constateerde tevreden dat het uitgangspunt van zijn betoog, namelijk dat Nederland geen Pacific-macht meer was, werd overgenomen door de minister-president. Het was voor hem echter teleurstellend dat Drees hieraan niet dezelfde conclusie had gekoppeld als hij, namelijk dat Nederland geen reden meer had om deel te nemen in het conflict in Korea. *‘Waarom moet nu juist Nederland behoren tot de allereersten, die gewapende hulp toezeggen ingevolge de oproep van de Verenigde Naties?’*¹⁵⁰ Welter herhaalde de opmerking van Drees over Indonesië, dat het land nog geen lid was van de Verenigde Naties en geen bijstand hoefde te verlenen in Korea. Hij bracht daar tegenin dat Indonesië door de ligging, de grootte en door de gevaren waaraan het blootgesteld was *‘een der eerstaangewezenen is om materiële hulp te verlenen, niet anders dan formeel.’*¹⁵¹ Welter stelde voorop dat hij principieel geen bezwaar had tegen het verlenen van hulp aan Korea, maar wel dat Nederland niet één van de eerste hoefde te zijn om dit te doen. Dit bleef voor hem onder andere weggelegd voor Indonesië en dan na enige tijd mogelijk ook voor Nederland. Om zijn oproep tot terughoudendheid kracht bij te zetten refereerde Welter aan de Nederlandse oorlogsverklaring aan Japan, *‘de gevolgen daarvan zijn voor Nederland verre van gelukkig geweest.’* Het belang van het Nederlandse volk moest volgens Welter altijd voorop staan en het besluit tot hulpverlening aan Zuid-Korea sloot daar in dat opzicht niet bij aan.¹⁵² Hij hoopte met deze opmerking het *frame* van de angst te kunnen gebruiken voor de Nederlandse bijdrage in Korea. De strijd tegen Japan was immers geen succesvolle geweest en had vele levens gekost.

PvdA

Namens de PvdA voerde Kamerlid Johannes Scheps het woord, die in de Kamer als één van de beste sprekers gold. In 1931 was Scheps lid geworden van de Sociaal-Democratische Arbeiderspartij, wat later verwerd tot de PvdA.¹⁵³ De vorming van de PvdA was voor Scheps echter allerm minst iets om enthousiast over te zijn. De uitholling van het socialisme en de invloed van mensen met een discutabel oorlogsverleden als

P.J. Oud en G. Ruygers stuitte bij hem tegen de borst. Het scheelde dan ook niet veel of Scheps zou de partij verlaten hebben.¹⁵⁴ Hij was van mening deel te moeten nemen aan het debat over Korea, nadat de heer De Groot zijn bedreigingen uitte aan het adres van de ‘terroristische’ PvdA. *‘Als de heren communisten morgen hier en daar een Rijksdagbrand in zakformaat wensen te stichten om daardoor een golf van terreur over Nederland te brengen, elke Nederlandse democraat [...] zal weten hetgeen hij zal hebben te doen.’*¹⁵⁵ De verwijzingen die Scheps maakte naar de Tweede Wereldoorlog – de Rijksdagbrand – en de verbanden die hij legde tussen de hedendaagse communisten en de nazi’s waren talrijk. Scheps stond niet voor niets bekend als

¹⁵⁰ Handelingen 30 juni 1950, pp. 2128.

¹⁵¹ Ibidem, pp. 2129.

¹⁵² Ibidem, pp. 2129.

¹⁵³ Hartmans, R., ‘Scheps, Johannes Hermanus’, pp. 204.

¹⁵⁴ Ibidem, pp. 205-206.

¹⁵⁵ Handelingen 30 juni 1950, pp. 2129.

uitmuntende spreker en wist duidelijk hoe hij zijn verhaal juist kon *framen* om de boodschap over te brengen. Dit, gecombineerd met elegant taalgebruik, leverde een sterk verhaal op. De essentie van zijn boodschap vatte Scheps als volgt samen: ‘het weigeren van hulp aan Zuid-Korea betekent in wezen hulp aan Noord-Korea en het verlenen van hulp aan Noord-Korea wil zeggen hulp verlenen aan alles, wat daarachter staat en daarmee verbonden is.’¹⁵⁶ Hij richtte zich wederom op de dreigementen van De Groot. ‘Wij denken er niet aan om ons door dreigementen, hetzij van de ene, hetzij van de andere zijde, van het standpunt, dat wij in het belang van de volkeren der wereld, in het belang van de vrijheid hebben ingenomen, te laten afbrengen.’¹⁵⁷

ARP

Namens de ARP voerde wederom Sieuwert Bruins Slot, ditmaal voor korte duur, het woord. Bruins Slot reageerde op de woorden van De Groot, dat hij zou hebben opgewekt tot een ideologische oorlog tegen het communisme. Hij pareerde deze aanval door te verwijzen naar de Handelingen der Tweede Kamer der Staten-Generaal, waarin geen enkele aanleiding daartoe te vinden zou zijn. ‘*Het enige dat ik heb gezegd, is, dat wij ons niet wensen te laten overrompelen door communisten. Wij hebben onze vrijheid daarvoor te lief.*’¹⁵⁸ Daarnaast wees Bruins Slot ook de heer Welter terecht van wie hij meende dat hij de kwestie Indonesië en de kwestie Korea onrechtmatig verbond. ‘*Hoezeer ik van mening ben, dat de kritiek, die hij in het verleden heeft geuit op de Indonesische politiek van de Regering, in mening opzicht juist was, het mij toch zeer beslist niet juist voorkomt die kwestie thans te koppelen aan deze internationale aangelegenheid. Deze zaken staan naar mijn mening inderdaad los van elkaar en wij hebben de beide zaken ieder op haar eigen merites te beoordelen.*’¹⁵⁹ Bruins Slot was om deze reden dan ook één van de weinige Kamerleden die Indonesië niet aan bod liet komen met betrekking tot Korea.

KVP

In de tweede termijn voerde KVP-leider Romme het woord. De naam van Drees was voor iedereen bekend, maar de naam van Romme raakte enigszins in de vergetelheid. Toch waren het Drees en Romme die de Nederlandse politiek na de Tweede Wereldoorlog hebben bepaald.¹⁶⁰ Toch mag Romme niet vergeten worden. Het werd getypeerd als ‘*vlot, dynamisch, vol dadendrang en niet gehinderd door stoffige tradities.*’¹⁶¹ In 1946 deed Romme, na al Kamerlid te zijn geweest voor de oorlog, zijn herintrede in de Tweede Kamer. Hij werd meteen tot fractievoorzitter van de KVP verkozen. Tevens werd hem het minister-presidentschap aangeboden, maar dit weigerde hij. Hij zag meer een rol voor zichzelf als politiek leider van de KVP. Hij achtte het daarbinnen noodzakelijk en wenselijk om samen te werken met de PvdA, om zo de zogenaamde ‘*brede basis*’ te vormen voor een stabiele regering.¹⁶² Romme was van mening dat het overgrote deel van de Kamer vóór ingrijpen in Korea was, met uitzondering van de communisten en de heren Welter en Zandt. Voornamelijk Welter kreeg een stevige veeg uit de pan. Vergeten mocht niet worden dat de KNP een afsplitsing was van de KVP alwaar het

---

¹⁵⁶ Handelingen 30 juni 1950, pp. 2129.

¹⁵⁷ Ibidem, pp. 2129.

¹⁵⁸ Ibidem, pp. 2130.

¹⁵⁹ Ibidem, pp. 2130.

¹⁶⁰ Kroon, T., *Actuele Onderwerpen – Romme*, pp. 1.

¹⁶¹ Ibidem, pp. 4.

¹⁶² Ibidem, pp. 9-10.

vertrek van Welter een stevige klap was voor het leiderschap van Romme. Het betoog van Welter kwam volgens Romme wel heel erg overeen met dat van de heer De Groot. Vooral gezien het feit dat Welters standpunt op geheel andere gronden – katholieke gronden – gebaseerd was dan bij De Groot het geval was. Mede hierdoor werd het betoog van Welter als pijnlijk beschouwd. *‘Ik kan mij niet onttrekken aan de indruk, dat hier ook moet worden gesproken van de afgod van een min of meer verbeterde wraak, die zelfs blind maakt voor het feit, dat wij in de Pacific grondgebied hebben, dat er in de Pacific belangen zijn, die nauw met de onze zijn verweven, en dat wie zich keert tegen de samenbundeling van de vrije krachten in het Verre Oosten voor de samenbundeling van de vrije krachten in West-Europa een nieuw gevaar oproept.’*¹⁶³ Het bleek voor Romme maar lastig te verteren dat een mede-Katholiek – en bovenal oud-partijgenoot – zich in communistisch kamp schaarde en hij poogde dan ook om Welter op basis van de gedeelde waarden te overtuigen en zijn standpunt te laten herzien. Een katholiek die heulde met de communisten, dat was onbestaanbaar. *‘De goede bedoelingen van de geachte afgevaardigde kunnen de kwade strekking van zijn betoog helaas niet wegwassen.’*¹⁶⁴

In de tweede helft van zijn betoog wees Romme erop dat het voor het Nederlandse volk duidelijk was, binnen het functioneren van de constitutionele praktijk, dat een Kamermeerderheid voldoende steun bood, ook zonder een uitdrukkelijke positieve uitspraak van de Kamer, voor een ingrijpen in Korea. De vraag was of dit ook zou gelden voor het buitenland, waar men dus niet zo op de hoogte was van de Nederlandse constitutionele praktijk. Voor hen zou het ontbreken van een uitdrukkelijk positieve uitspraak van de Kamer ten aanzien van het regeringsbeleid wel eens reden voor twijfel kunnen zijn. Om dit uit de weg te ruimen stelde de KVP-fractie dan ook een motie van orde voor waarin de Kamer werd opgeroepen uitdrukkelijk in te stemmen met de regeringsverklaring van 29 juni 1950 inzake Korea.¹⁶⁵ Deze motie werd in stemming gebracht en met 60 stemmen voor en 6 stemmen tegen door de Kamer aangenomen.¹⁶⁶

Minister-president Drees

Drees begon zijn slotbetoog door zich te verdedigen tegen de indirecte beschuldiging van De Groot, dat hij in de oorlog met de Duitsers zou hebben samengewerkt. *‘Overigens geloof ik, dat ieder, [...] weet met welk een felheid ik mij altijd tegen het nationaal-socialisme heb gekant. [...] Nog in april 1945 probeerde men mij voor de derde maal te arresteren.’*¹⁶⁷ Hiermee was voor Drees de kous af, hoewel het een stevige beschuldiging was geweest. Door er niet al te veel aandacht aan te besteden zorgde hij echter dat het ook geen overheersend onderdeel van het debat zou worden. Het ging immers over Korea. Drees greep het moment aan om nogmaals te benadrukken dat de Nederlandse bijdrage bescheiden en symbolisch zou zijn. *‘Wij zijn geen grote Mogendheid, wij hebben geen grote mogelijkheden en dus zal onze bijdrage bescheiden zijn. Wat het symbolische betreft, ik heb gezegd: de bijdrage zal in wezen meer symbolische dan materiële betekenis hebben, maar wij mogen ons aan onze verplichtingen tot hulpverlening niet onttrekken!’*¹⁶⁸ Drees ging in op de

---

¹⁶³ Handelingen 30 juni 1950, pp. 2130.

¹⁶⁴ Ibidem, pp. 2130.

¹⁶⁵ Ibidem, pp. 2130.

¹⁶⁶ Ibidem, pp. 2131.

¹⁶⁷ Ibidem, pp. 2130.

¹⁶⁸ Ibidem, pp. 2130.

opmerking dat Nederland zou gaan deelnemen aan een door Amerika ontketend oorlogsavontuur. *‘Het gaat hier precies, zoals het vóór de laatste wereldoorlog in Duitsland ging: degenen, die de oorlog zogenaamd ‘ontketenden’, waren degenen, die overvallen werden, en tenslotte degenen, die het slachtoffer te hulp kwamen. Het nabootsen van dit Nazi-systeem wordt nu wel zeer ver doorgedreven.’*¹⁶⁹ Drees refereerde hier aan de Duitse gevoelens gestimuleerd door Hitlers NSDAP jegens de Eerste Wereldoorlog en de slachtofferrol die het land in had genomen. Deze opmerking was ongetwijfeld gericht op de woorden van de heer De Groot die meende dat Zuid-Korea de aanstichter was van het conflict. Tevens insinueerde Drees hiermee dat het niet uitmaakte of het een oorlog was of niet, want ingrijpen was noodzakelijk.

Drees richtte zijn aandacht vervolgens op de heer Welter die de woorden van Drees, dat Nederland geen Pacific-macht meer was, had gebruikt om tegen de Nederlandse deelname te pleiten. Drees wees erop dat Nederland geen Pacific-macht meer was zoals andere landen als bijvoorbeeld de Verenigde Staten en Groot-Brittannië. Nederland had echter nog steeds grote belangen – voornamelijk handelsbelangen – in de Pacific die ook meegenomen dienden te worden in de besluitvorming inzake Korea. Het feit dat Nederland als één van de eerste reageerde op het besluit van de Veiligheidsraad was volgens Drees geen reden tot verwijten. Dat Welter meende dat Nederland in de eerste plaats moest letten op zijn eigen belang achtte hij dan ook kortzichtig. *‘Een poging, het eigen belang van Nederland te dienen door losmaking van het verband met de andere landen, is een miskennis van het wezenlijke belang, dat Nederland er bij heeft, dat de algemene veiligheid helpt waarborgen.’*¹⁷⁰ Drees was zich ten volle bewust dat de Nederlandse handelseconomie het beste gedijde in tijden van vrede en in een stabiele internationale verhouding.¹⁷¹ Deelname van Nederland aan de Koreaanse Oorlog was dan ook zeker óók zelfbehoud. Drees pareerde ook de opmerking van Welter over de Nederlandse oorlogsverklaring aan Japan, de oorlogsverklaring die uit was gegaan naar Japan al vóórdat Japan de Nederlandse gebieden in de Pacific had aangevallen. Het had volgens hem niet uitgemaakt wat betreft de betrekkingen met Indonesië of de Nederlandse oorlogsverklaring voor of na de Japanse aanval zou zijn uitgesproken. *‘Meent hij [Welter], dat Japan dan toch niet het toenmalige Nederlandsch-Indië zou hebben aangevallen?’*¹⁷² Om Welter vervolgens geheel af te serveren: *‘Alles wat de heer Welter daaromtrent zegt, gaat toch eigenlijk naast en om het grote belang heen, [...] nl. of de gedachte, die is belichaamd in het Handvest van de Verenigde Naties, de gedachte aan collectieve veiligheid, werkelijkheid moet worden of niet. Als dat niet het geval is, dan zal, daarvan ben ik overtuigd, elk land op den duur slachtoffer worden.’*¹⁷³

Resumerend & concluderend

Hoewel de Nederlandse politiek erg pragmatisch was, bleken emoties alsnog hoog op te kunnen lopen in het debat over het wel of niet meedoen van Nederland aan de internationale operatie in Korea. Bijzonder opvallend, gezien vanuit de huidige *Zeitgeist*, was dat er geen verzoek kwam van de oppositiepartijen over mogelijke garanties betreffende de missie en geen vragen met betrekking tot mogelijk verdere Nederlandse

---

¹⁶⁹ Handelingen 30 juni 1950, pp. 2131.

¹⁷⁰ Ibidem, pp. 2131.

¹⁷¹ Schuurisma, R., *Vergeefs onzijdig*, pp. 19.

¹⁷² Handelingen 30 juni 1950, pp. 2131.

¹⁷³ Ibidem, pp. 2131.

inmenging in het conflict. Rond de Nederlandse missies in Uruzgan en later in Kunduz was dit juist één van de belangrijkste punten in het debat – denk aan de garanties die Groenlinks afdwong met betrekking tot het civiele karakter van de missie in Kunduz in 2011. Terwijl het verzoek om garanties achterwege bleef bij het debat over Korea werd echter wel duidelijk dat de meerderheid van de Kamer een warm voorstander was van ingrijpen in Korea en een Nederlandse bijdrage daaraan, hoewel daar wel een breed scala aan argumenten voor bestond. Wellicht dat deze algehele instemming met de missie en de vorm waarin deze zou gaan plaatsvinden geen ruimte liet voor twijfels en daaraan gerelateerde garantie-eisen. Dit zou te maken kunnen hebben met het feit dat dit debat plaatsvond slechts enkele jaren na de Tweede Wereldoorlog, die de Nederlandse Kamerleden aan den lijve duidelijk maakte wat het betekende om in een oorlog te zitten. Duidelijk was in ieder geval dat het communisme een halt diende te worden toegeroepen. Opvallend in de door de Kamerleden gebruikte argumentatie voor hun respectievelijke standpunten was de vrijwel volledige afwezigheid van de religieuze argumentatie. Dit type argumentatie lag toch in de lijn der verwachting met zo veel religieus georiënteerde partijen in de Kamer en in een periode waarin men verwoede pogingen deed houvast te zoeken na de chaos van de Tweede Wereldoorlog. De enige partij die religie daadwerkelijk liet meespelen in de argumentatie was de SGP, die het gebruikte om de Verenigde Naties af te serveren.

Bijzonder opvallend was het telkens terugkerende verband tussen München 1938 en Korea. Dit argument werd technisch gezien alleen door de KVP en de PvdA aangehaald, maar kwam toch bij vrijwel elke spreker direct of indirect aan bod. Het sprak voor zich dat dit argument geplaatst werd in het *frame* van de Tweede Wereldoorlog en de bijbehorende gevoelens van angst, nooit meer ‘München’. Sinds het Akkoord van München 1938 golden ‘München 1938’ en ‘appeasement’ als een afschrikwekkend voorbeeld van internationale politiek. Het was een veelgebruikte historische analogie, maar door de hoge mate van emotionele lading was het ook een gevaarlijke analogie om te gebruiken.¹⁷⁴ Daarbij werd de Tweede Wereldoorlog als argument zowel door voorstanders van deelname in Korea als door tegenstanders daarvan gebruikt. Het laat daarmee zien dat argumenten die in essentie hetzelfde zijn, voor tegengestelde doeleinden ingezet kunnen worden naar gelang de perceptie ervan. Voornamelijk de CPN gebruikte de oorlog als reden om niet mee te doen in Korea met als kern van dit argument dat dit Nederland betrok bij een oorlog waar het anders geheel van onthouden zou blijven. De overige partijen gebruikten de oorlog – en daarmee in de meeste gevallen ook ‘München’ – om te laten zien dat we moesten ingrijpen in Korea om zo een escalatie en een nieuwe oorlog te voorkomen. Nooit meer München, het kwaad moest afgestopt worden voordat het zich kon verspreiden. Men pleitte in feite voor een oorlog om een oorlog te voorkomen, hoewel velen weigerden het een oorlog te noemen, maar liever de term politionele actie gebruikten.

Naast de Tweede Wereldoorlog werd de Verenigde Naties als instituut ook veelvuldig gebruikt als argument. Binnen het aspect van de Verenigde Naties in het Koreaanse conflict bestond een redelijke tweedeling in de Kamer, waarbij niet zozeer een scheiding viel te maken aan de hand van voorstanders en tegenstanders van Nederlandse deelname in Korea. De partijen KVP, PvdA, VVD en CHU (niet toevallig ook de coalitiepartijen) onderstreepten alle de juridische fundamenteën van de VN-resoluties binnen het mandaat van de VN en het Handvest. Feitelijk werd hiermee het ingrijpen van de Verenigde Naties in Korea als juist bestempeld. Dit waren

---

¹⁷⁴ Schaper, B.W., *Het trauma van München*, pp. 7.

ook de partijen die het feit dat de operatie onder de vlag van de VN plaatsvond gebruikten als argument voor deelname. De KNP en de SGP waren in meer of mindere mate ook voor ingrijpen in Korea, maar hadden in tegenstelling tot de andere partijen felle kritiek op het instituut Verenigde Naties. Bij de KNP was dit argument gebaseerd op eerdere aanvaringen van Nederland met de Verenigde Naties in de kwestie Nederlands-Indië. Op dit argument zal later nog terug worden gekomen. Bij de SGP was de kritiek voornamelijk gebaseerd op de afwezigheid van God in de kernwaarden van het instituut. Daarnaast was ook voor de SGP de rol van de Verenigde Naties met betrekking tot Nederlands-Indië een kwalijke zaak en deed dit geen goed aan het vertrouwen van de partij in het instituut.

Nederlands-Indië was een zwaar punt voor veel partijen. De pijn van Indië bleek nog vers in het geheugen te liggen en voor velen was het duidelijk wie de oorzaak waren van dit verlies. Dat de Verenigde Naties en de Verenigde Staten nu vroegen om een Nederlandse bijdrage in een conflict wat primair met hen te maken had, wakkerde dan ook gevoelens van wrok aan. Met name de CPN en de SGP droegen het verlies van Indië – en vooral de manier waarop de Verenigde Naties met Nederland waren omgesprongen – aan om tegen een Nederlandse bijdrage te argumenteren. De KNP stelde zelfs bij monde van voorman Welter dat de Verenigde Naties totaal niet werkten zoals het ooit bedoeld was, maar dat het in het geval van Nederlands-Indië gek genoeg wel werkte. Tot dusverre was het Indië-argument alleen gebruikt om aan te tonen dat Nederland niet mee moest werken met de Verenigde Naties en de Verenigde Staten, maar dat ook dit argument anders ingezet kon worden toonde Jacques de Kadt aan namens de PvdA. Hij stelde dat de Verenigde Staten inderdaad fouten gemaakt hadden in het verleden – doelend op Nederlands-Indië – maar dat Nederland hen nu zou moeten steunen, nu ze wél een juiste buitenlandse politiek voerden.

De algehele overheersende argumentatie en toon van het debat waren voornamelijk die van een algemeen gevoel van miskennis – zelfs misgeroepen – over de Nederlandse internationale positie. Desondanks moest alles in het werk gesteld worden om een tweede ‘München’ te voorkomen. De wereld en bovenal Nederland moest een nieuwe wereldoorlog bespaard blijven. In de periode tussen 1948 en 1952 werd de Nederlandse buitenlandse politiek dan ook ingrijpend gewijzigd. *‘Nederland wendde de steven in Atlantische richting en aanvaardde, zij het niet direct op alle punten, de hegemonie van de Verenigde Staten.’*¹⁷⁵ Nederland diende de visie op zijn status in de wereld opnieuw te bepalen, maar dit was een proces van verwerking en acceptatie van de gebeurtenissen van het voorafgaande decennium. De Tweede Wereldoorlog had de vooroorlogse internationale verhoudingen overhoop gegooid en men diende zichtbaar aan de nieuwe Nederlandse status te wennen.

---

¹⁷⁵ Hellema, D., *Nederland in de wereld. De buitenlandse politiek van Nederland* (Houten 2010) pp. 148.

Parlementair debat: De zending van het NDVN naar Korea

*'Tja, we zijn er lelijk ingelopen. De Russen hebben ons lelijk in hun val. Het is immers altijd het streven van Moskou geweest om het westen in een conflict met de militairen van China te betrekken, zodat we onze handen daaraan zo vol zouden hebben, dat we Europa zouden moeten verwaarlozen. [...] In het begin van het conflict verkeerden we in de situatie, dat we praktisch uit Korea verdreven waren. Als Moskou toen had gewild, hadden we misschien wel in zee geschoven kunnen worden. Maar dat was niet de bedoeling van de Russen. [...] We waren nog lang niet genoeg in deze oorlog betrokken.'*¹⁷⁶

In de Kamerzitting van 18 juli 1950 werd voor het eerst door Kamerleden gesproken over een mogelijke zending van Nederlandse militairen naar Korea. Het betrof hier echter enkel een aantal vragen en opmerkingen gebaseerd op geruchten die de ronde deden. Het eerstvolgende debat waarin de zending van Nederlandse troepen naar Korea aan bod kwam, was de Kamerzitting van 15 september 1950. Er waren vele weken gepasseerd sinds het eerste verzoek tot troepen zending in het geheim de Nederlandse regering had bereikt. Het kabinet had ondertussen al op 2 augustus in de ministerraad besloten dat Nederland

troepen naar Korea zou sturen, hoewel dat alleen vrijwillige en geen reguliere troepen betrof.¹⁷⁷ Het Nederlandse aanbod van twee compagnieën vrijwilligers werd op 7 september 1950 officieel aan de Verenigde Naties voorgelegd. De KNIL-soldaten (Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger, in het vervolg aangeduid als KNIL) waarnaar de Kamerleden in het debat van 18 juli verwezen hadden, waren ondertussen weer in Nederland teruggekeerd. De laatste KNIL-soldaat was op 26 juli 1950 uit Indonesië vertrokken.¹⁷⁸ Nederland was militair echter nog wel aanwezig in Indonesië. In de nu volgende analyse komen de twee debatten ter sprake, waarin gerefereerd werd aan de (mogelijkheid tot) zending van Nederlandse militairen naar Korea.

---

¹⁷⁶ Van Sprang, A., *Hevve No*, pp. 7-8.

¹⁷⁷ Notulen van de Ministerraad, 2 augustus 1950, pp. 13.

¹⁷⁸ Schaafsma, Lt. M.D., *Het Nederlands Detachement Verenigde Naties in Korea*, pp. 17.

Partijstandpunten – Parlementair debat 18 juli 1950

Het debat van 18 juli 1950 ging primair over het vaststellen van de rijksbegroting van 1950. Toch kwam het onderwerp Korea op een aantal momenten aan bod, al ging het voornamelijk over geruchten met betrekking tot een verdere Nederlandse militaire deelname in Korea, namelijk door het zenden van grondtroepen. Het waren slechts een paar Kamerleden die dit ter sprake brachten. Gerbrandy namens de ARP; Zandt namens de SGP en Haken en Hoogcarspel namens de CPN.

ARP

Namens de ARP voerde ditmaal Pieter Gerbrandy het woord. Gerbrandy stond voornamelijk bekend als de man die de Nederlandse regering in ballingschap aanvoerde ten tijde van de Tweede Wereldoorlog.¹⁷⁹ Hij meldde dat hij kennis had genomen van een bericht uit diverse dagbladen, waarin men sprak van een mogelijk verzoek vanuit hoge militaire kringen in Washington om in Korea gebruik te maken van de ervaren Nederlandse strijdkrachten, met name KNIL-soldaten die op dat moment nog gestationeerd waren in het voormalige Nederlands-Indië. Hij vroeg de regering daarop of dit soms geïnstigeerd was van de zijde van de Nederlandse regering en tevens vroeg hij zich af met wie deze hoge militairen dan praatten en op welke soldaten men dan precies doelde.¹⁸⁰ Deze vragen waren alle dus slechts gebaseerd op geruchten.

De regering had over de mogelijkheid van het sturen van Nederlandse militairen naar Korea nog met geen woord gerept tegenover de Kamer.

SGP

De heer Zandt kwam terug op de vragen van de heer Gerbrandy en stelde dat, indien de Amerikaanse autoriteiten druk uitoefenen op de regering om een deel van de Nederlandse soldaten in Indonesië af te staan voor de strijd in Korea, *'de Nederlandse Regering daaraan volstrekt geen gehoor zal verlenen. Er is in Indonesië reeds Nederlands bloed genoeg gevloeid.'*¹⁸¹ Hij merkte tevens op dat de Amerikanen zeer complimenteus waren geworden jegens Nederland *'op het vleierige af.'*¹⁸² Hij citeerde daarop twee artikelen van de *New York Times*, gepubliceerd in de *Nieuwe Rotterdamse Courant* van maandag 17 juli 1950. Hierin werden de Nederlandse soldaten in Indonesië geprezen om hun gevechtskracht en ervaring. Daarnaast sprak men lovende woorden over premier Drees en het snelle handelen van Nederland na de uitgave van de VN-resoluties met betrekking tot Korea. *'[...] het blad zegt dat de standvastige en snelle beslissing van de Nederlandse Regering door de Verenigde Naties te hulp te snellen, een historische stap is, niet alleen voor Nederland, doch ook voor*

¹⁷⁹ De Gaay Fortman, W.F., 'Gerbandij, Pieter (1885-1961)'.

¹⁸⁰ Handelingen 18 juli 1950, pp. 2262.

¹⁸¹ Ibidem, pp. 2264.

¹⁸² Ibidem, pp. 2264.

Europa. [...] Met dergelijke bondgenoten is het moeilijk te geloven, dat de vrije wereld haar strijd verliezen kan tegen het totalitaire communisme.' Zandt vergeleek dit echter met Amerikaanse lof over de Nederlandse oorlogsverklaring aan Japan in de Tweede Wereldoorlog. Deze complimenten waren snel vergeten op het moment dat Nederland probeerde Nederlands-Indië te behouden. Hoewel Nederland een goede bondgenoot was geweest voor de Amerikanen in de Tweede Wereldoorlog werd Nederlands-Indië afgenomen als offer voor de Amerikaanse buitenlandse politiek *'met een ondankbaarheid als er nauwelijks een tweede bestaat.'*¹⁸³ *'In aanmerking nemende de chaotische toestand, welke er thans in Indonesië heerst, en de strijd op Korea, welke grote ongerustheid bij zeer vele militairen in Indië, alsook bij hun ouders hier te lande verwekt hebben, wensen wij de Regering nogmaals zo krachtig mogelijk te bepleiten, dat de militairen, die zich nog in Indonesië bevinden, zo spoedig mogelijk naar ons land zullen teruggezonden worden.'*¹⁸⁴ Zo maakte ook de SGP duidelijk dat het genoeg was geweest en dat een uitzending van beroepsmilitairen vanuit Indonesië naar Korea niet geaccepteerd zou worden.

CPN

Het Kamerlid en CPN-bestuurder Haken stelde dat de onrust onder de Nederlandse bevolking ten aanzien van de Nederlandse troepen in Indonesië steeds verder toenam. Het volk zou aanvoelen dat, zeker gezien de volgzzaamheid van de Nederlandse regering tegenover de Amerikaanse politiek, de soldaten groot gevaar zouden lopen voor andere doeleinden te worden ingezet. Hiermee doelde Haken op een mogelijke inzet van de troepen in Korea. *'Nu weet ik wel [...] dat de Nederlandse Regering gezegd zou hebben, dat er geen sprake van is, dat dat snel zou gebeuren, maar dan herinner ik aan tal van beloften, die door deze Regering herhaaldelijk zijn gedaan en die, op zijn zachtst gezegd, helemaal niet zijn nagekomen.'*¹⁸⁵ Om deze bewering te onderbouwen, verwees Haken naar de eerder gemaakte opmerking van de minister-president dat ook België troepen zou zenden. Dit terwijl hij volgens Haken zou hebben geweten dat dit niet het geval was. Hij stelde op deze manier de woorden van Drees ter discussie, maar kon Drees – door zijn garantie dat er geen (KNIL-) troepen naar Korea gezonden zouden worden – tevens op zijn woorden vastpinnen.

Namens de CPN kwam later in het debat ook de heer Hoogcarspel kortstondig aan het woord. Ook hij sneed het onderwerp Korea aan op het moment dat het debat ging over het zelfbeschikkingsrecht der volkeren. Hij onthield zich echter van een waardeoordeel over de mogelijkheid van Nederland om troepen naar Korea te zenden, hoewel dit oordeel zich wel liet raden. Het achterwege blijven van een oordeel namens de CPN zou verklaard kunnen worden aan de hand van het feit dat het debat op dat moment niet over Korea ging, maar over de begroting voor Unie-aangelegenheden. Na een terechtwijzing van de Voorzitter, daar Hoogcarspel ver afweek van het te behandelen onderwerp, bleef het in dit debat dan ook bij deze opmerkingen over een mogelijk Amerikaans verzoek tot zending van Nederlandse troepen naar Korea. Dat is opvallend, daar de Nederlandse regering al op 14 juli het verzoek had ontvangen van de Verenigde Naties om

---

¹⁸³ Handelingen 18 juli 1950, pp. 2264.

¹⁸⁴ Ibidem, pp. 2266.

¹⁸⁵ Ibidem, pp. 2266-2267.

een bataljon infanterie naar Korea te sturen.¹⁸⁶ De geruchten in de kranten waren dus weldegelijk gegrond, maar in de Kamer hield de regering voorlopig nog haar mond.

Partijstandpunten – Parlementair debat 15 september 1950

Het debat van 15 september ging wederom over het vaststellen van de rijksbegroting voor 1950. De beslissing troepen naar Korea te zenden was ondertussen al genomen door de regering zonder overleg met de Kamer en de Kamer was hiervan thans op de hoogte. In het debat kwam het onderwerp Korea een aantal malen ter sprake en waren er een aantal sprekers die namens hun partij of namens henzelf een waardeoordeel gaven over de zending. Ook hier was het aantal Kamerleden dat sprak over de zending van troepen naar Korea zeer beperkt. Twee leden van de regering spraken hierover, te weten staatssecretaris van Oorlog Fockema Andreae en minister van Oorlog en van Marine Schokking. Verder gaf alleen de CPN een reactie.

De staatssecretaris van Oorlog

Staatssecretaris Fockema Andreae (VVD) betuigde allereerst zijn sympathie voor de Nederlandse vrijwilligers *'die willen strijden voor de Verenigde Naties.'*¹⁸⁷ Daarna bood hij zijn excuses aan voor het feit dat het plan voor het formeren van de drie divisies – het initiële plan – niet in de defensiecommissie was medegedeeld. Dit kwam voort uit het feit dat de besluitvorming rondom het zenden van de vrijwilligers grotendeels buiten de Kamer om was geschied. Opvallender nog was dat hij erop wees dat het Departement van Oorlog de troepen goed bewapend en met een behoorlijke uitrusting wilde uitzenden.¹⁸⁸ Later zou blijken dat dit allerm minst het geval was en dat de uitrusting van de troepen ver onder de maat was. De Nederlandse oorlogscorrespondent Alfred van Sprang schreef daar het volgende over in zijn memoires: *'Men spreekt nog steeds over de winter. De Nederlanders hebben het in die tijd moeilijker gehad dan de meeste andere nationaliteiten. Dat kwam door de gebrekkige uitrusting. Ze lagen met zomerslaapzakken bij een temperatuur van dertig graden vorst in hun schuttersputten. Pas toen de ergste kou voorbij was verschenen de donzen slaapzakken.'*¹⁸⁹ De soldaten in Korea vroegen zich af: *'In een van de vele kamers van het Ministerie van Oorlog in Den Haag moet een commissie zetelen, die zich met uniformkwesties bezighoudt. Als deze commissie eens de tijd en de moed zou kunnen vinden om een bezoek te brengen aan het Nederlandse bataljon in Korea zou ze waarschijnlijk de schrik van haar bestaan krijgen.'*¹⁹⁰ Dat de staatssecretaris deze uitspraak heeft gedaan was dan ook iets waarop hij afgerekend kon worden. De vele verslagen over de uiteindelijke materiële situatie in Korea schetsten een geheel ander beeld.

CPN

Namens de CPN voerde ditmaal de heer Gortzak het woord. In tegenstelling tot zijn partijleider De Groot, herkenden de meeste andere Kamerleden in Gortzak de redelijke mens die altijd enig begrip bleef opbrengen voor de denkwijze en de persoonlijke kwaliteiten van zijn tegenstanders in de Kamer. Deze werkwijze en

---

¹⁸⁶ Stiphout, R., *De bloedigste oorlog*, pp. 22.

¹⁸⁷ Handelingen 15 september 1950, pp. 2496.

¹⁸⁸ Ibidem, pp. 2496.

¹⁸⁹ Van Sprang, A., *Hevve No*, pp. 18.

¹⁹⁰ Van Sprang, A., *Hevve No*, pp. 49.

houding zouden hem later in conflict brengen met de veel hardere De Groot.¹⁹¹ Gortzak legde in zijn rede een verband tussen de nazi's in Nederland en de Amerikanen in Korea en gebruikte zo het al eerder ingezette *frame* van de Tweede Wereldoorlog. Hij haalde daarvoor een artikel uit *De Groene Amsterdammer* aan, waarin Amerikaanse soldaten vertelden hoe zij gedwongen waren geweest Zuid-Koreaanse dorpen plat te branden, omdat de bevolking zou heulen met de Noord-Koreaanse vijand. *'Uit alles blijkt, dat de Zuid-Koreaanse bevolking – wel te onderscheiden van het politieleger – de landgenoten uit het Noorden hartelijker steunt dan de Amerikanen. Als gewone Amerikaanse soldaten met eerlijke wanhoop in hun stem vertellen, dat zij Zuid-Koreaanse dorpen wel in brand móeten steken omdat de bevolking heult met de vijand en Noordelijken verbergt.'*¹⁹² Dit werd door Gortzak vergeleken met het platbranden van de Nederlandse plaats Putten door de nazi's. *'Wij noemen dat moord en onchristelijk. De Amerikanen doen thans hetzelfde in Korea en het blijft moord en onchristelijk.'*¹⁹³ Hiermee trok Gortzak wederom het veelgebruikte *frame* van de Tweede Wereldoorlog van stal, maar nog veel belangrijker was zijn referentie aan christelijkheid. Hij wees hiermee de veelal christelijke partijen die steun hadden gegeven aan het ingrijpen in Korea terecht. Men zou in Korea volgens deze partijen de christelijke waarden en Gods schepselen verdedigen. Door het christelijke element ervan onderuit te halen hoopte Gortzak hun betoog van legitimiteit te ontdoen.

De minister van Oorlog en van Marine

Minister Schokking was de laatste die namens de regering het woord voerde en de zending van troepen naar Korea aan bod liet komen. *'De verbondenheid in het internationale milieu is geen schijn meer. Inderdaad – het is gezegd – wij moeten af van het tijdperk van de uitspraken in principe. Daar kòmen wij ook van af. Er zijn op het ogenblik betere berichten uit Korea; laten wij nooit in *defaitisme* verzeild raken'*¹⁹⁴ De minister verwees hiermee naar de – volgens hem – juistheid van de beslissing troepen te sturen. Wat waren internationale verdragen waard als het bij woorden alleen bleef? Korea liet nu zien dat de internationale gemeenschap ook daden kon stellen. Dit krachtige optreden diende dan ook toegejuicht te worden. De eerder besproken neutraliteitspolitiek van Nederland was immers vervangen door een politiek van grotere internationale binding. Nederland had er slechts baat bij dat deze internationale verdragen en organisaties zouden werken, zodat het zich niet ten onrechte hieraan had gecommitteerd. Opvallend was dat Schokking de term *defaitisme* liet vallen.¹⁹⁵ Dit viel direct te relateren aan het veelgebruikte argument van München alwaar men wel verviel in *defaitisme* met alle rampzalige gevolgen.

¹⁹¹ De Jonge, A.A., 'Gortzak, Hendricus (1908-1989)'.

¹⁹² Handelingen 15 september 1950, pp. 2504.

¹⁹³ Ibidem, pp. 2504.

¹⁹⁴ Ibidem, pp. 2505.

¹⁹⁵ Ibidem, pp. 2505.

Resumerend & concluderend

Er is vreemd genoeg nooit in de Kamer gesproken over de besluitvorming om al dan niet troepen naar Korea te zenden. Wel zijn er enkele opmerkingen over gemaakt, maar een volwaardig debat met als thema de zending van troepen naar Korea is er nooit geweest. Bijzonder opvallend is het feit dat ongeveer anderhalve maand passeerde tussen het besluit van de regering om troepen te zenden en de allereerste keer dat er in de Kamer een opmerking over werd gemaakt. Dit is vandaag de dag bijna niet voor te stellen, zeker daar het een beslissing betrof over het inzetten van Nederlandse levens in een oorlog. De reacties van de partijen, in de gevallen dat er – zij het zijdelings – wel werd gesproken over de zending van troepen naar Korea, waren daarnaast ook nog eens bijzonder minimaal te noemen. De regering heeft zelf in de ministerraad de knoop doorgehakt met betrekking tot het Nederlands Detachement Verenigde Naties (NDVN). Het zenden van de *Hr.Ms. Evertsen* was wel in de Kamer besproken en goedgekeurd, maar deze expliciete goedkeuring ontbrak bij het zenden van het NDVN. De vraag is of dit voor de regering voldoende mandaat was om ook de beslissing over troepen zending te kunnen nemen zonder uitdrukkelijke toestemming van de Kamer. Uit de reacties op het besluit van de ministerraad viel op te maken dat dit mandaat er was en ook premier Drees meende geen uitdrukkelijke toestemming van de Kamer nodig te hebben.¹⁹⁶ Dit is opvallend te noemen, zeker met de recente missies van Nederland naar Uruzgan en Kunduz in gedachten en de enorme politieke commotie die daarmee gepaard gaat. Dat deze commotie over of nadruk op Korea achterwege bleef is dan ook zeker opvallend te noemen. Twee dingen speelden hierbij een rol. Ten eerste had de Kamer haar goedkeuring gegeven aan de zending van de *Hr. Ms. Evertsen* waarmee Nederland zich officieel verbonden had aan het conflict in Korea. Ten tweede paste het besluit van de regering om vrijwilligers te zenden binnen de grenzen van de eisen van de Kamer, zoals die opgemaakt konden worden aan de hand van uitspraken op basis van het gerucht dat er troepen zouden worden ingezet. De Kamer had zich uitgesproken tegen het zenden van reguliere troepen die op repatriëring wachtten in Indonesië. Door vrijwilligers te sturen werd dit probleem echter uit de weg geruimd. Daarbij dient te worden opgemerkt dat de eisen van de Kamer niet expliciet als eis zijn uitgesproken, mede door het achterwege blijven van een debat met de troepen zending naar Korea als primair onderwerp. Tevens heeft de Kamer zich ook nooit bij de regering beklagd over het achterwege blijven van een dergelijk debat.

Wat betreft het parlementaire debat van 18 juli 1950 was het een debat primair gericht op het vaststellen van ingekomen stukken met betrekking tot Unie-aangelegenheden en Uniezaken & Overzeese Rijksdelen. Met name op het punt van de repatriëring van KNIL-soldaten uit Indonesië kwam Korea aan bod. De Kamerleden die dit aanhaalden – waarbij Zandt het meest expliciet was – lieten uitdrukkelijk blijken dat ze vonden dat deze soldaten niet naar Korea moesten gaan, maar naar huis. Dit op basis van geruchten dat Amerika de Nederlandse regering verzocht had een deel van de overgebleven KNIL-soldaten uit het voormalige Nederlands-Indië naar Korea te zenden. Dit verzoek aan de regering zou gezien kunnen worden als een eis voor het zenden van troepen naar Korea, maar had niet de lading die een daadwerkelijke eis met zich mee zou brengen. Er werden geen politieke consequenties verbonden aan het niet honoreren van het verzoek, in het geval dat er troepen werden gezonden, daar dat op dat moment nog niet duidelijk was voor de Kamer.

---

¹⁹⁶ Notulen van de Ministerraad, 7 augustus 1950, pp. 3.

Opvallend was dat de regering reeds op 14 juli een verzoek hieromtrent had ontvangen, maar hierover niets liet in de Kamer en deze dus in het ongewis liet. Daar het in dit debat Uniezaken betrof was het niet vreemd en lag het zelfs in de lijn der verwachting dat het Indië-argument ook hier zijn intrede deed. De heer Zandt verwoordde dit door te wijzen op het onrecht dat Nederland in zijn ogen was aangedaan. Uitgebreidere Nederlandse hulp aan de VN-missie (of de Amerikaanse missie) in Korea was dan ook niet aan de orde voor hem. Zo werd wederom het Indië-argument toegepast op exact dezelfde wijze als een maand tevoren in het debat over de zending van de *Hr. Ms. Evertsen*. Voornamelijk Indonesië was een pijnlijk punt gebleken in de Nederlandse relatie met de Verenigde Naties. Er heerste dan ook onvrede in de Nederlandse partijpolitiek over de rol van de Verenigde Naties bij de Indonesische onafhankelijkheid. Dit droeg bij aan de onvrede over het functioneren van de Verenigde Naties als instituut, maar het ging daarentegen nooit zo ver dat het Nederlandse lidmaatschap van de Verenigde Naties in twijfel werd getrokken. Via de Verenigde Naties kon Nederland internationaal tenminste nog een vinger in de pap houden.¹⁹⁷ Minister Stikker noemde de VN *'onvolmaakt en gebrekkig'*, maar stelde tegelijkertijd dat het onmisbaar was als discussieforum: *'het is meermalen voorgekomen dat spanningen worden verminderd [...] doordat een door de Verenigde Naties bijeengeroepen bijeenkomst aan tegenover elkaar staande partijen gelegenheid bood haar grieven te uitten en in het openbaar haar standpunt in het geschil uiteen te zetten'*. Het belang hiervan mocht duidelijk zijn. Daarover waren ook de verschillende fracties het eens. Ondanks felle kritiek steunde men dus de Verenigde Naties.¹⁹⁸ Toch hielden een aantal Kamerleden hun gereserveerdheid ten aanzien van de Verenigde Naties. Charles Welter van de KNP, Pieter Zandt van de SGP en enkele andere Kamerleden van de ARP en de CHU toonden zo openlijk hun aarzelingen als het op de VN aan kwam. Was de VN niet verworden tot een organisatie waar de macht van de grote mogendheden de maatstaf was?¹⁹⁹ Op deze wijze bleef de Verenigde Naties een twistpunt in de Nederlandse partijpolitiek.

Met betrekking tot het debat van 15 september viel allereerst nogmaals op te merken dat er veel tijd was verstreken tussen het moment dat de regering het besluit nam troepen te sturen en het moment dat er in de Kamer voor het eerst op in werd gegaan. De Kamer was ondertussen immers al op de hoogte gebracht van de zending van het NDVN. Ten tweede werd als men over Korea sprak maar weinig gezegd over het besluit dat ten grondslag lag aan de troepen zending. Opvallend was dat het grootste deel van de aandacht die werd besteed aan het besluit voor rekening kwam van twee regeringsvertegenwoordigers, namelijk de staatssecretaris van Oorlog Fockema Andreae en de minister van Oorlog en van Marine Schokking. Zij vertegenwoordigden vanzelfsprekend het standpunt van de regering en verdedigden dan ook het besluit van troepen zending naar Korea. De enige opponent in de Kamer die hier een reactie op gaf bleek de heer Gortzak van de CPN te zijn. De rest van de Kamer achtte het dan waarschijnlijk toch niet noodzakelijk hier iets over te zeggen. Dit kan mogelijk mede verklaard worden door het feit dat er slechts vrijwilligers naar Korea werden gezonden en geen Nederlandse beroepsmilitairen, waar de Kamer zich al eerder tegen had uitgesproken. In het debat over de *Hr. Ms. Evertsen* was al duidelijk gebleken dat een overgrote meerderheid van de Kamer voorstander van ingrijpen in Korea was. De enige kritiek die werd geuit kwam bijna vanzelfsprekend van de

---

¹⁹⁷ Klep, C. & R. van Gils, *Van Korea tot Kabul*, pp. 32.

¹⁹⁸ Maas, P.F., J.M.M.J. Clerx ea., *Parlementaire geschiedenis. Het kabinet-Drees-Van Schaik deel III*, pp. 62.

¹⁹⁹ Maas, P.F., J.M.M.J. Clerx ea., *Parlementaire geschiedenis. Het kabinet-Drees-Van Schaik deel III*, pp. 63.

Communistische Partij Nederland. De kritiek van de CPN op de zending van het NDVN werd wederom *geframed* door gebruik van de Tweede Wereldoorlog in de argumentatie, ditmaal door Gortzak. De Amerikanen in Korea werden door Gortzak vergeleken met de nazi's in Nederland, wat nog vers in het geheugen lag. De acties van de nazi's konden vanzelfsprekend rekenen op de grootst mogelijke afkeuring en Gortzak probeerde hierop in te spelen door dit beeld – met de bijbehorende gevoelens – te koppelen aan de Amerikaanse acties in Korea. Door de gevoelens van afkeer van de nazi's te koppelen aan de Amerikanen trachtte hij een verdere Nederlandse inmenging in het Koreaanse conflict tegen te werken. Tervergeefs.

Ministeriële besluitvorming: de ministerraad vergadert

*'Men praat over whiskey en films en over de kansen op aflossing terwijl de aalmoezenier een paar meter verderop de laatste sacramenten aan dode kameraden toedient. Een andere soldaat zit fluitend zijn geweer schoon te maken. De radio produceert nog steeds populaire klanken.'*²⁰⁰

Hieronder zullen de vergaderingen van de ministerraad waarin over Korea werd gesproken in chronologische volgorde de revue passeren. Daarbij zal worden opgemerkt in welke periode ze plaatsvonden en hoe dit zich verhiel tot de eerder besproken debatten in de Tweede Kamer waar Korea onderwerp van gesprek was. Dit geeft inzicht in de hoeveelheid kennis die de regering bezat ten tijde van de Kamerdebatten en welke informatie men geheim hield voor het parlement. Opgemerkt dient te worden dat de notulen van de ministerraad erg algemeen van aard zijn en dat een gedetailleerde weergave van de gesprekken zoals die in de Handelingen der Tweede Kamer staan hier niet aan de orde is. Dit maakt het moeilijk en soms zelfs onmogelijk om de exacte argumentatie van de sprekers te reconstrueren, maar geeft wel een mooi beeld van de verhoudingen binnen de regering inzake Korea. Ook hier zal onderscheid worden gemaakt tussen de periode waarin de zending van de *Hr. Ms. Evertsen* aan de orde was en de periode waarin de zending van het NDVN ter sprake kwam.

De zending van de *Hr. Ms. Evertsen* naar Korea

De Verenigde Naties reageerden op de Noord-Koreaanse aanval door het aannemen van de resolutie van 25 juni, waarin men opriep tot een wapenstilstand en het terugtrekken van de troepen in Korea naar de 38^e breedtegraad. Toen dit echter niet gebeurde verzocht de Veiligheidsraad alle VN-lidstaten om de Verenigde Naties de benodigde assistentie te verlenen om de resolutie alsnog ten uitvoer te brengen. Concreet hield dit in dat de Verenigde Naties haar lidstaten opriep te assisteren in de strijd tegen de Noord-Koreanen. Dit gold ook voor de Nederlandse regering, die dan ook het verzoek kreeg een bijdrage te leveren aan de strijd. Het kabinet-Drees-Van Schaik reageerde snel na de inval in Zuid-Korea door een officieus commentaar naar de pers te sturen, waarin men stelde dat de strijd gezien kon worden als een krachtproef tussen de Sovjet Unie en de Verenigde Staten. Op 29 juni volgde een officiële verklaring van de regering, waarin men de inval veroordeelde en te kennen gaf gehoor te zullen geven aan de VN-resoluties om Korea bijstand te verlenen, mogelijk met zeestrijdkrachten. Dit werd realiteit toen op 4 juli de *Hr. Ms. Evertsen* opdracht kreeg zich bij de VN-marine-strijdkrachten in de wateren van Korea te voegen. Hier bleef het echter niet bij. Al snel volgden verzoeken via de Verenigde Naties en de Amerikaanse ambassade in Den Haag om ook grondtroepen te sturen. Het kabinet reageerde eerst afhoudend en premier Drees stelde vast dat het niet om normale soldaten kon gaan, maar om vrijwilligers. Het besluit om grondtroepen te sturen nam in tegenstelling tot de zending van de *Hr. Ms. Evertsen* veel tijd in beslag wat veroorzaakt werd door de botsing van het Nederlandse en Amerikaanse buitenlandse beleid ten aanzien van de erkenning van de Volksrepubliek China. Nederland had begin 1950

---

²⁰⁰ Van Sprang, A., *Hevve no*, pp. 44.

China al erkend, waar de Amerikanen pas decennia later over gingen tot erkenning van Beijing. Nederland was bang dat een al te openlijke steun aan de VS de Europese (lees: Nederlandse) relaties met Azië zou schaden. Een escalatie van het conflict na de Chinese interventie of mogelijk zelfs een Amerikaanse oorlog met China zou rampzalig zijn. Een Amerikaanse VN-resolutie die China als agressor brandmerkte werd dan ook aanvankelijk niet gesteund door de Nederlanders. Het werd echter steeds duidelijker dat Nederland de Amerikaanse beslissingen maar had te accepteren en dat het niets meer in te brengen had. Er zat niets anders op dan de Amerikaanse resolutie te steunen om zo de relatie met Washington niet te beschadigen. Dit was onaanvaardbaar op een moment waarop Nederland en Europa volledig afhankelijk waren van Amerikaanse hulp op het gebied van economie en defensie.²⁰¹

Het onderwerp Korea en het verzoek van de Verenigde Naties zijn uitgebreid aan bod gekomen in de ministerraadvergaderingen waar uiteindelijk de belangrijkste beslissingen rondom de deelname van Nederland aan de internationale missie in Korea zijn genomen. Dit in tegenstelling tot de manier waarop dit soort besluiten tegenwoordig worden genomen. Naar voren is gekomen dat de besluitvorming voor de grote uitbreiding van de Nederlandse deelname aan de strijd in Korea – met het zenden van het NDVN – in het geheel niet aan bod is gekomen in de Tweede Kamer. Het belang van de besluitvorming in de ministerraad is dan ook groot geweest en verdient een verdere ontrafeling.

Vergadering van 26 juni 1950

De oorlog in Korea kwam slechts kort aan bod. De regering had een persverklaring uitgegeven waarin men in de bewoordingen van minister van Buitenlandse Zaken Stikker stelde dat de strijd opgevat kon worden als *'krachtproef tussen Amerika en Rusland.'* Als laatste oordeelde minister-president Drees dat *'indien Amerika dit over zijn kant laat gaan, men zich weinig illusies behoeft te maken omtrent de militaire steun aan andere landen'*, waarbij hij refereerde aan de bescherming van Europa tegen een mogelijke inval van de Sovjets.²⁰² Met deze krachtproef tussen Oost en West was dus de geloofwaardigheid van de Verenigde Staten in het geding. De manier waarop deze zou antwoorden op de uitdaging zou laten zien waartoe de Verenigde Staten bereid waren.²⁰³

Vergadering van 3 juli 1950

Minister-president Drees deelde de ministerraad mee dat er was voorgesteld om de torpedobootjager *Hr. Ms. Evertsen* naar Korea te zenden.²⁰⁴ Opvallend was dat Drees daarbij vermeldde dat dit Nederlandse besluit het akkoord had van Mohamad Roem, de Minister van Buitenlandse Zaken van Indonesië, en premier Mohammed Hatta. Dit terwijl de Nederlandse vertegenwoordiger in Indonesië eerder had gesproken over mogelijke schade aan de Nederlands-Indonesische betrekkingen door het zenden van de *Hr. Ms. Evertsen*. De ministerraad schaarde zich zonder verdere discussie achter dit voorstel en daarmee was de zending van de *Hr. Ms. Evertsen* een feit. Drees merkte op dat de torpedobootjager *'alleen voor Korea, dus niet voor de Philippijnen of Formosa*

---

²⁰¹ Maas, P.F., J.M.M.J. Clerx ea., *Parlementaire geschiedenis. Het kabinet-Drees-Van Schaik deel III*, pp. 85.

²⁰² Notulen van de Ministerraad, 26 juni 1950, pp. 9.

²⁰³ Westers, M.F., *Mr. D.U. Stikker*, pp. 172.

²⁰⁴ Notulen van de Ministerraad, 3 juli 1950, pp. 1-2.

mogen worden gebruikt.' In de Kamer had Drees gemeld dat de *Hr. Ms. Evertsen* onder commando van de Nederlanders zou blijven, maar wel zou samenwerken met andere mogendheden en in het bijzonder Amerika. De ministers Götzen (zonder portefeuille) en Van den Brink (Economische Zaken) brachten daar tegenin dat dit een voor de Amerikanen onwerkbaar situatie zou opleveren. Drees was het daar echter niet mee eens. Hij vond dat de Amerikanen in de praktijk de leiding konden nemen, maar dat het nooit in strijd mocht zijn met het standpunt dat hij in de Kamer had ingenomen. Minister Schokking van Oorlog en van Marine stelde voor een concept-instructie voor de marine op te stellen. Deze concept-instructie werd echter door Drees van de hand gedaan. Op het voorblad van deze instructie heeft Drees met potlood het volgende toegevoegd; *'De ontwerpinstructie wordt in overleg tusschen Marine en BuZa gewijzigd. Zoals het er nu staat is het onzin en onuitvoerbaar.'* Wat Drees onder *'onzin en onuitvoerbaar'* verstond was het volgende; *'De uitvoering van Uw instructie, als vervat in bijgaand communiqué, kan door U aldus worden opgevat dat U in de wateren van Korea de aanwijzingen van Generaal MacArthur opvolgt. Het optreden van de Hr. Ms. Evertsen dient zich evenwel te beperken tot de omgeving van Korea en U hebt geen vrijheid in andere wateren b.v. van Formosa of Indo-China te opereren.'*²⁰⁵ Drees meende waarschijnlijk dat de opgelegde beperkingen zouden conflicteren met de orders van MacArthur, die zich weinig liet vertellen door politici, zoals ook de Amerikaanse president Truman al had ondervonden.

De zending van het NDVN naar Korea

Vergadering van 17 juli 1950

De oorlog in Korea kwam op de vergadering van 17 juli slechts kort aan bod. De *Hr. Ms. Evertsen* was al twee weken onderweg naar Korea en enkele dagen eerder had de regering het verzoek ontvangen een bataljon soldaten naar Korea te zenden. Dit werd in de ministerraad bekendgemaakt door de Minister van Buitenlandse Zaken, Dirk Stikker. In tegenstelling tot de gewoonlijke juristen en theologen was Stikker een man uit het

zakenleven, iemand met oog voor vernieuwing. Hij was dan ook de man die de Nederlandse buitenlandse politiek opnieuw vorm gaf in de jaren na de oorlog.²⁰⁶ Drees oordeelde over het verzoek dat Nederland de manschappen niet kon missen *'aangezien met het oog op de eigen defensie geen mensen kunnen worden gemist, terwijl ons land de kosten evenmin zal kunnen dragen.'*²⁰⁷ Het zou echter een ander verhaal worden als men zou vragen om vrijwilligers te sturen. Stikker dacht daarbij aan KNIL-militairen, maar minister Van Maarseveen (Justitie) dacht daar anders over. Volgens hem zou Nederland meer eer inleggen met militairen van de Koninklijke Landmacht. Deze zouden dan echter wel onder Amerikaans commando komen te staan. Stikker voelde daar weinig voor en deelde de mening van Drees dat de eigen defensie daarvoor nog te gebrekkig was. Minister van Oorlog en van Marine Schokking was echter in het geheel tegen zending van troepen, maar als het dan toch moest, dan wilde hij het liefste mariniers sturen. Wat betreft vrijwilligers was hij

²⁰⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken, directie Internationale Organisaties, Nationaal Archief 2.03.01 / 3406.

²⁰⁶ Hellema, D., *Nederland in de wereld*, pp. 148-149.

²⁰⁷ Notulen van de Ministerraad, 17 juli 1950, pp. 10.

van mening dat daar weinig van verwacht kon worden. De Minister van Financiën Lief tinck informeerde nog of de regering het zou weigeren als een Nederlander in Amerikaanse dienst zou willen treden voor de strijd in Korea. Minister-president Drees antwoordde daarop dat dit niet het geval was. Hiermee bleef er effectief een opening voor vrijwilligers, maar was ook duidelijk dat er geen reguliere troepen uitgezonden zouden worden. Daarvoor was onvoldoende draagvlak voorhanden.²⁰⁸

Op 24 juli zou Drees echter een verontrustende brief ontvangen van de inlichtingendienst van Buitenlandse Zaken met een schets van de militaire situatie in Korea zoals die tot 11 juli bestond. Uit een *'Amerikaans milieu'* werd vernomen dat er weinig hoop op was binnen afzienbare tijd de terugtocht in Zuid-Korea te eindigen. *'Men meent dat de militaire toestand zich eerst tegen half Augustus zal consolideren.'*²⁰⁹ Plannen voor een amfibische aanval ten noorden van de 38^e breedtegraad werden hier al reeds besproken, zijnde een verwachte manoeuvre om uit de verdrukking te komen. Dit zal voor Drees extra gewicht hebben meegebracht in het besluit tot troepen zending. Een voordelige militaire situatie had het besluit lichter kunnen maken, maar nu was het tegenovergestelde het geval.

Opvallender nog is het rapport wat Drees op 26 juli ontving van Buitenlandse Zaken. Het betrof hier een rapport dat al op 10 juli door het ministerie was ontvangen, maar niet urgent genoeg werd geacht om door te sturen naar de minister-president. Hier was verandering in gekomen door de onrust in Parijs over het gewicht van de Amerikaanse militaire bijdrage aan de verdediging van West-Europa. Het rapport betrof een Amerikaanse stem over de verhouding tussen de Sovjet Unie en het Westen ten gevolge de oorlog in Korea. Het bezat een aantal stevige conclusies die Drees mee diende te nemen in zijn besluit wel of niet met Nederlandse troepen deel te nemen in de strijd tegen de Noord-Koreanen. Het rapport stelde dat de strijd in Korea geen politionele actie betrof, maar oorlog. Het stelde tevens dat de Amerikanen zich bewust waren van het feit dat het een bloedige, kostbare en langdurige oorlog zou kunnen worden. Daarnaast zou het onwaarschijnlijk zijn dat het conflict zich tot Oost-Azië zou beperken. Vooral die laatste conclusie is een opzienbarende. Men nam aan dat binnen afzienbare tijd de Amerikaanse en Zuid-Koreaanse legers gereduceerd zouden worden tot louter overgebleven bruggenhoofden. Een tegenaanval werd noodzakelijk geacht, maar was niet mogelijk voor het begin van de winter, *'daar de winter in Korea tamelijk streng is.'*²¹⁰ Het rapport schetste de gevolgen van deze conclusies voor Europa. *'Het lijdt geen twijfel dat de Sovjet Unie de hand heeft gehad in de Noordkoreaanse agressie.'* Wel wees men erop dat men verwachtte dat de Sovjets zich op de achtergrond zouden houden en zouden proberen Mao te laten ingrijpen in Korea, mits noodzakelijk. Wegens het feit dat noch China noch de VS zich een terugtrekking uit Korea konden laten welgevallen, zou de geweldsuitbraak slechts groter worden. Gewaarschuwd werd voor een al te grote binding van Westerse troepen in Oost-Azië, waardoor West-Europa slechter beveiligd zou zijn tegen Sovjet-agressie. De Sovjetlegers in Oost-Europa zouden in staat zijn zonder al te veel moeite West-Europa te bezetten. De vraag was niet of West-Europa herbewapend moest worden, maar *hoe* en *wanneer*. De situatie in Korea bepaalde echter in

---

²⁰⁸ Notulen van de Ministerraad, 17 juli 1950, pp. 10.

²⁰⁹ Situatieschets van de militaire situatie in Korea tot 11 juli, 24 juli 1950, Nationaal Archief 2.03.01 / 2358.

²¹⁰ Een Amerikaanse stem over de verhouding tussen de SU en het Westen ten gevolge van de oorlog in Korea, Inlichtingendienst aan minister-president Drees, 26 juli 1950, Nationaal Archief 2.03.01 / 2358 pp. 1-2.

sterke mate of hier iets van terecht zou komen. Dit zou voor Drees een belangrijke afweging worden in de discussie over de zending van Nederlandse troepen.²¹¹

Vergadering van 2 augustus 1950

Minister-president Drees deelde de ministerraad mede dat hij bezoek had gekregen van de Amerikaanse ambassadeur. Hij was *'verzocht na te gaan of Nederland niet een symbolische legermacht naar Korea kan zenden, aangezien het zowel voor Amerika als in internationaal opzicht van betekenis is, dat ook de Nederlandse vlag in Korea aanwezig is.'*²¹² Drees stelde voor dit op basis van vrijwilligheid te doen, zoals besproken was in de ministerraadsvergadering van 17 juli. Hij dacht daarbij allereerst aan de parachutisten en mariniers die ondertussen gerepatriëerd waren uit Indonesië. Op deze manier zouden er toch oud-KNIL-soldaten ingezet kunnen worden, terwijl er daarnaast voldaan zou worden aan de repatriëringseis van de Tweede Kamer. Minister Schokking dacht hier hetzelfde over, maar waarschuwde wel dat hier mogelijk ook Indonesische burgers tussen konden zitten.²¹³ Minister van den Brink (Economische Zaken) merkte daarover op dat dit inderdaad aandacht vereiste, daar de Indonesische regering had besloten geen toestemming te verlenen aan Indonesiërs om in Amerikaanse dienst te treden. Als ze dit toch zouden doen, dan zouden zij hun nationaliteit verliezen. Drees herhaalde daarop de eerder genomen beslissing van de regering dat dit voor Nederlanders niet zou gelden.

Minister Schokking deelde de ministerraad nogmaals mede dat er gevraagd was om een symbolische bijdrage aan de landstrijdkrachten. Hij vroeg zich echter wel af of *'het beginsel van vrijwilligheid ook tot het beroepspersoneel moet worden uitgebreid.'*²¹⁴ Drees was van mening dat er geen verplichting kon worden opgelegd, dus ook beroepspersoneel zou zich vrijwillig kunnen aanmelden. Wat de Nederlandse vrijwilligers voor het Amerikaanse leger betrof, deze zouden opgevangen dienen te worden, zodat ze in Nederlandse dienst mee zouden kunnen doen in Korea, zo stelde Van den Brink voor. De staatssecretaris van Oorlog Fockema Andreae wilde daarop weten of eventueel benodigde aanvullingen op de inschrijffijsten gemaakt konden worden met beroepspersoneel. Drees wilde hier echter nog niet op ingaan. Allereerst zou onder parachutisten en mariniers gezocht gaan worden naar vrijwilligers, alvorens men een publieke oproep voor aanmelding zou doen. Stikker reageerde en sloot zich aan bij Schokking door er wederom voor te waarschuwen dat er geen Aziaten mochten worden opgenomen in de groep Nederlandse vrijwilligers. Alleen Nederlanders mochten deelnemen. Mocht er een compagnie vrijwilligers gevormd kunnen worden, dan zou Schokking akkoord gaan met uitzending. De rest van de ministerraad sloot zich hierbij aan en men ging akkoord met het voorstel. Wel zou er pas bericht uit mogen gaan naar de Amerikanen als duidelijk was of er voldoende vrijwilligers zouden zijn.²¹⁵ Hiermee was het besluit tot verdere deelname in Korea officieel genomen. Het enige waar verdere deelname nog vanaf hing was een voldoende hoeveelheid geschikte vrijwilligers.

---

²¹¹ Een Amerikaanse stem over de verhouding tussen de SU en het Westen ten gevolge van de oorlog in Korea, Inlichtingendienst aan minister-president Drees, 26 juli 1950, Nationaal Archief 2.03.01 / 2358 pp. 3.

²¹² Notulen van de Ministerraad, 2 augustus 1950, pp. 12.

²¹³ Ibidem, pp. 13.

²¹⁴ Ibidem, pp. 13.

²¹⁵ Ibidem, pp. 13.

Vergadering van 7 augustus 1950

Minister Schokking deelde de vergadering mede dat er gebleken was dat de mogelijkheid bestond een compagnie beroepsmariniers te zenden. Ook vanuit het leger zou een compagnie gezonden kunnen worden. Drees merkte echter op dat besloten was slechts vrijwilligers te sturen en dat vrijwilligheid bij mariniers bezwaarlijk zou zijn, met het oog op de discipline. De *Hr. Ms. Evertsen* had inderdaad beroepssoldaten en dienstplichtigen aan boord, maar de gevaren aan land voor de mariniers en de militairen van het leger zouden vele malen groter zijn dan die op zee. Minister van Maarseveen stelde *'dat de Nederlandse hulp symbolisch zal zijn; voor de publieke opinie in Amerika is dit wenselijk; anders zal men zich in Amerika kunnen afvragen waarom men West-Europa bij gevaar zal steunen, indien de landen van West-Europa niet tot wederzijdse steun bereid zijn'*.²¹⁶ Minister Götzen haakte daarop in door te stellen dat de zending van een symbolische strijdmacht niet afhankelijk mocht zijn van de vraag of zich voldoende vrijwilligers zouden aanmelden. In feite werd hiermee de grenzen van de overeenkomst om alleen vrijwilligers te sturen opgezocht. In eerste instantie was er afgesproken alleen mee te doen als er alleen vrijwilligers gezonden zouden worden. Dit zou dan meer gewicht hebben dan de deelname op zichzelf. Götzen draaide het zo, dat dit omgekeerd het geval was. De deelname aan de oorlog had in zijn woorden eerste prioriteit. Voor hem was het geen probleem als de groep niet geheel en al uit vrijwilligers bestond. Door hier de nadruk op te leggen raakte Götzen de essentie van de discussie. Minister In 't Veld en staatssecretaris Blom waren eveneens van oordeel dat men niet moest terugdeinzen van het sturen van beroepspersoneel, zeker aangezien de Nederlandse deelname gebaseerd was op een oproep van de Verenigde Naties.²¹⁷

Minister Joekes merkte op dat het voor de hand lag toch de mariniers te vragen voor deelname aangezien zij het meest mobiele onderdeel van defensie vormden. Onder jongeren zou een grote belangstelling bestaan om deel te nemen aan de strijd in Korea. De mariniers onder hen zouden voorrang moeten krijgen. Drees was het daar echter niet mee eens. Hij was niet bereid mariniers te verplichten deel te nemen in Korea. Opvallend was dat hij vond dat hij een machtiging van beide Kamers nodig achtte om beroepspersoneel te verplichten deel te nemen aan de strijd in Korea en dat hij het niet wenselijk achtte de Kamers in deze kwestie daarom te verzoeken.²¹⁸ Mochten er bij de mariniers geen vrijwilligers gevonden kunnen worden, dan diende men zich te beperken tot vrijwilligers van de landmacht. Hiermee beëindigde Drees effectief de discussie in de ministerraad over de interpretatie van de afspraak met betrekking tot vrijwilligers. De deelname aan de strijd in Korea was inderdaad symbolisch, maar zou alleen plaatsvinden als er voldoende vrijwilligers gevonden konden worden. Zending van beroepspersoneel was niet aan de orde.

Een reden temeer om te stellen dat zending van beroepspersoneel niet wenselijk was, was het bezoek dat generaal MacArthur bracht aan Formosa, wat zowel voor het Amerikaanse State Department als West-Europa een schokkende en onaangename verrassing was. Het State Department zou nadrukkelijk tegen dit bezoek hebben gewaarschuwd. Onder andere in Engeland leidde dit tot grote onrust en tot frictie met bondgenoot de Verenigde Staten. De Verenigde Staten steunden namelijk nog steeds openlijk de Chinese nationalistes op Formosa, waar Londen Volksrepubliek China en de regering in Peking erkende. MacArthur wilde Formosa

---

²¹⁶ Notulen van de Ministerraad, 7 augustus 1950, pp.2.

²¹⁷ Ibidem, pp. 2.

²¹⁸ Ibidem, pp. 3.

inspecteren om een invasie aldaar te voorkomen, maar hij had daarmee een Amerikaans-Chinese oorlog kunnen ontketenen. Als opperbevelhebber van het Unified Command werden de bondgenoten in de Koreaanse kwestie op onaangename wijze betrokken bij de kwestie Formosa. Amerika mocht niet in oorlog raken met China. *'Het is te voorzien, dat in zulk een oorlog Azië grotendeels aan de zijde van China zal gaan staan en dat Amerika's hulpbronnen daarin voor onbepaalde tijd zullen worden geabsorbeerd, terwijl Rusland in Europa en het Midden-Oosten vrijelijk zijn gang zal kunnen gaan. Het is een onzakelijke en gevaarlijke politiek China, dat oude, grote en trotse Rijk, welks belangen in vele opzichten met Rusland in conflict zijn, slechts als een satelliet van Sovjet-Rusland te beschouwen. Provocatie van China is stellig niet in Westers belang.'* Opvallend hieraan was dat er een duidelijke scheiding werd aangebracht tussen China en Rusland, daar waar de Amerikanen deze niet maakten. China werd duidelijk neergezet als autonome staat binnen het communistische blok, zeker niet een satelliet van Moskou. *'Het is zeer wel aannemelijk, dat het Koreaanse conflict in de eerste plaats werd ontketend om de breuk tussen het Westen en China definitief te maken en de positie van Amerika in Azië nog verder te ondermijnen.'* Hiermee werd een stevige waarschuwing gedaan aan het adres van de Westerse landen.²¹⁹

Vergadering van 14 augustus 1950

Op 12 augustus 1950 bereikte Drees een brief van de Amerikaanse ambassadeur waarin deze de minister-president mededeelde dat de Amerikaanse overheid een verzoek indiende voor een Nederlandse militaire bijdrage in Korea in de vorm van grondtroepen. De gebruikte argumentatie in de brief wees erop dat de vertegenwoordiger van de Sovjet Unie bij de Verenigde Naties het doel had het karakter van het VN-optreden in Korea te typeren als een eenzijdig Amerikaans optreden en daarmee het idee van een *joint effort* onderuit wilde halen. Ondersteuning van onder andere Nederland zou helpen *'to place the United Nations decision in its true light of a joint effort to meet aggression'*. De Nederlandse VN-afgevaardigde Von Balluseck had echter al op 15 juli 1950 het verzoek gekregen tot een grotere Nederlandse bijdrage in Korea. Dit verzoek kwam echter van de secretaris-generaal van de Verenigde Naties, Trygve Lie. *'I should be grateful therefore if your government would examine its capability to provide an increased volume of combat forces particularly ground forces.'*²²⁰ Drees meldde dat hij van mening was dat de regering niet zou moeten ingaan op de *'aandrang van het Amerikaanse departement van defensie om ten minste 1000 man van één soort militairen ter beschikking te stellen.'*²²¹ Minister Stikker haakte daarop in en illustreerde dit verzoek door te vertellen over het bezoek dat ook hij had gekregen van de Amerikaanse ambassadeur. Na eerst bij Drees te hebben aangedrongen op een Nederlandse militaire bijdrage in de vorm van grondtroepen had hij het dan nu ook bij Stikker geprobeerd. Om al zijn vragen van een antwoord te voorzien was er een stuk voorbereid waarin men nog slechts aan diende te geven wanneer de vrijwilligers konden vertrekken.²²² Hiermee waren de Amerikanen nog niet officieel ingelicht over de op handen zijnde Nederlandse deelname, maar wisten ze wel dat de kans daarop groot was. Eerst

---

²¹⁹ Directie Oosten van BuZa aan de ministerraad, 13 augustus 1950, Nationaal Archief 2.03.01 / 2358.

²²⁰ Nota Amerikaanse ambassade aan premier Drees, 12 augustus 1950, Nationaal Archief 2.03.01 / 3406.

²²¹ Notulen van de Ministerraad, 14 augustus 1950, pp. 2.

²²² Ibidem, pp. 2-3.

diende men aan voldoende vrijwilligers te komen, daarna zou het officiële aanbod van de Nederlandse regering volgen.

Vergadering van 21 augustus 1950

Minister Schokking deelde de vergadering mede dat er zich voor de strijd in Korea 250 mariniers hadden gemeld en 1800 man van de landmacht, waarvan 55 officieren. Vanwege dit hoge aantal vroeg Drees zich af of er geen twee compagnieën voor de landmacht gevormd konden worden. Schokking beantwoordde deze vraag door aan te bieden dit samen met de twee staatssecretarissen (voor Oorlog en voor Marine) nader te onderzoeken. Staatssecretaris Fockema Andreae vroeg zich daarop af of er niet besloten kon worden, daar er zoveel aanmeldingen waren, een compleet bataljon te zenden. Dit zou volgens Drees afhankelijk zijn van de benodigde uitrusting die mee moest worden gegeven aan elke vrijwilliger en hoe het vervoer van de hele groep plaats zou gaan vinden. Hij stelde voor de volgende vergadering tot een besluit hierover te komen, als ook minister Lieftinck aanwezig zou zijn.²²³

Vergadering van 28 augustus 1950

Er bleken ruim 1600 aanmeldingen binnen te zijn gekomen voor het te vormen NDVN voor Korea. Vele honderden kwamen later terug op hun aanmelding en honderden anderen werden afgekeurd. Dit leverde een probleem op daar er te weinig aanmeldingen overbleven die voldeden aan de gestelde eisen en er diende aanvullende werving bij de mariniers en het defensiepersoneel in Nieuw-Guinea aan te pas te komen om uiteindelijk voldoende vrijwilligers te hebben.²²⁴ De discussie over de voorwaarden waaraan de vrijwilligers moesten voldoen voor uitzending werden in de ministerraadsvergadering van 28 augustus besproken. Minister Schokking meldde de vergadering dat een aantal groepen binnen de zichzelf aangemelde vrijwilligers voor Korea af zouden vallen voor uitzending. Het betrof hier ex-politieke delinquenten en afgekeurden. Vooral de groep ex-politieke delinquenten lag hierin gevoelig. Met ex-politieke delinquenten werd verwezen naar mensen die tijdens de Tweede Wereldoorlog de zijde van de tegenstander hadden gekozen of anderzijds partij hadden gekozen tegen de Nederlandse regering in ballingschap. Deze mensen waren als 'fout' gelabeld en lagen zowel in de Nederlandse politiek als in de samenleving erg gevoelig in de jaren na de oorlog. Met betrekking tot de troepenverzending naar Korea lag het in de lijn der verwachting dat met enige moeite één bataljon landmacht gevormd zou kunnen worden. Het werd na nader overleg niet wenselijk geacht de mariniers uit te zenden aangezien er al besloten was de mariniers in Nieuw-Guinea in te zetten. Een dubbele taak voor het korps mariniers zou een al te zware belasting vormen. De raad ging ermee akkoord dat een bataljon landmacht uitgezonden zou worden voor de strijd in Korea.²²⁵ Wat waren het voor mensen die zich aanmeldde voor Korea? *'Lieden die uit onmacht of onkunde, dan wel om financiële redenen of uit loopbaanoverwegingen, anti-communistische overtuiging of avontuurzin voor Korea kozen.'*²²⁶ Deze beschrijving doet deze groep vrijwilligers echter tekort. Het waren vrijwilligers, onderdeel van de Nederlandse

---

²²³ Notulen van de ministerraad, 21 augustus 1955, pp. 10.

²²⁴ Elands, M., 'Meer dan een symbolische bijdrage?', pp. 16.

²²⁵ Notulen van de Ministerraad, 28 augustus 1950, pp. 6.

²²⁶ Elands, M., 'Meer dan een symbolische bijdrage?', pp. 16-17.

oorlogsgeneratie. Men was opgegroeid in een tijd van oorlog, had gevochten tijdens de Tweede Wereldoorlog of in Nederlands-Indië en men beheerste het vak van soldaat. Vele van hen werden aangesproken door de militaire sfeer, door het kameraadschap en het avontuur. Deze mannen toonden zich – vrijwillig – bereid de Nederlandse en internationale belangen te dienen.

De groep van ex-politieke delinquenten was echter een ander verhaal. Minister van Maarseveen was over deze groep van mening dat de regering de ex-politieke delinquenten *'thans, na 5 jaar, niet moet verhinderen, als zij met inzet van hun leven als vrijwilliger aan de strijd op Korea aan de zijde van de Verenigde Naties willen deelnemen.'*²²⁷ Minister Schokking kon zich hierin vinden, maar wel met de aanvulling dat deze ex-politieke delinquenten streng geselecteerd moesten worden. Hij besepte maar al te goed de morele verplichting deze mensen niet voor het leven te brandmerken, maar hij besepte tegelijkertijd ook dat het, zo vlak na de oorlog, een gevoelig en beladen onderwerp was. Uiteindelijk werd ervoor gekozen de ex-politieke delinquenten buiten de eerste zending van het NDVN te houden, maar werd het ze wel toegestaan na strenge selectie met latere versterkingen mee te gaan naar Korea.

Vergadering van 2 oktober 1950

Op de vergadering van 2 oktober kwamen Korea en de zending van het NDVN nogmaals kort aan bod. Premier Drees meldde de ministerraad dat er met de Amerikanen overleg plaatsvond over de zending van de Nederlandse vrijwilligers naar Korea. De vraag was namelijk of dit nog noodzakelijk was, gezien het gunstige verloop van de strijd in Korea. Mogelijk bestond er echter nog wel behoefte aan bezettingstroepen, waar Nederland een rol voor zichzelf in zou kunnen vinden. Minister Stikker verwachtte dat dit wel het geval zou zijn.²²⁸ Uiteindelijk konden de troepen gewoon naar Korea verscheept worden volgens het originele plan. Dat het gunstige verloop van de strijd niet geleid heeft tot een wijziging in de Nederlandse bijdrage aan de strijd kwam uiteindelijk goed uit voor de Amerikanen, want nadat de oorlog zich ten gunste van de Amerikanen had gekeerd wierpen de Chinezen zich in de strijd en was al snel duidelijk dat elke hulp meer dan welkom was. Dat dit zou gebeuren kwam voor Nederland misschien niet als een grote verrassing. De Nederlandse regering had zelfs toen de kansen zich ten gunste van het Unified Command hadden gekeerd aangedrongen op een matiging van de strijd in Korea en mogelijk zelfs een wapenstilstand. Dit bleek echter tevergeefs, president Truman gaf generaal MacArthur de toestemming om de 38^e breedtegraad te overschrijden en de strijd naar Noord-Korea te verplaatsen. Drees vond dit maar niks en was bang dat deze *roll-back* strategie zou leiden tot een Chinese inmenging. Dit conflicteerde onder andere met het Nederlandse idee om China de hoeksteen van haar Azië-beleid te maken. Een wapenstilstand en een buffer tussen Noord- en Zuid-Korea was hier binnen beter dan een provocatie aan het adres van China. De Nederlandse vlag wapperde immers al naast die van de Verenigde Naties en de Verenigde Staten, hoe klein onze bijdrage ook moge zijn geweest.²²⁹

---

²²⁷ Notulen van de Ministerraad, 28 augustus 1950, pp. 6.

²²⁸ Notulen van de Ministerraad, 2 oktober 1950, pp. 14.

²²⁹ Klep, C. & R. van Gils, *Van Korea tot Kabul*, pp. 38.

De Amerikanen reageerden geagiteerd op de Nederlandse kritiek, maar de vrees van premier Drees bleek weldegelijk gegrond. Al vrij snel verschenen de gigantische Chinese legers ten tonele, hoewel het officieel slechts vrijwilligers betrof. Desalniettemin bracht het Nederland in een internationale houdgreep. De Amerikanen wisten na de terugkeer van de Sovjet Unie in de Veiligheidsraad niets meer klaar te spelen via dit orgaan. Elk Amerikaans voorstel kon rekenen op een Russisch veto. Men koos daarom voor een alternatieve route, via de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, om China als agressor te bestempelen in het

Koreaanse conflict. Ook Nederland steunde deze resolutie, hoewel tegen haar zin. De regering kon zich niet onthouden van stemming bij de anti-Chinese resolutie aangezien de Amerikanen dit niet zouden accepteren. Men was bang gediskwalificeerd te worden als geallieerde partner binnen het bondgenootschap van Westerse landen. Wie wist immers hoe het conflict in Korea en de beginnende wapenwedloop tussen de Verenigde Staten en de Sovjet Unie zich zou ontploegen en welke gevolgen dit zou hebben voor de internationale veiligheid, niet in de laatste plaats de Nederlandse veiligheid. Na de stemming over de anti-Chinese resolutie trok Nederland echter haar handen bijna geheel af van de Koreaanse kwestie. Dat deed de Amerikanen toen echter al niet meer, aangezien er onderhandelingen waren gestart met Noord-Korea en China. Dit was het werk voor de grote jongens.

Resumerend & concluderend

Het probleem met de notulen van de ministerraad was al snel duidelijk. Deze waren zo algemeen van aard dat het vaak gissen was naar argumentatie of beweegredenen. Gelukkig bood het archiefmateriaal uitkomst. Brieven en rapporten van het ministerie van Buitenlandse Zaken of van de inlichtingendiensten aan premier Drees konden helpen een achtergrond of een context rondom de ministerraadsvergaderingen te vormen. Opvallend daarin was dat Korea geen hoofdonderwerp was tijdens deze vergaderingen, waarin het meestal over andere regeringszaken ging. Daarnaast sprong in het oog hoe weinig de regering los liet over wat er met betrekking tot Korea rondom Nederland speelde in de internationale politiek. De regering hield zich in de Kamer zeer op de vlakte of ontkende botweg te weten van bepaalde zaken, waar even daarvoor nog uitgebreid over was gesproken in de ministerraad.

Met betrekking tot de zending van het Nederlandse fregat de *Hr. Ms. Evertsen* was er in de ministerraad totaal geen sprake van de vraag òf Nederland überhaupt mee ging doen in Korea en daarmee gehoor zou geven aan de VN-resoluties die hiertoe opriepen. Zonder dat de ministerraad hierover gesproken had deed de regering al een verklaring met betrekking tot Korea de deur uit, waarin gewag werd gemaakt van de noodzaak tot een duidelijk signaal van de Westerse wereld aan het communistische blok. De zending van de *Hr. Ms. Evertsen* lag hiermee in lijn, hoewel men zich mag afvragen of dit van Nederlandse zijde wel een duidelijk signaal was richting de communisten. Men geloofde vooral dat het signaal door Amerika gegeven

moest worden en dat het voornamelijk ook hun zaak was, hoewel dit signaal ook van groot belang was voor West-Europa.

Men werd het erover eens dat de besluiten van de ministerraad nooit in strijd mochten zijn met de standpunten van de Kamer, maar dat was geen groot probleem daar deze amper iets heeft mogen zeggen over de Nederlandse deelname in Korea en al helemaal niet over de troepenlanding. Het was voor de regering met name van belang de toch enigszins wankelende Nederlandse positie in de internationale politiek te behouden en te versterken. Na de politieke acties van Nederland in Indonesië stond Nederland internationaal lang niet meer zo goed te boek, zoals eens het geval was geweest. De Tweede Wereldoorlog had aangetoond dat Nederland haar buitenlandpolitiek diende aan te passen en dat neutraliteit geen optie meer was. Dit betekende dat Nederland internationale verbanden aan moest gaan, maar dit bracht ook verplichtingen met zich mee en een daarmee gepaard gaande verkleining van de eigen speelruimte op gebied van met name de buitenlandse politiek. Dit zorgde ervoor dat er keuzes gemaakt moesten worden, ook op momenten dat Nederland dit liever niet had gedaan. Soms gingen deze keuzes zelfs rechtstreeks in tegen de wens van Nederland, maar kon het niet anders. Een goed voorbeeld daarvan is de stemming over de VN-resolutie die China als agressor in het Koreaanse conflict brandmerkte.

Nederland probeerde in de marge wel de eigen speelruimte te behouden, zoals bleek uit de instructie die de bevelhebber van de *Hr. Ms. Evertsen* meekreeg vanuit Den Haag. Het fregat zou ter beschikking staan van de Verenigde Naties en het Unified Command, maar slechts als dit Korea betrof en niet voor bv. Formosa. Dit zou anders mogelijk kunnen botsen met Nederlandse belangen ten aanzien van Azië en met name China, dus een compromis was noodzakelijk. Deze eigen speelruimte kwam de regering goed uit, zo ook met het sturen van vrijwilligers. De Verenigde Naties en de Verenigde Staten voerden de druk op Nederland steeds verder op om ook grondtroepen naar Korea te sturen. De Kamer was er echter op tegen dat er beroepspersoneel werd gezonden, vooral als het oud-KNIL-soldaten betrof. Daarnaast zou beroepspersoneel in dienst van generaal MacArthur wel eens ingezet kunnen worden voor doeleinden die niet strookten met de Nederlandse politiek. Een gemakkelijke oplossing werd dan ook gevonden in het mobiliseren van de toch al beschikbare groep die zich vrijwillig wilde inzetten in Korea. Deze groep moest her en der nog wel wat aangevuld worden, maar zo kon Nederland tenminste troepen inzetten terwijl was voldaan aan de eisen van alle partijen in zowel binnen- als buitenland. De regering had er op deze manier weinig omkijken naar, wat niet slecht uitkwam in verband met de andere prangende politieke vraagstukken in deze tijd van wederopbouw en reorganisatie van het land en haar politiek. De aanwezigheid van Nederlanders in Korea raakte zo al snel op de achtergrond, terwijl de Amerikanen blij waren met de extra vlag op het slagveld en zonder dat de relaties met Azië al te veel zouden worden aangetast. Een prachtig compromis naar oer-Hollands recept.

Deze houding van de regering ten overstaan van de Nederlanders in Korea bracht echter ook misstanden met zich mee en doet af aan de prestaties van hen die hun leven daar op het spel hebben gezet. De slechte zorg die het NDVN kreeg, de ondermaatse training, uitrusting en de slechte informatievoorziening behoorden tot de uitwassen van dit beleid. De regering toonde weinig interesse in de Nederlandse mannen die daar in Korea, met de Nederlandse vlag in de hand, 's lands eer verdedigden en er eigenhandig voor zorgden dat Nederland internationaal nog een beetje mee mocht praten met de grote mogendheden. Het NDVN viel

met de neus in de boter toen het in Korea aankwam, precies op het moment dat de Chinese massa's zich in de strijd wierpen. Een gemakkelijk gemaakte beslissing met bloedige gevolgen.

Conclusies

[Historical activity] is governed in its entirety by the basic conditions, the structures of materiality, the initial situation, the continuous action of external and internal factors, and the balance of the forces involved.

Jean-Paul Sartre

Nederland bleek een zeer pragmatische, maar ook kritische en soms zelfs onwillige bondgenoot te zijn van de Verenigde Staten. Ook aan het Nederlandse lidmaatschap van de Verenigde Naties werd niet zonder slag of stoot vorm gegeven, zoals onder andere bleek tijdens de debatten over de Koreaanse Oorlog. Na de Tweede Wereldoorlog had Nederland te maken met een heroriëntering op het gebied van buitenlandse politiek. De oude neutraliteitspolitiek had afgedaan en Nederland koos ervoor de buitenlandse politieke vorm te geven aan de hand van internationale bondgenootschappen en verdragen. Dit bracht verplichtingen mee, daar waar Nederland eerst nog redelijk autonoom kon beslissen over stellingname in internationale aangelegenheden. Dit kon na de oorlog echter niet meer en de Nederlandse politici hadden moeite om zich in deze nieuwe situatie te schikken. Nederland voelde zich boven alles miskend door de rest van de wereld. Dit gevoel kwam mogelijk voort uit het verlies van internationaal statuut na de soevereiniteitsoverdracht aan Indonesië en de opkomst van andere landen in de internationale pikorde. Nederland was geen grote mogendheid meer, als dit het ooit al geweest was. Dit kwam sterk naar voren in de debatten over de Koreaanse Oorlog. Het parlement toonde zich in grote meerderheid een warm voorstander van ingrijpen in Korea, maar kende toch zeker ook enige mate van terughoudendheid. In de argumentatie werd dit het sterkst duidelijk binnen het onderwerp van de Verenigde Naties. De Nederlandse actie in Korea zou plaatshebben onder de vlag van de Verenigde Naties. Dat was voor een deel van de parlementariërs voldoende grond om in te stemmen met een Nederlandse bijdrage, maar voor een ander deel was dit juist een argument om Nederlandse deelname in twijfel te trekken. De missie naar Korea stond officieel onder controle van de Verenigde Naties (als speelbal van de Verenigde Staten, bij afwezigheid van de Sovjetdelegatie in de Veiligheidsraad), maar dat betekende niet direct Nederlandse goedkeuring. De Verenigde Naties konden niet rekenen op een onverdeeld positieve Nederlandse houding tegenover dit instituut. Los van de kwestie Korea bestond er in de Tweede Kamer een tweedeling ten aanzien van de Verenigde Naties. De juridische fundamenten van VN-resoluties waren voor de voorstanders van de Verenigde Naties een belangrijke onderbouwing van het gezag van dit instituut, maar daar tegenover stonden de tegenstanders die met name wezen op de eerdere aanvaringen van Nederland met de Verenigde Naties en de te grote sturende rol van de Verenigde Staten. Uitzonderlijk was de afwijzing van de Verenigde Naties door de SGP, gebaseerd op religieuze argumentatie. Het was opmerkelijk genoeg de enige keer dat er gebruik werd gemaakt van op religie gebaseerde argumenten. Met betrekking tot de Verenigde Naties valt op te merken dat hetzelfde argument vanuit verschillende perspectieven ingezet kon worden. Dit zagen we ook terug in de argumentatie waarbij voormalig Nederlands-Indië ter sprake kwam. Ook dit zat de Nederlanders nog vers in het geheugen en was het belangrijkste twistpunt met betrekking tot de Verenigde Naties. Deze hadden een cruciale rol vervuld in het verlies van de oude kolonie en daarmee het verdwijnen van Nederland als koloniale grootmacht. De pijn van het verlies van Indië lag nog al te vers in het geheugen en leidde tot gevoelens van

wrok tegenover de Verenigde Naties. Dit leidde tot debat over de vraag of Nederland dan nu wel de helpende hand zou moeten uitsteken. Sentimenten speelden daarin een bepalende rol, maar voorkwamen niet dat Nederland zich toch achter de Verenigde Naties zou scharen.

Het belangrijkste terugkerende argument in het debat over Korea was het argument gebaseerd op het Verdrag van München van 1938. Hoewel 'München' niet altijd expliciet genoemd werd, keerde dit argument toch bij vrijwel elke spreker terug. Toch was dit geen reden om per definitie voorstander te zijn van een Nederlandse deelname aan de Korea Oorlog. Het argument werd met even groot gemak ingezet om tegen deelname te pleitten. Hoe dan ook, het Verdrag van München mocht geen herhaling krijgen. Het was een afschrikwekkend voorbeeld van hoe gefaalde internationale politiek mis kon lopen en met de Tweede Wereldoorlog vers in het geheugen was het geen wonder dat het een steeds terugkerend element was in het debat. Bezien in het bredere perspectief van de internationale strijd tussen communistische wereldsysteem en het kapitalistische wereldsysteem was Korea wellicht het laatste moment voor het Westen om een breuk in de dam tegen het communisme te voorkomen. Deze gedachte vertoonde sterke gelijkenis met München. Men zou er alles aan willen doen om een gelijke situatie te voorkomen. Ook hier viel te zien dat een argument door zowel voor- als tegenstanders gebruikt kon worden. Er werd door de parlementariërs flink gebruik gemaakt van de gevoelens van angst jegens een mogelijke herhaling van de Tweede Wereldoorlog. Angst is een slechte raadgever, maar heeft bijzonder veel invloed op de menselijke besluitvorming mits goed ingezet. Ook in de debatten over Korea konden de gevoelens van angst voor een herhaling van München ingezet worden vanuit verschillende perspectieven. Ongeacht de methode waarop deze argumentatie ingezet werd bleef het in de kern gelijk. Zowel voorstanders als tegenstanders van een Nederlandse deelname aan de Korea Oorlog wilden een herhaling van München voorkomen, maar meenden daar elk hun eigen invulling aan te moeten geven.

Als men keek naar de parlementaire debatten over de Koreaanse Oorlog en de Nederlandse bijdrage daaraan springen een aantal zaken in het oog die een nadere verklaring vragen. Nederland heeft zijn steentje bijgedragen in Korea, maar waarom verliep de politieke besluitvorming hierover zo scheef? De Nederlandse bijdrage aan de oorlog in Korea bestond effectief uit twee stadia. Ten eerste was daar de betrekkelijk kleine bijdrage in de vorm van de torpedobootjager *Hr. Ms. Evertsen*. Over deze bijdrage is veruit het meeste gesproken in de Tweede Kamer. Ten tweede werd na enkele maanden oorlog in Korea het Nederlands Detachement Verenigde Naties naar Korea gezonden. Deze bijdrage – ditmaal van grondtroepen – was veel substantiëler dan de eerste, maar vreemd genoeg is hierover nooit een specifiek debat gevoerd in de Tweede Kamer. Op het eerste gezicht lijkt dit een vreemde situatie. Zwaardere besluiten zouden immers diepere discussies en debatten met zich mee moeten brengen. Toch hoeft dit niet zo vreemd te zijn als het op het eerste gezicht misschien lijkt. Voor de Nederlandse politici lag de Tweede Wereldoorlog nog vers in het geheugen. De inhoud van het tegenwoordig zo abstracte begrip oorlog was toen bittere realiteit gevat in herinneringen. De betekenis van het besluit om ten strijde te trekken was tot in detail duidelijk, evenals de verplichtingen die dit met zich mee zou brengen. Waar men tegenwoordig de garantie durft te vragen dat personeel dat ingezet zal gaan worden in een oorlogsgebied geen geweld zal gebruiken, daar besepte men een aantal jaar na de Tweede Wereldoorlog beter de gevolgen – en met name consequenties – van deelname. Er zou gevochten gaan worden, er zouden doden gaan vallen en er zou een bepaalde mate van toelegging

verwacht worden van de deelnemende landen. Het lijkt dan ook plausibel te stellen dat het besluit tot zending van de *Hr. Ms. Evertsen* het grootste deel van de aandacht verdiende. Hier werd immers niet alleen besloten over het zenden van een marineschip, maar in de eerste plaats over het wel of niet deelnemen aan een oorlog. Daarbij moet nogmaals benadrukt worden dat men te volle besepte wat een oorlog inhield. Men besepte waarschijnlijk terdege dat het niet alleen bij de *Hr. Ms. Evertsen* zou blijven, wat ondersteunt wordt door de geringe aandacht die uitging naar het NDVN op het moment dat zending van grondtroepen inderdaad ter sprake kwam. Men stelde dan ook geen eisen met betrekking tot de missie in Korea. De Nederlandse bijdrage moest natuurlijk wel beperkt blijven tot Korea en zou zich verre moeten houden van de conflicten rondom Formosa of Indo-China. De eisen die wel gesteld werden aan het sturen van troepen had meer met de organisatorische kant van het verhaal te maken. Zo zouden troepen die in Nieuw-Guinea wachtten op hun repatriëring niet ingezet mogen worden in Korea. Daarnaast mocht de opbouw van de defensie in West-Europa niets te lijden hebben onder de inzet van troepen op het Koreaanse schiereiland. Als oplossing voor deze kwestie werd gekozen voor het inzetten van vrijwilligers. Zo werd de zending van het meeste van zijn politieke lading ontdaan en kon het toch doorgang vinden.

De door de Amerikanen geïntroduceerde term 'symbolische bijdrage' behoeft in het geval van de Nederlandse bijdrage aan Korea enige nuance. De Nederlandse bijdrage viel aan te merken als symbolisch voor de nieuwe buitenlandpolitiek van Nederland en het besef van de Nederlandse afhankelijkheid van de Amerikanen. Op gebied van politiek belang was de Nederlandse bijdrage meer dan symbolisch, maar kijkend naar de inzet en de ervaringen van de militairen en de persoonlijke offers door hen gebracht, doet de term

'symbolisch' alles behalve rechtvaardig aan. Naar Nederlandse maatstaven was de bijdrage van bijna 5000 militairen en zes ingezette marineschepen heel behoorlijk, zoals Elands betoogde in zijn werk over de Nederlandse soldaten in Korea.²³⁰ Dit maakt het wellicht des te opvallender dat het besluit tot verdere uitbreiding van de missie door de ministerraad is genomen zonder enige inmenging van de Tweede Kamer. Het belangrijkste besluit voor wat betreft de Nederlandse bijdrage in Korea was wellicht al genomen, maar het blijft vreemd dat het democratisch gekozen orgaan van de Tweede Kamer daar geen invloed op

heeft kunnen uitoefenen. De ministerraad meende dat het mandaat dat de Kamer had gegeven voor deelname aan de oorlog voldoende was om in ieder geval vrijwilligers te zenden. Dit was wellicht ook een belangrijke reden voor het achterwege blijven van een specifiek Kamerdebat over de zending van grondtroepen. Het betrof immers geen beroepspersoneel. De Kamer had wel laten weten niet achter het zenden van beroepspersoneel te staan. Premier Drees wilde hier dan ook gehoor aan geven, zoals bleek uit de notulen van de ministerraad. Daarnaast hadden vrijwilligers nog een ander voordeel. Op deze manier kon Nederland

---

²³⁰ Elands, M., 'Meer dan een symbolische bijdrage?', pp. 24.

voldoen aan de internationale vraag naar Nederlandse grondtroepen in Korea, zonder daarmee de situatie politiek op de spits te drijven en zonder dat er een al te grote inspanning nodig was om de bijdrage te realiseren. Beroepspersoneel zou al te sterk een Nederlandse stempel op de oorlog drukken en zou een stuk duurder uitvallen voor de regering. Voornamelijk omdat er aan beroepspersoneel veel meer aandacht besteed zou moeten worden dan aan vrijwilligers. Het zou ook de belangen van Nederland in Azië wellicht minder schaden, aangezien het gewicht van een groep vrijwilligers een stuk kleiner was dan dat van beroepspersoneel. Al met al was het voor zowel de Tweede Kamer als met name voor de regering nog erg zoeken naar de nieuwe plaats voor Nederland in de wereld. De oude politiek had afgedaan, de oude wereldorde was niet meer. Nederland was niet meer de grote mogendheid die het lange tijd zelf dacht te zijn en van volledige autonomie op het gebied van de buitenlandse politiek was ook geen sprake meer. Al aftastend ging men op zoek naar de juiste houding en de juiste weg om te bewandelen in de internationale politiek. Ook vandaag de dag is men nog zoekende, met de missie in Uruzgan als goed voorbeeld. Het effect van deze missie lag wellicht meer in het politieke gewin dan in het daadwerkelijke militaire of civiele gewin. Wat dat betreft niets nieuws onder de zon.

Dankwoord

Het schrijven van een masterscriptie gaat met pieken en dalen. Zonder ondersteuning van derden had er waarschijnlijk veel meer tijd in dit werk gaan zitten. Dat dit al voorzien werd door mijn begeleider professor Henk te Velde beek uit de door hem gevormde thesisseminar werkgroep, waarin studenten gezamenlijk het werken aan een scriptie doorlopen en elkaar van commentaar en steun kunnen voorzien op de nodige momenten. Ik werkte het afgelopen jaar met bijzonder veel genoegen in de Koninklijke Bibliotheek te Den Haag, maar desondanks bleek het soms lastig om de juiste motivatie te vinden en het werk in Den Haag weer op te pakken. Dat dit wel lukte heb ik mede te danken aan de sociale druk die uitging van David van der Wel, Annika Fickers, Roos Sevink, Wendy Dallinga en Nienke Bruijn. Hun gezelschap, vriendelijkheid, advies en de gezellige koffiepauzes hebben mij van energie voorzien op momenten dat ik dit nodig had. Naast mijn werk in de Koninklijke Bibliotheek heb ik ook veel werk thuis verricht. Mijn dank gaat uit naar Harmen Breedveld voor zijn ondersteuning aldaar en de prettige en verhelderende gesprekken die soms konden volgen uit mijn onderzoek werkzaamheden. Dank ben ik verschuldigd aan Rolf Wink, Jens van der Weele, Anne Hoogerbrugge en mijn vader voor het van commentaar voorzien van mijn stukken, welke mij voor een aantal fouten heeft kunnen behoeden. Speciale aandacht wil ik daarbij schenken aan Marie-Jollette Luijks, die een bijzonder scherpe blik combineerde met een groot gevoel voor taal en mij bij tijd en wijle een spiegel voor hield. Haar advies en opmerkingen zijn bijzonder waardevol geweest. Als laatste wil ik graag bijzondere dankbaarheid schenken aan Vera Grechuhina, wiens onvoorwaardelijke steun en liefde van onschatbare waarde zijn geweest. Het werk aan mijn onderzoek in Sint-Petersburg werd door haar aanwezigheid een waar plezier. *Большое спасибо!*

Bijlage i – Verklaring der Nederlandse Regering inzake Korea, 29 juni 1950

De Nederlandse Regering heeft met bezorgdheid kennis genomen van de aanranding van de vrede, welke enkele dagen geleden in de vorm van een aanval op de Republiek Korea door Noord-Koreaanse troepen is gepleegd. Het verheugt haar, dat de Veiligheidsraad zich ter zake snel heeft beraden en zij heeft met waardering kennis genomen van de resoluties van de Veiligheidsraad van 25 en 27 Juni jl.

De Regering heeft besloten gevolg te geven aan de aanbeveling, welke in de resolutie van 27 Juni tot de leden van de Verenigde Naties is gericht, om bijstand aan de Republiek Korea te verlenen, met het doel aan de gewapende aanval door de strijdkrachten van Noord-Korea het hoofd te bieden, en bij te dragen tot herstel van vrede en veiligheid in het betrokken gebied.

Ten einde een doeltreffende uitvoering van de aanbeveling van de Veiligheidsraad te bevorderen, overweegt de Nederlandse Regering zeestrijdkrachten vrij te maken, welke zullen kunnen deelnemen aan de noodzakelijke maatregelen in genoemd gebied.

Nauw overleg vindt plaats met Indonesië en de Beneluxpartners over de toestand en de maatregelen, welke deze van de leden der Verenigde Naties vereist.

's Gravenhage, 29 Juni 1950²³¹

---

²³¹ Handelingen 29 juni 1950, pp. 2099.

Bijlage ii – Statement by the president on the situation in Korea, 27 juni 1950

In Korea the Government forces, which were armed to prevent border raids and to preserve internal security, were attacked by invading forces from North Korea. The Security Council of the United Nations called upon the invading troops to cease hostilities and to withdraw to the 38th parallel. This they have not done, but on the contrary have pressed the attack. The Security Council called upon all members of the United Nations to render every assistance to the United Nations in the execution of this resolution. In these circumstances I have ordered United States air and sea forces to give the Korean Government troops cover and support.

The attack upon Korea makes it plain beyond all doubt that communism has passed beyond the use of subversion to conquer independent nations and will now use armed invasion and war. It has defied the orders of the Security Council of the United Nations issued to preserve international peace and security. In these circumstances the occupation of Formosa by Communist forces would be a direct threat to the security of the Pacific area and to United States forces performing their lawful and necessary functions in that area.

Accordingly I have ordered the 7th Fleet to prevent any attack on Formosa. As a corollary of this action I am calling upon the Chinese Government on Formosa to cease all air and sea operations against the mainland. The 7th Fleet will see that this is done. The determination of the future status of Formosa must await the restoration of security in the Pacific, a peace settlement with Japan, or consideration by the United Nations.

I have also directed that United States Forces in the Philippines be strengthened and that military assistance to the Philippine Government be accelerated.

I have similarly directed acceleration in the furnishing of military assistance to the forces of France and the Associated States in Indochina and the dispatch of a military mission to provide close working relations with those forces.

I know that all members of the United Nations will consider carefully the consequences of this latest aggression in Korea in defiance of the Charter of the United Nations. A return to the rule of force in international affairs would have far-reaching effects. The United States will continue to uphold the rule of law.

I have instructed Ambassador Austin, as the representative of the United States to the Security Council, to report these steps to the Council.²³²

Harry S. Truman – President of the United States of America

---

²³² Harry S. Truman, 'Statement by the President on the Situation in Korea' (27 juni 1950) Online: door G. Peters & J.T. Woolley, *The American Presidency Project* – <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=13538>

Literatuurlijst

- Bavinck, H. ea., *Christendom en oorlog. Gereformeerde stemmen over het oorlogsvraagstuk* (Kampen, 1966).
- Bosscher, D.F.J., 'Bruins Slot, Jan Albertus Hendrik Johan Sieuwert (1906-1972)', in: *Biografisch Woordenboek van Nederland* (ING Den Haag, 2008).
- Cumings, B., *The Korean war. A history* (New York 2010).
- Cumings, B., *The origins of the Korean War – Volume I. Liberation and the Emergence of Separate Regimes, 1945-1947* (Princeton 1992).
- Cumings, B., *The origins of the Korean War – Volume II. The roaring of the cataract 1947-1950* (Princeton 1992).
- Dussel, W., *Tjot. Nederlanders in Korea* (Amsterdam 1952).
- Elands, M., 'Meer dan een symbolische bijdrage? Nederland en de Korea-Oorlog', in: M. Elands, *Vechten, verbeelden en verwerken. Nederland en zijn Korea-veteranen* (Doorn 2000) pp. 11-24.
- Gaay Fortman, de, W.F., 'Gerbandij, Pieter (1885-1961)', in: *Biografisch Woordenboek van Nederland* (ING – Den Haag, 2008).
- Goes van Naters, van der, M., *Met en tegen de tijd. Een tocht door de twintigste eeuw* (Amsterdam 1980).
- Halliday J. & B. Cumings, *Korea. The unknown war* (New York 1988).
- Hartmans, R., 'Scheps, Johannes Hermanus', in: P.J. Meertens ea., *Biografisch Woordenboek van het socialisme en de arbeidersbeweging in Nederland, deel VII* (IISG Amsterdam, 1998) pp. 203-207.
- Havenaar, R., *De tocht naar het onbekende. Het politieke denken van Jacques de Kadt* (Amsterdam & 's-Gravenhage, 1990).
- Heldring, J.L., 'Korthals, Hendrik Albertus (1911-1976)', in: *Biografisch Woordenboek van Nederland* (ING Den Haag, 2008).
- Hellema, D., *Nederland in de wereld. De buitenlandse politiek van Nederland* (Houten 2010).
- Hershberg, J., 'More new evidence on the Cold War in Asia', in: *Cold War International History Project Bulletin*, 8-9 (1996-1997) pp. 220-269.
- Hille, H., *Als een vogel uit een boom geschoten. Leven en werk van ds. Zandt* (Houten, 1997).
- Jonge, de, A.A., 'Gortzak, Hendricus (1908-1989)', in: *Biografisch Woordenboek van Nederland* (ING – Den Haag, 2008).
- Jungschleger, I. en A. Bierlaagh, *Marga Klompé – Een gedreven politica haar tijd vooruit* (Utrecht & Antwerpen 1990).
- Kadt, de, J., *De consequenties van Korea. Een pleidooi voor vrede door kracht* (Amsterdam 1950).
- Kester, B. & H. Roozenbeek & O. Groot, *Focus op Korea. De rol van de Nederlandse pers in de beeldvorming over de Korea-oorlog, 1950-1953* (Den Haag 2000).
- Klep, C. & R. van Gils, *Van Korea tot Kabul – De Nederlandse militaire deelname aan vredesoperaties sinds 1945* (Den Haag 2005).
- Kroon, T., *Actuele Onderwerpen – Romme. Carl Paul Maria Romme (1896-1980) nr. 2386 (11-10-1991)*.

- Linden, van der, W.H., 'De poging tot liquidatie van de Noord-Koreaanse staat in de herfst van 1950. De rol van MacArthur, Washington en de Verenigde Naties', in: *Tijdschrift voor Geschiedenis*, Vol. 86 (1973) pp. 51-83.
- Maas, P.F., J.M.M.J. Clerx ea., *Parlementaire geschiedenis van Nederland na 1945. Het kabinet-Drees-Van Schaik (1948-1951) deel III* (Nijmegen 1996).
- Ministerie van Buitenlandse Zaken, *De Koreaanse Oorlog en de Verenigde Naties* (Den Haag, juni 1950/maart 1951).
- Moor, J.A. de, 'Aan de Amerikanen overgeleverd. Nederland, de Verenigde Staten en de oorlog in Korea, 1950-1953' in J. Hoffenaar ea., *De Koude Oorlog. Maatschappij en krijgsmacht in de jaren '50* ('s-Gravenhage 1992) pp. 163-178.
- Mostert, G., *Marga Klompé 1912-1986 – Een biografie* (Amsterdam 2011).
- Otten, F.J.M., 'Welter, Charles Joseph Ignace Marie (1880-1972)', in: *Biografisch Woordenboek van Nederland* (ING Den Haag, 2008).
- Park, Choon-Ho, 'East Asia and the United Nations: actual involvement in Korea and Cambodia and potential intervention in the spratly dispute', in: Sung-Hack Kang, *The United Nations and keeping peace in Northeast Asia* (Seoul 1995) pp. 187-214.
- Puchinger, G., 'Tilanus, Hendrik Willem (1884-1966)', in: *Biografisch Woordenboek van Nederland* (ING Den Haag, 2008).
- Rovers, F., *Voor recht en vrijheid – De Partij van de Arbeid en de Koude Oorlog 1946-1958* (Amsterdam 1994).
- Schaafsma, Lt. M.D., *Het Nederlands Detachement Verenigde Naties in Korea, 1950-1954* ('s-Gravenhage 1960).
- Schaper, B.W., *Het trauma van München* (Amsterdam 1976).
- Schuursma, R., *Vergeefs onzijdig. Nederlands neutraliteit, 1919-1940* (Utrecht 2005).
- Slagter, W., 'Zandt, Pieter (1880-1961)', in: *Biografisch Woordenboek van Nederland* (ING – Den Haag, 2008).
- Sprang, van, A., *Hevve No. Nederlandse oorlogscorrespondent Alfred van Sprang* ('s-Gravenhage & Bandung 1951)
- Stiphout, R., *De bloedigste oorlog – Het vergeten bataljon Nederlandse militairen in Korea* (Amsterdam 2009).
- Stutje, J.W., *De man die de weg wees. Leven en werk van Paul de Groot, 1899-1986* (Amsterdam 2000).
- Weathersby, K., 'New evidence on the Korean War', in: *Cold War International History Project Bulletin*, 6-7 (1995-1996) pp. 30-125.
- Westers, M.F., *Mr. D.U. Stikker en de naoorlogse reconstructie van het liberalisme in Nederland. Een zakenman in de politieke arena* (Utrecht 1988).

Nationaal Archief:

- Notulen van de Ministerraad, 26 juni 1950.
- Notulen van de Ministerraad, 3 juli 1950.
- Notulen van de Ministerraad, 17 juli 1950.
- Notulen van de Ministerraad, 2 augustus 1950.
- Notulen van de Ministerraad, 7 augustus 1950.
- Notulen van de Ministerraad, 14 augustus 1950.
- Notulen van de Ministerraad, 21 augustus 1950.
- Notulen van de Ministerraad, 28 augustus 1950.
- Notulen van de Ministerraad, 2 oktober 1950.
- 2.03.01: Ministeries voor Algemeene Oorlogvoering van het Koninkrijk (AOK) en van Algemene Zaken (AZ): Kabinet van de Minister-President (KMP).
- 2.03.01 / 2358: Inlichtingenrapporten en nota's van Bureau Inlichtingen (BI), de Buitenlandse Inlichtingendienst (BID), andere inlichtingendiensten en het Ministerie van Buitenlandse Zaken betreffende politieke, militaire en economische aangelegenheden in het buitenland – 1946-1969, jaargang 1950.
- 2.03.01 / 3405: Stukken betreffende de Koreaanse kwestie, bezoek van een Koreaanse missie, alsmede verzoeken om steun voor het noodleidende volk van Korea, 1948-1962.
- 2.03.01 / 3406: Stukken betreffende de militaire samenwerking met Korea, vanaf 1953 Zuid-Korea, 1950-1962.

Staten Generaal Digitaal:

- Handelingen der Tweede Kamer der Staten Generaal, 27 juni 1950.
- Handelingen der Tweede Kamer der Staten Generaal, 28 juni 1950.
- Handelingen der Tweede Kamer der Staten Generaal, 29 juni 1950.
- Handelingen der Tweede Kamer der Staten Generaal, 30 juni 1950.
- Handelingen der Tweede Kamer der Staten Generaal, 18 juli 1950.
- Handelingen der Tweede Kamer der Staten Generaal, 15 september 1950.

Overige bronnen:

- <http://www.defensie.nl/>
- <http://www.economywatch.com/>
- <http://www.un.org/>

Illustraties

De inhoud van dit onderzoek spitst zich voornamelijk toe op de inhoud van de debatten en de discussies in de Tweede Kamer en in de ministerraad met betrekking tot de Nederlandse deelname aan de Korea Oorlog. Om de deelnemers in deze debatten en discussies tastbaarder te maken heb ik getracht aan de hand van portretfoto's uit het Nationaal Archief de meeste politici te illustreren. Naast foto's van politici zijn er ook foto's opgenomen die als doel hebben de daadwerkelijke Nederlandse deelname in Korea te illustreren. Het geeft zo een beeld van wat de Nederlanders daar deden en plaatst zo hopelijk het vele gepraat in perspectief. Het laat zien waar het allemaal om te doen was en schetst in die zin dan ook voor de lezer de ernst van de genomen besluiten. Het haalt de mooie, maar abstracte woorden hopelijk wat meer naar de realiteit.

Gebruikte illustraties

Cover – Soldaat op wacht; <http://www.archives.gov/research/military/ww2/photos/images/ww2-39.jpg>

Voorblad – De Hr. Ms. Evertsen en de Hr. Ms. Van Galen te Hong Kong: Website Ministerie van Defensie

Pagina 6 – Generaal Douglas MacArthur: Website Time Rime – Koreaanse Oorlog

Pagina 9 – Afscheid van het NDVN: Beeldbank Nationaal Archief – Spaarne Archief, ongespecificeerd

Pagina 13 – Eisenhower en Juliana: Prentbriefkaarten Nederlands Vorstenhuis, Koninklijke Bibliotheek

Pagina 16 – Overzichtsfoto Tweede Kamer: Beeldbank Nationaal Archief – 2.24.01.05

Pagina 17 – Marga Klompé: Biografisch Woordenboek van Nederland

Pagina 19 – Marinus van der Goes van Naters: Biografisch Woordenboek van Nederland

Pagina 22 – Paul de Groot: Beeldbank Nationaal Archief – 2.24.01.05 / 920-1109

Pagina 24 – Charles Welter: Biografisch Woordenboek van Nederland

Pagina 27 – Hendrik Tilanus: Beeldbank Nationaal Archief – 2.24.01.05 / 925-8645

Pagina 28 – Sieuwert Bruins Slot: Biografisch Woordenboek van Nederland

Pagina 29 – Pieter Zandt: Biografisch Woordenboek van Nederland

Pagina 31 – Jacques de Kadt: Beeldbank Nationaal Archief – Spaarne Archief, ongespecificeerd

Pagina 33 – Willem Drees: Biografisch Woordenboek van Nederland

Pagina 37 – Johannes Scheps: Beeldbank Nationaal Archief – 2.24.01.05 / 917-0624

Pagina 43 – Nederlandse soldaat in Korea: Website Ministerie van Defensie

Pagina 44 – Pieter Gerbrandy: Biografisch Woordenboek van Nederland

Pagina 47 – Wim Schokking: Beeldbank Nationaal Archief – 2.24.05.02 / 091-0238

Pagina 53 – Dirk Stikker: Beeldbank Nationaal Archief – 2.24.01.05 / 916-4227

Pagina 60 – Gewonde Nederlandse soldaat in Korea: Website Ministerie van Defensie

Pagina 65 – Militair ereveld Tanggok te Pusan: Website Ministerie van Defensie